

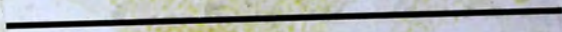
МАТЕМАТИКА

$2 \times 2 = 4$

2

ШАКЛҶОИ ГЕОМЕТРӢ

Хатти рост

Хатти шикаста

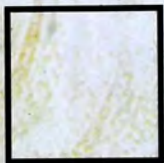
Порча

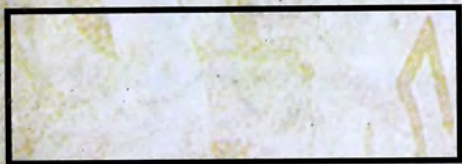
Нур

Секунца

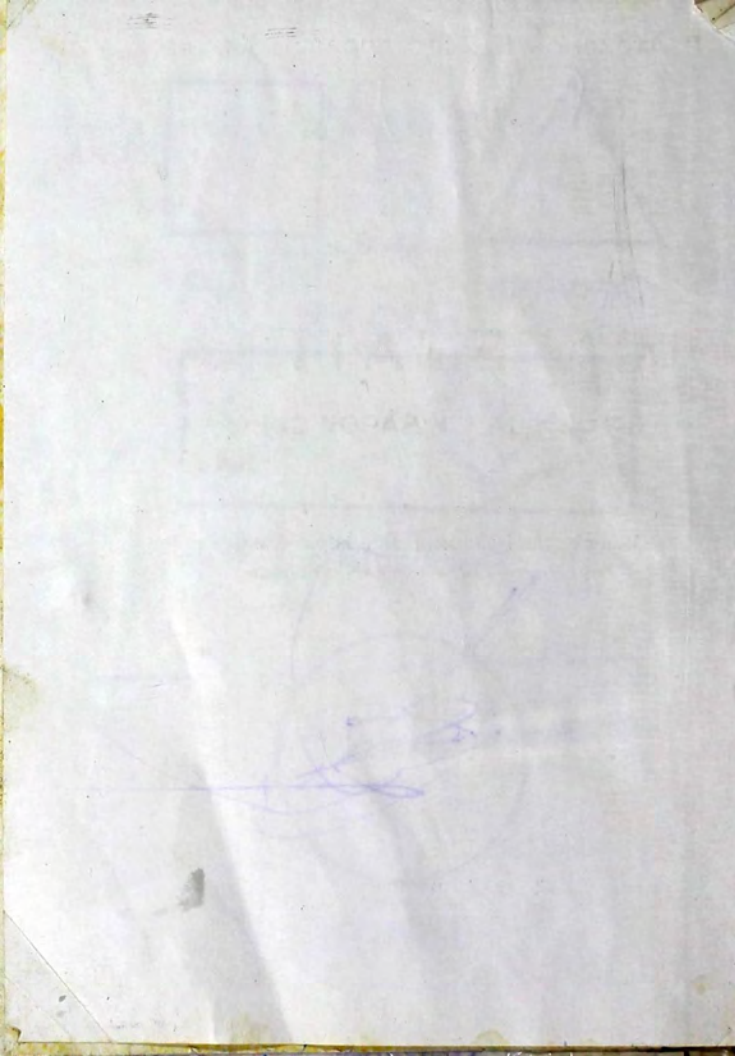
Квадрат

Росткунца

Доира

Р. Атохонов, К. Изатуллоев, Ф. Ҳалимов

МАТЕМАТИКА

КИТОБИ ДАРСӢ БАРОИ СИНФИ 2

Мушовараи Вазорати маорифи Ҷумҳурии
Тоҷикистон ба чоп тавсия кардааст

ДУШАНБЕ
МТЛ ОРЕС
2003

Қирғиз Республикасы
Дейлек райондук
билим, маданият жана
спорт бөлүмү
ОРЕС
Қирғиз Республикасы
Дейлек райондук бөлүмү
орто мектеби
СРЕДНЯЯ ШКОЛА
АНДАРАК
19... Ж.Р.
№. 3228

Китоби мазкур аз ҷониби Маркази татбиқи лоиҳа до ба нашри адабиёти таълимӣ, тавассути маблағҳои Ҳукум Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр гардидааст.

Р. Атохонов, К. Изатуллоев, Ф. Ҳалимов. **Математика.**
Китоби дарсӣ барои синфи 2. — Душанбе: МТЛ ОРЕС, 2003.
152 сах.

М у х а р р и р о н :

Нуруллоев М., Назаров С., Назаралиев А.

Ҷадвали истифодаи иҷоравии китоб

№	Ному насаби хонанда	Синф	Соли	Ҷоғати китоб (баҳри китобхона)	
				Аввали сол	Охири сол
	~~Қабилуллоҳ + Савиё~~				
	~~Қабилуллоҳ~~				
	~~Адабӣ~~				
	~~Қабилуллоҳ~~				

Омӯзгори мӯҳтарам!

Хоҳишмандем фикру мулоҳизаҳои худро оид ба мазмуни китоби мазкур нишонии 734024, ш. Душанбе, кӯчаи Айни, 45, Пажӯҳишгоҳи илмҳои педагогикаи Тоҷикистон ирсол намоед.

АДАДҲО АЗ 1 ТО 20 ҶАМЪ ВА ТАРҶ

Бачаҳо 14 сабад шафтолу чиданд. Онҳо 4 сабад шафтолу ба ошхонаи мактаб фиристоданд. Чанд сабад шафтолу монд?

2. Ададҳои зеринро хонед ва нависед: 9, 13, 10, 8, 12, 11.

3.

$8 + 1$

$10 + 4$

$15 - 5$

$10 - 4$

$14 - 4$

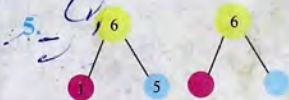
$10 + 7$

$7 - 1$

$15 + 1$

$9 + 1$

4.

		1 - с е н т я б р	
		К о р и с и н ф и	
		7 + 1 =	10 + 2 =
		9 - 1 =	13 - 3 =

1. Баъд аз адади 5 кадом адад меояд? Баъд аз адади 7 чӣ?
Пеш аз адади 11 чӣ?

2. $3 + 2$ $4 + 2$ $6 + 3$ $5 - 2$
 $5 - 3$ $3 + 4$ $8 - 5$ $7 - 5$

3. Ҳар кадоме аз ададҳои зеринро 2 воҳиди кам кунед:
7, 12, 9, 14, 4.

4. Ҳар кадоме аз ададҳои зеринро 3 воҳиди зиёд кунед:
10, 6, 12, 15.

2-то зиёд

5. Хуршед 7-то дафтари катак дошт. Воҳид 2-то зиёдтар
дафтари катак дошт. Воҳид чандто дафтари катак дошт?

6. $9 - 2 =$ $5 + 3 =$ $8 + 2 =$
 $7 + 3 =$ $7 - 2 =$ $10 - 8 =$

			2	-	с	е	н	т	я	б	р					
			К	о	р	и		х	о	н	а	г	ӣ			
			9	-	2	=		5	+	3	=		8	+	2	=
			7	+	3	=		7	-	2	=		10	-	8	=

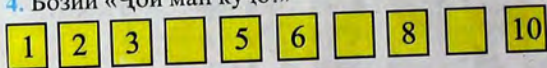
1. Хисоб кунед, ки дар рафи якум чандто китоб хаст ва онро нависед. Хисоб кунед, ки дар рафи дуум чандто китоб хаст, онро нависед.

2. $\geq$ $\leq$ $9 * 3$ $6 * 8$ $5 * 5$

3. $13 - 1$ $12 + 1$ $16 - 1$ $15 - 5$
 $10 + 2$ $17 - 1$ $19 - 1$ $10 + 3$

4. Бозии «Чои ман кучо?»

5. Дар мағоза 10 халта қанд ва се халта зиёдтар орд буд. Дар мағоза чанд халта орд буд?

6.

1. $10 + 3 = 13$
 $13 = 10 + 3$

2. $2 + 1 = 3$
 $\square + 1 = 3$
 $\square + \square = 3$

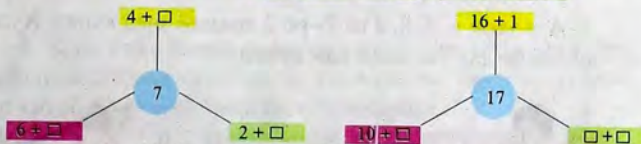
$3 + 1 = 4$
 $1 + 3 = 4$
 $2 + 2 = 4$

$\square + 1 = 4$
 $3 + \square = 4$
 $\square + \square = 4$

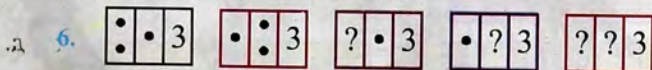
3. Масъала тартиб диҳед.

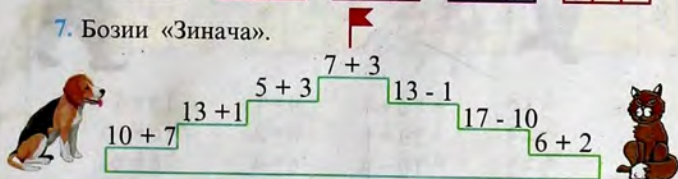
4.

5. Фирӯза 12 бех сабзӣ ва Дилором 3 бех камтар сабзӣ чинд. Дилором чанд бех сабзӣ чинд?

7. Бозии «Зинача».

1. Дар таътили тобистона Анзурат 5-то чуроб бофт. Сулхия 2-то чуроб бофт. Онҳо ҳамагӣ чанд чуроб бофтанд?

Анзурат 5-то чуроб бофт.	Сулхия 2-то чуроб бофт.	Онҳо ҳамагӣ чанд чуроб бофтанд?
--------------------------	-------------------------	---------------------------------

2. Порчае кашед, ки дарозиаш 8 см бошад. Порчае кашед, ки аз порчаи якум 2 см кӯтоҳтар бошад.

3. Масъаларо хонед ва матнашро нависед.

Дар қароргоҳ 10 автобус буд.	2 автобус ба роҳ баромад.	Дар қароргоҳ чанд автобус монд?
------------------------------	---------------------------	---------------------------------

4. Ададҳои 6, 5, 8, 4 ва 7-ро 2 воҳидӣ зиёд кунед. Худи ҳамин ададҳоро 3 воҳидӣ кам кунед.

5.

$$10 + 6$$

$$9 + 4$$

$$18 - 8$$

$$14 - 4$$

$$6 + 4$$

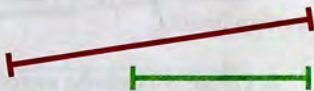
$$19 - 9$$

6.

$5 + 2$	$6 + 4$	$9 - 1$	$10 + 6$
$7 - 5$	$10 - 6$	$8 - 2$	$16 - 10$
$7 - 2$	$10 - 4$	$6 - 4$	$16 - 6$

1.

Кадомаш дарозтар?
Кадомаш кӯтоҳтар?

Ин порчаҳоро чен кунед.

2.

4

*

10

3.

7

*

4

12

*

10

9

*

5

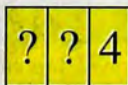
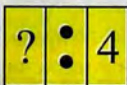
4. Дар китобхона 5 банд китоби математика буд.
Муаллима 2 банд китобро ба хонандагон тақсим карданд.
Дар китобхона чанд банд китоб боқӣ монд?

5

2

?

5.

6.

7+2

5+2

8+2

6+4

9-1

8-1

10-1

6-4

4+3

7-5

2+6

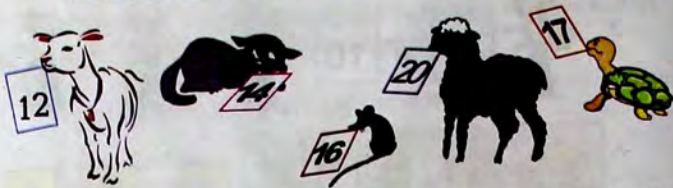
8-8

1. Мисолхое тартиб диҳед, ки хосили чамъашон ба 10 баробар бошад.

2. Пӯлод 10 саҳифа китоб хонд. Барот 3 саҳифа зиёдтар китоб хонд. Барот чанд саҳифа китоб хонд?

3.

10	11		13		15			18	19	
----	----	--	----	--	----	--	--	----	----	--

Барои ба чояш бурда расондани варақчаҳо ба хайвонҳо ёри расонед.

4.

$\approx$	2 * 3	10 * 10	8 * 10	19 * 13
-----------	-------	---------	--------	---------

5.

7 + 2 = 7 +	7	+	11
7 - 2 = 7 -	~~7~~	-	~~13~~
7 - 3 = 7 -	~~7~~	-	~~12~~
7 + 3 = 7 +	10	+	13

6. ¹³Анора 7 байрақча сохт. 3 байрақчаро ба хохараш дод. Дар дасти Анора чанд байрақча монд?

7.

13 + 1	8 - 1	12 - 2	9 - 1
13 - 1	5 + 4	9 + 4	8 + 2
10 - 6	7 + 3	10 - 1	10 - 2
19 - 9	1 + 9	15 - 10	13 - 10

8.

Порчай якум 6 см ва порчай дююм 8 см дарозӣ дорад.
 Порчай якум аз порчай дююм чанд сантиметр кӯтоҳтар аст?
 Порчай дююм аз порчай якум чанд сантиметр дарозтар аст?

9.

10. Тоҳир 5 мисол ҳал кард. Солеҳ 2-то камтар мисол ҳал кард. Солеҳ чанд мисол ҳал кард?

11.

9+2	8+3	7+4	6+5	11
9+3	8+4	7+5	6+6	12
9+4	8+5	7+6		13
9+5	8+6	7+7		14
9+6	8+7			15
9+7	8+8			16
9+8				17
9+9				18

12.

$2+5$

$5+5$

$0+9$

$9+1$

$3+7$

$4+2$

$6+1$

$2+8$

1.

$$9 + 2 = 11$$

$$9 + 1 + 1$$

2.

$$9 + 3$$

$$9 + 1 + 2$$

$$9 + 4$$

$$9 + 1 + \square$$

$$7 + 6$$

$$7 + \square + \square$$

3. Мисолхоро фаҳмонда, ҳал кунед.

$6 + 5$

$11 - 1$

$7 + 5$

$13 - 10$

$9 + 2$

$12 - 2$

$9 + 4$

$8 + 4$

4. Талабаҳои синфи 2 «А» пагоҳӣ аз китобхонаи мактаб 5 китоб гирифтанд. Баъд аз дарс бачаҳо боз 9 китоб гирифтанд. Талабаҳои синфи дуюм дар як рӯз аз китобхона чанд китоб гирифтанд?

5.

$7 * 6$

$4 * 9$

$10 * 8$

$5 * 8$

$6 * 6$

$1 * 10$

6. Дар ҷойҳои ҳолӣ бояд кадом ададҳо навишта шаванд?

4	6	8	10	12	14	16		
---	---	---	----	----	----	----	--	--

7. Ададҳои 7, 6, 8 ва 5-ро 2 воҳидӣ кам кунед. Ададҳои 3, 1, 6 ва 4-ро 3 воҳидӣ зиёд кунед.

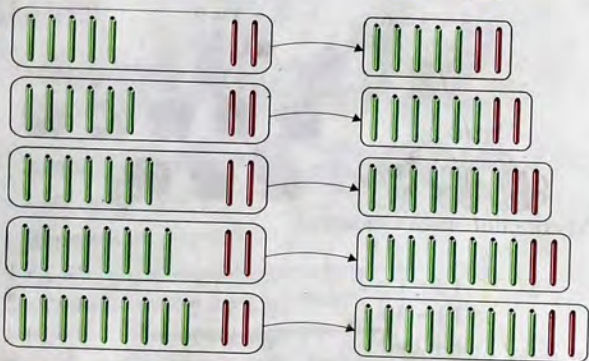
8. Шариф 10 себ дошт. 8 себро ба хоҳараш дод. Дар дасти Шариф чанд себ монд?

1.

2.

3. Дар хочагии «Наврӯз» 11 мошини пахтачинӣ кор мекунад. Дар хочагии «Ғайрат» 2-то камтар мошини пахтачинӣ кор мекунад. Дар хочагии «Ғайрат» чандто мошини пахтачинӣ кор мекунад?

4.

$$4 + 6$$

$$5 + 4$$

$$9 - 5$$

$$8 + 2$$

$$10 - 3$$

$$7 - 2$$

$$6 + 3$$

$$10 - 4$$

1. $1+2=3$
 $2+2=4$
 $3+2=5$

$4+2=6$
 $5+2=7$
 $6+2=8$

$7+2=9$
 $8+2=10$
 $9+2=11$

2. $8+3=8+2+1=11$

$9+3=9+1+2$

3.

$1+3=4$
 $2+3=5$
 $3+3=6$

$4+3=7$
 $5+3=8$
 $6+3=9$

$7+3=10$
 $8+3=11$
 $9+3=12$

4. Мухиддин

ва

дорад.

Мухиддин чанд гул дорад?

5.

$13-1-2$
 $11-3+5$
 $8+2+3$

$6+2+1$
 $5+5-2$
 $6+4+7$

$7+3+1$
 $8+2+2$
 $9+1+4$

6. Султон 5 чўяки сабзиро хишоа кард. Махмуд 2 чўяк зиёдтар сабзӣ хишоа кард. Махмуд чанд чўяки сабзиро хишоа кард?

7. Дар як табакча 4 дона помидор, дар табакчаи дигар 6 дона себ хаст. Себхо аз помидорхо чандто зиёдтар мебошанд?

1.

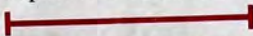
7 буз ва 5 гӯсфанди бобои Салим аз чаро баргашт. Бузҳои бобои Салим назар ба гӯсфандҳояш чандто зиёдтаранд? Гӯсфандони бобои Салим назар ба бузҳояш чандто камтаранд?

2. Дарозии ин порча 9 см аст.

Дарозии ин порча 5 см мебошад.

Кадоми ин порчаҳо дарозтар аст? Порчаи якум чанд сантиметр дарозтар аст? $9 - 5 = 4$ (см). Кадоми ин порчаҳо кӯтоҳтар аст? Порчаи дуум чанд сантиметр кӯтоҳтар аст? $9 - 5 = 4$ (см).

3.

$$8 + 3$$

$$9 - 3$$

$$9 + 3$$

$$9 + 2$$

$$8 - 3$$

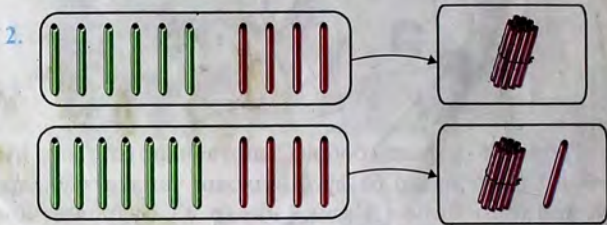
$$9 - 2$$

$$6 + 3 + 2$$

$$7 + 3 - 2$$

$$8 + 3 - 1$$

1. $2+4$ $8-4$ $4+4$ $10-7$
 $7-3$ $3+4$ $10-8$ $5+4$

- 3.
$1+4=5$	$6+4=10$
$2+4=6$	$7+4=11$
$3+4=7$	$8+4=12$
$4+4=8$	$9+4=13$
$5+4=9$	$10+4=14$

4. Баҳром 10 дафтар дошт. Одил 15 дафтар дошт. Баҳром чанд дафтар кам дорад? Одил чанд дафтар зиёд дорад?

5. Акбар 4 бузича дошт. Азим 7 бузича дошт. Акбар чандто камтар бузича дошт? Азим чандто зиёдтар бузича дошт?

- 6.
$6 = \square + 4$	$7 - \square = 6$	$\square + 2 = 8$
$6 = 1 + \square$	$7 - 2 = \square$	$3 + \square = 8$
$6 = \square + \square$	$7 - \square = 4$	$\square + \square = 8$

7. Фотима 7-то рӯймолча ва Зӯхро 4-то рӯймолча харид. Онҳо якҷоя чандто рӯймолча хариданд?

2. $1+5$ $10-3$ $3+5$ $10-2$
 $10-5$ $2+5$ $10-4$ $4+5$

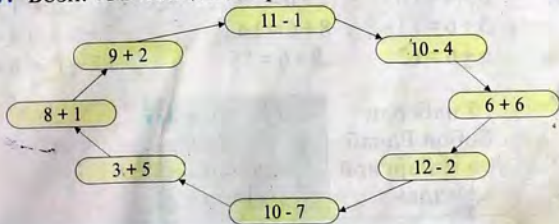

4. $1+5=6$ $6+5=11$
 $2+5=7$ $7+5=12$
 $3+5=8$ $8+5=13$
 $4+5=9$ $9+5=14$
 $5+5=10$ $10+5=15$

5. Дар рафи якум китоб буд. Дар ду раф китоб хаст. Савол гузуред ва масъаларо ҳал кунед.

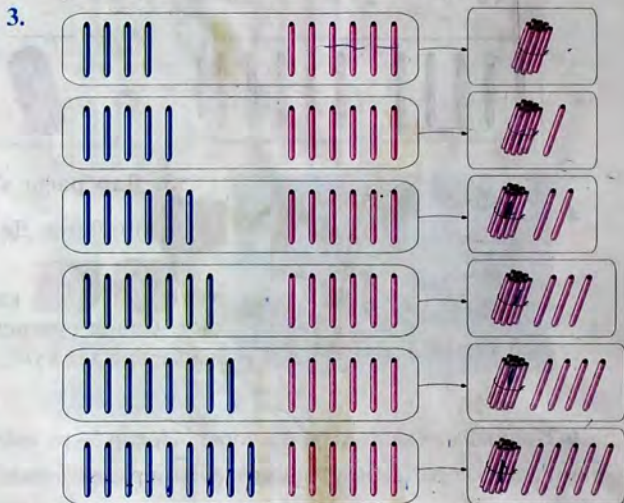
6. Қодир 8-то калами ранга дорад. Носир 5-то зиёдтар калами ранга дорад. Носир чандто калами ранга дорад?

7. Бозӣ: «Мисолҳои даврӣ»

2. $6+1$ $10-3$ $6+3$ $10-5-1$
 $10-4$ $6+2$ $10-2$ $6+4+2$

4. $6+4=10$ $7+6=13$ 5. $10+2 * 13$
 $5+6=11$ $8+6=14$ $7+3 * 14-4$
 $6+6=12$ $9+6=15$ $15-1 * 8+2$

6. 7 набераи бобои Рачаб
 ўро хабаргирий
 омаданд.

2 духтарча ба
 назди модар-
 калонашон
 рафтанд.

1. $4 + 3 = 7$

4 – чамъшаванда

3 – чамъшаванда

7 – сумма (хосили чамъ)

$4 + 3$ – сумма

2. Чамъшавандаи якум ба 6 ва чамъшавандаи дуюм ба 4 баробар аст. Суммаро ёбед.

3. Чамъшавандаҳо 8 ва 3 мебошанд. Суммаро ёбед.

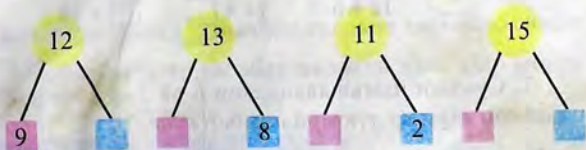
4. Чамъшавандаҳо ва суммаро номбар кунед.

Чамъшаванда	1		3	
Чамъшаванда	8	7		5
Сумма	9	9	9	9

5. Дар як даста 10-то гули садбарг ҳаст. Дар дастаи дигар 7-то гули садбарг ҳаст. Савол гузошта масъаларо ҳал кунед. Ба масъала дигар хел савол гузошта, онро ҳал кунед.

6. $9 - 2$ $2 + 5$ $5 + 5$ $6 + 2$
 $6 + 3$ $8 - 3$ $10 - 5$ $10 - 2$
 $9 - 3$ $5 + 3$ $8 - 2$ $7 + 3$

7.

1. $5 + 7 = 12$

  $7 + 5 = 12$

2. $4 + 5 = 9$

$6 + 2 = \square$

$10 + 7 = \square$

$5 + 4 = 9$

$2 + 6 = \square$

$7 + 10 = \square$

Аз иваз кардани ҷои ҷамъшавандаҳо сумма тағйир намеёбад.

3. Камол 9 китобро ширеш кард. Парвина 3 китобро ширеш кард. Камол ва Парвина чанд китобро ширеш карданд?

4. Мирзо 15 дирам дошт. ӯ ба 7 дирам лифофа харид. Дар дасти Мирзо чанд дирам монд?

5. $9 + 3 - 2$

$8 + 2 + 2$

$6 + 6 + 0$

$8 + 5 - 3$

$7 + 6 - 1$

$5 + 5 - 0$

$7 + 4 - 1$

$6 + 5 + 1$

$9 + 6 - 5$

6. $7 * 13$

$17 * 17$

$9 * \square$

$10 * 6$

$14 * \square$

$\square * 10$

7. Суммаи ҷамъшавандаҳои 6 ва 5-ро ёбед. Ҷамъшавандаҳои якум ва дуҷумро номбар кунед?

2. $1 + 7$ $10 - 2$ $10 - 1 + 3$ $8 + 3 - 1$
 $2 + 7$ $10 - 3$ $8 + 5 - 3$ $7 + 3 + 2$

3.

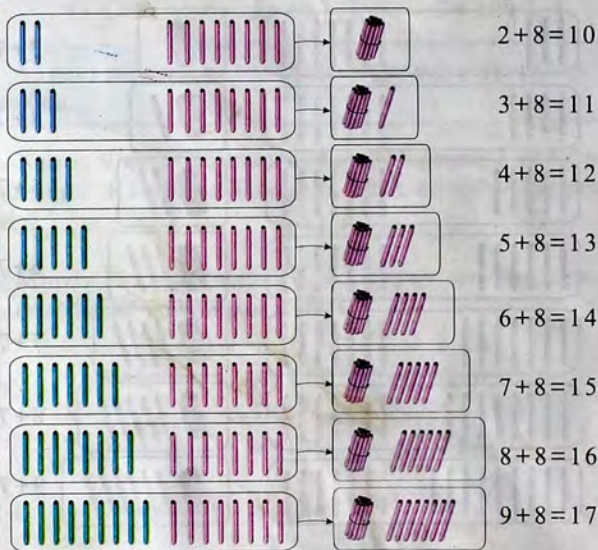
		$3 + 7 = 10$
		$4 + 7 = 11$
		$5 + 7 = 12$
		$6 + 7 = 13$
		$7 + 7 = 14$
		$8 + 7 = 15$
		$9 + 7 = 16$

4. Дар синфи дуҷум талабаи аълохон ҳаст. Дар синфи сеюм нафар зиёдтар талабаи аълохон ҳаст. Дар синфи сеюм чанд талабаи аълохон ҳаст?

1.

2.

3.

$10+3 * 10$

$7 * 7-2$

$4-4 * 1$

$8-2 * 8$

$0 * 2$

$3-0 * 3$

4. Матни масъалахоро пурра кунед.

Дар табакча 5 дона афлесун буд.	Бунафша 2 дона афлесунро гирифт.	
Дар хавлӣ 4 мурғ мегашт.		Дар хавлӣ чанд мурғ шуд?

5. $4 + 9$ $11 - 8$ $17 - 7$ $9 - 9 + 8$
 $9 + 4$ $4 + 10$ $16 - 10$ $3 - 3 + 9$

1.

2.

3. Ҷавоби мисолхоро ёбед. Ҳар як ҷавоб бо ҳарф ишора карда шудааст. Агар мисолхоро дуруст ҳал кунед, калимае ҳосил мешавад. Калимаро хонед.

$17 - 8$	15	А
$9 + 7$	8	Ҷ
$16 - 8$	6	Д
$6 + 9$	16	У
$12 - 7$	9	Х
$13 - 7$	3	Н

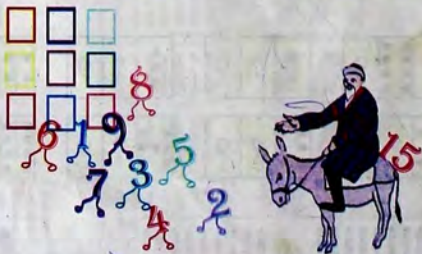
4. $9 + 1 = 10$ $9 + 2 = 11$ $9 + 3 = \square$ $9 + 4$
 $1 + 9 = 10$ $2 + 9 = \square$ $3 + 9 = \square$ $4 + 9$
 $9 + 5$ $9 + 6$ $9 + 7$ $9 + 8$
 $5 + 9$ $6 + 9$ $7 + 9$ $8 + 9$

5. Квадратҳои шавқовар.

8	3	4
1	5	9
6	7	2

9	4	5
2	6	10
7	8	3

6.

7.

1. $9+2=11$	$8+3=11$	$7+4=11$	$6+5=11$	$5+6=11$
$9+3=12$	$8+4=12$	$7+5=12$	$6+6=12$	$5+7=12$
$9+4=13$	$8+5=13$	$7+6=13$	$6+7=13$	$5+8=13$
$9+5=14$	$8+6=14$	$7+7=14$	$6+8=14$	$5+9=14$
$9+6=15$	$8+7=15$	$7+8=15$	$6+9=15$	
$9+7=16$	$8+8=16$	$7+9=16$		
$9+8=17$	$8+9=17$			
$9+9=18$				

2. $6+9$ $8+6$ $10-9-1$
 $7+5$ $7+3$ $11-1+3$

3. Ба тамошои музеи Восеъ 8 писару 9 духтар омаданд. Ба тамошои музей чанд нафар омаданд?

4. Ба як дӯкон 16 куттӣ нок оварданд. Ба дӯкони дуҷум 6 куттӣ камтар нок оварданд. Ба дӯкони дуҷум чанд куттӣ нок оварданд?

5.

	6 мурғобӣ парида рафт.	Дар кӯл чанд мурғобӣ монд?
--	---------------------------	-------------------------------

6. Кадом пуфак тезтар боло мебарояд?

7. Масъалае тартиб диҳед, ки ин тавр ҳал карда шавад:
 $19-9$; $8+4$

$$1. \quad 11 - 2$$

$$11 - 2 = 9$$

$$\underline{11-1}-1$$

2.

$$11 - 3$$

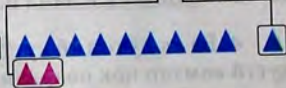
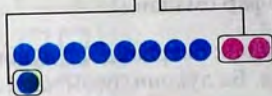
$$\underline{11-1}-2$$

$$12 - 3$$

$$\underline{12-2}-1$$

$$11 - 1 - 2$$

$$12 - 2 - 1$$

3.

$10 - 8$

$6 + 9$

$3 + 6 + 4$

$11 - 2 + 1$

$9 - 8$

$9 + 9$

$10 - 7 + 8$

$11 - 3 + 2$

$9 - 1$

$8 + 9$

$8 - 5 + 4$

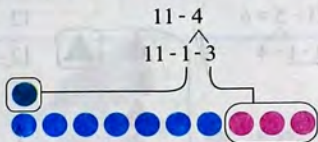
$12 - 3 + 1$

4. Ба троллейбус дар як истгоҳ 10 мусофир савор шуд. Дар истгоҳи дуюм 9-то зиёдтар мусофир савор шуд. Ба троллейбус дар истгоҳи дуюм чанд мусофир савор шуд?

5. Масъала тартиб диҳед.

1. $11 - 4 = 7$
 $11 - 1 - 3$

2. $12 - 4 = 8$
 $12 - 2 - 2$

$13 - 4 = 9$
 $13 - 3 - 1$

3. $10 - 8$ $5 + 7$ $11 - 2$ $11 - 4 + 2$
 $8 - 3$ $6 + 9$ $11 - 3$ $12 - 4 + 2$
 $8 - 7$ $7 + 9$ $12 - 3$ $13 - 4 + 1$

4. Масъалае тартиб диҳед, ки барои ҳал кардани он ададҳои 8 ва 6 чамъ карда шаванд.

5.

6. $16 = 10 + \square$ $8 + \square = 13$
 $17 = \square + 7$ $\square + 9 = 12$

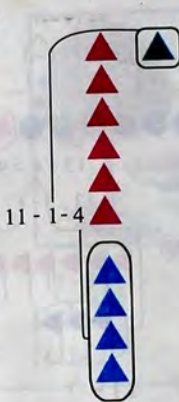
7. Оё квадратҳо шавқоваранд?

4	3	
2		3
4		

3	1	5
	3	
		2

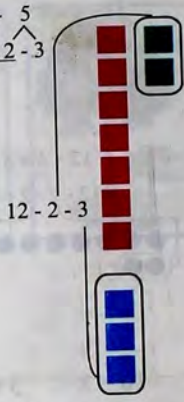
$$1. \quad 11 - 5 = 6$$

$$\quad \quad \quad \underbrace{11 - 1 - 4}$$

$$12 - 5$$

$$\quad \quad \quad \underbrace{12 - 2 - 3}$$

$$2. \quad 13 - 5 = 8$$

$$\quad \quad \quad \underbrace{13 - 3 - 2}$$

$$14 - 5 = 9$$

$$\quad \quad \quad \underbrace{14 - 4 - 1}$$

- 3.
$11 - 4$	$11 - 5$	$11 - 2 + 6$	$14 - 5 + 1$
$12 - 4$	$12 - 5$	$11 - 3 + 4$	$14 - 4 - 5$
$13 - 4$	$13 - 5$	$12 - 3 + 9$	$14 - 4 + 5$

- 4.
	1д 5в * 1д 3в	$10 + 3 * 10 + 6$
	1д 7в * 1д 9в	$10 + 4 * 10 + 1$

- 5.
$11 - \square = 10$	$\square - 10 = 2$
$12 - \square = 10$	$\square - 10 = 3$

6. Бачаҳо бояд 10 халта алафҳои дорувор чамъ меоваранд. Онҳо 8 халта алафҳои доруворро ба дорухона супориданд. Бачаҳо бояд боз чанд халта алафҳои дорувор чамъ оваранд?

1. Дилбар ба 12 мургу чӯча дон дод. Мурғҳо 3-то буданд. Чӯчаҳо чандто мебошад?

$12 - 3 = 9$ (чӯча)
 Ҷавоб: 9 чӯча.

2. Дар сохтмони нерӯгоҳи барқии Роғун 18-то экскаватор ва трактор кор мекард. Экскаваторҳо 8-то буданд. Тракторҳо чандто мебошанд?

3.

4.

Чамъшаванда	9		8				
Чамъшаванда	4			6			10
Сумма	13	13	13	13	13	13	13

5. Аз қатори ададҳои 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ададҳои чуфтро навишта гиред. Ададҳои тоқро ҳам нависед.

6. $14 - 5$ $9 - 4 + 5$ $16 - 4 + 8$ $11 - 7$
 $16 - 4$ $7 + 8 + 2$ $18 - 8 - 4$ $10 - 8$

1.

$$11 - 6 = 5$$

$$11 - 1 - 5 = 5$$

2.

$$12 - 6 = 6$$

$$12 - 2 - 4$$

$$13 - 6 = 7$$

$$13 - 3 - 3$$

$$14 - 6 = 8$$

$$14 - 4 - 2$$

$$15 - 6 = 9$$

$$15 - 5 - 1$$

3. Дар хавлии мо 14-то ниҳоли анчир ва анор ҳаст, ки аз онҳо 8-тоаш ниҳоли анор мебошад. Дар хавлии мо чандто ниҳоли анчир ҳаст?

4.

$$13 - 5$$

$$12 - 4$$

$$11 - 3$$

$$8 + 5 - 3$$

$$9 - 3 + 4$$

$$7 + 8 - 5$$

$$8 + 9$$

$$7 + 5$$

$$3 + 8$$

$$11 - 4 - 2$$

$$12 - 5 - 3$$

$$14 - 6 - 4$$

5. Дар як сатр ададҳои якракамро нависед. Дар сатри дигар ададҳои дуракамро нависед:

7, 20, 1, 3, 15, 18, 13, 2, 19, 10, 11, 4, 6, 5.

6.

$$6 + \square = 16$$

$$\square + 3 = 13$$

$$11 - \square = 10$$

$$\square - 6 = 10$$

$$6 + \square = 12$$

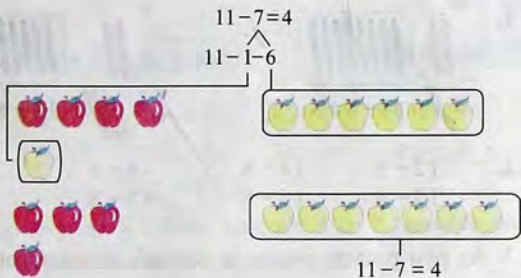
$$\square + 10 = 14$$

$$13 - \square = 10$$

$$\square - 10 = 4$$

7. Ададҳои 4, 6, 7 ва 8-ро 2 воҳиди зиёд кунед. Ададҳои 5, 3 ва 9-ро 3 воҳиди кам кунед.

1.

2. $12 - 7$ $13 - 7$ $14 - 7$ $15 - 7$ $16 - 7$
 $\underline{12-2-5}$ $\underline{13-3-4}$ $\underline{14-4-3}$ $\underline{15-5-2}$ $\underline{16-6-1}$

3. Ҳар яке аз ададҳои 11, 13, 12, 14 ва 15-ро 6 воҳиди кам кунед. Ададҳои 4, 7, 6, 9 ва 8-ро 6 воҳиди зиёд кунед.

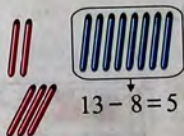
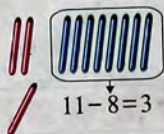
4. Назокат ба 3 лӯхтак ва Нигора ба 5 лӯхтак курта дӯхт. Назокат назар ба Нигора чандто камтар ба лӯхтак курта дӯхт?

5. $10 - 8$ $12 - 3$ $7 + 6 + 1$ $10 - 4 + 5$
 $11 - 5$ $13 - 5$ $17 - 7 - 2$ $10 - 8 + 7$
 $11 - 4$ $14 - 6$ $8 - 4 + 5$ $11 - 7 + 6$

6. Масъалае тартиб диҳед, ки барои ҳал кардани он аз адади 11 адади 4-ро тарҳ кардан лозим бошад.

7. $19 = 9 + \square$ $5 = 4 + \square$ $16 = 7 + \square$
 $17 = \square + 9$ $3 = \square + 1$ $15 = \square + 6$

1.

2.

$12 - 8$

$14 - 8$

$16 - 8$

$10 - 8$

$13 - 8$

$15 - 8$

$17 - 8$

$11 - 8$

3. Аз рӯи расмҳо масъала тартиб диҳед ва онҳоро ҳал кунед.

15 дирам

?-5 дирам қимматтар

7 дирам

2 дирам арзонтар

4.

$7 * 4 = 11$

$9 * 4 = 5$

$9 * 4 = 13$

$18 * 8 = 10$

$8 * 6 = 14$

$12 * 6 = 6$

$10 * 3 = 7$

$12 * 4 = 8$

$8 * 5 = 13$

5.

18

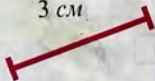

12

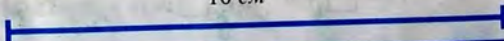

6. Дарозии ин порчаҳоро муқоиса кунед.

3 см

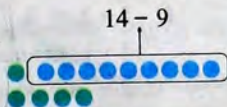
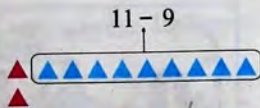

10 см

1.

2.

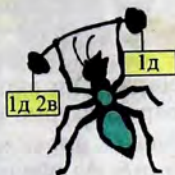
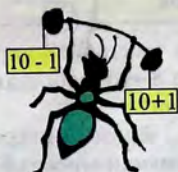
$$\begin{array}{cccc} 12 - 9 & 15 - 9 & 17 - 9 & 10 - 9 \\ 13 - 9 & 16 - 9 & 18 - 9 & 19 - 9 \end{array}$$

3. Дар фурудгоҳ 12-то самолёт буд. 8 самолёт парида рафт. Дар фурудгоҳ чанд самолёт монд?

4. Мисолҳоеро нависед, ки ҷавобашон 6 бошад.

$$\begin{array}{cccc} 11 - 4 & 7 + 8 & 12 - 4 & 14 - 8 \\ 12 - 6 & 15 - 9 & 2 + 6 & 13 - 4 \end{array}$$

5.

6. Ҷадвали тарҳро такрор кунед:

11-9									2
12-9	11-8								3
13-9	12-8	11-7							4
14-9	13-8	12-7	11-6						5
15-9	14-8	13-7	12-6	11-5					6
16-9	15-8	14-7	13-6	12-5	11-4				7
17-9	16-8	15-7	14-6	13-5	12-4	11-3			8
18-9	17-8	16-7	15-6	14-5	13-4	12-3	11-2		9

1. $5 - 2 = 3$

5 – тарҳшаванда

2 – тарҳкунанда

3 – фарк

5 - 2 – фарк

2. Тарҳшаванда 15, тарҳкунанда 7. Фаркро ёбед. Фарки ададҳои 13 ва 6-ро ёбед. Тарҳшаванда ва тарҳкунандаро номбар кунед.

3.

Тарҳшаванда	17	9	13	12	8	16	10	18
Тарҳкунанда	7	6	5	6	2	8	4	9
Фарк								

4. Дар боғи мактаб 17 дарахти анор ва хурмо ҳаст. Дарахтони анор 8-то мебошанд. Дар боғи мактаб чанд дарахти хурмо ҳаст?

5. Аз рӯи намунаи мисолҳо оид ба тарҳ, яктогӣ мисол оид ба чамъ тартиб диҳед.

$$10 - 7 = 3$$

$$14 - 5 =$$

$$11 - 7 =$$

$$15 - 9 =$$

$$3 + 7 = 10$$

...

...

...

6. Дарозии ду порча 16 см аст. Дарозии ~~ду~~ порчаи якум 7 см мебошад. Дарозии порчаи дуюмро ёбед.

7. Аз ададҳои 5, 3 ва 2; 8, 3 ва 5 истифода намуда, сумма ва фаркро тартиб диҳед.

1. Тархшаванда 18, тархкунанда 9 мебошад. Фарқи ин ададхоро ёбед.

2. Фарқи ададҳои 12 ва 7-ро ёбед. Тархшаванда, тархкунанда ва фарқро номбар кунед.

3.	$14 - 6$	$12 - 3$	$17 - 8$	$9 + 0$
	$12 - 9$	$13 - 6$	$11 - 5$	$6 - 0$
	$11 - 8$	$16 - 8$	$12 - 5$	$7 - 7$
	$16 - 7$	$13 - 8$	$16 - 9$	$0 + 4$

4. Оид ба чамъи ададҳои якрақамачанд мисоле нависед, ки ҷавобаш 12 (13, 14, 15) бошад.

5. Ба расм нигоҳ карда масъала тартиб диҳед ва онро ҳал намоед.

1 сомони

?-2 сомони қиматтар

6. Дар осоишгоҳи ворисони Сомони ... нафар хонандагон буданд. Писарон ... нафар ва боқимондашон духтарҳо буданд. Дар осоишгоҳ чанд нафар духтарҳо буданд?

7. Ададҳои маълум ва номаълумро ҷудо кунед. Ҳалли масъаларо нависед.

Усто дар як рӯз 7 тиреза сохт.

Шогирд бошад 5 тиреза сохт.

Онҳо якҷоя дар як рӯз чанд тиреза сохтанд?

1. Хонандагони синфи дуум дар дарси таълими меҳнат якчандто байрақча сохтанд. Онҳо 5 байрақчаро ба хонандагони синфи якум тӯҳфа карданд ва 6 байрақча ба худашон монд. Хонандагони синфи дуум чанд байрақча сохтаанд?

2.

Буд-?

Тӯҳфа карданд:

Монд:

3. $8 + 3 = \square$ $10 - \square = 10$ $\square - 5 = 5$ $10 - \square = 4$
 $7 + 9 = \square$ $15 - 8 = \square$ $\square - 10 = 6$ $12 - \square = 8$
 $6 + 8 = \square$ $\square - 5 = 10$ $\square - 4 = 10$ $11 - \square = 6$

4.

5. То 10 пурра кунед:

$6 + \square = 10$	$\square + 7 = 10$	$\square + \square = 10$	$\bigcirc + \square = 10$
$\square + 3 = 10$	$\square + 5 = 10$	$\square + \square = 10$	$1 + \square = 10$
$\square + 2 = 10$	$8 + \square = 10$	$\square + \square = 10$	$\square + \bigcirc = 10$

1. Баъд аз он ки аз китобхонаи синф 8 китобро гирифтанд, дар он ҷо 10 китоб монд. Дар китобхона чанд китоб буд?

2. $8 + 4$	$9 + 6$	$13 - 3 + 2$	$16 - 6 - 4$
$11 - 5$	$15 - 9$	$8 + 4 - 3$	$10 + 2 - 4$
$12 - 7$	$8 + 3$	$16 - 6 + 4$	$18 - 8 + 3$

3. $13 = 5 + \square$ $17 = \square + 9$ $11 = 3 + \square$ $\square + 4 = 12$
 $19 = 10 + \square$ $15 = 5 + \square$ $12 = \square + 3$ $7 + \square = 14$

4. Фарқи ададҳои 16 ва 9-ро ёбед. Тарҳшаванда, тарҳкунанда ва фарқро номбар кунед.

5. Мисолҳоеро нависед, ки ҷавобашон 6 бошад:

$10 - 4$	$9 + 6$	$15 - 9$	$4 + 2 + 6$
$15 - 6$	$12 - 6$	$6 + 5$	$14 - 4 - 3$
$8 + 6$	$17 - 7$	$13 - 7$	$13 - 3 - 4$

6. Масъала тартиб диҳед:

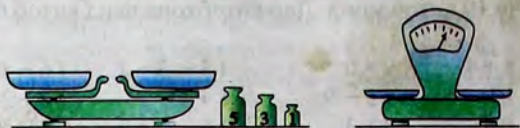

7. Кӣ атрофи давраро тезтар давр зада мебарояд?

КИЛОГРАММ

1.

Расмхоро дида бароед. Ба тарозу ва сангҳои он шинос шавед.

Килограмм мухтасар кг навишта мешавад.

2. Кадомаш вазнинтар аст: тарбуз ё санги тарозу? Вазни шакарро муайян кунед.

3.

$15 - 8$	$11 - 7$	$14 - 7$	$6 + 8$
$1 + 9$	$9 + 9$	$7 + 9$	$14 - 6$
$7 - 0$	$16 - 9$	$9 + 0$	$6 - 7$

4. Чизҳоеро номбар кунед, ки бо килограмм бар кашида шаванд.

5.

$5 \text{ кг} * 6 \text{ кг}$

$12 \text{ кг} * 10 \text{ кг}$

$1 \text{ кг} < \square$

$3 \text{ кг} * 1 \text{ кг}$

$2 \text{ кг} * 2 \text{ кг}$

$\square > 5 \text{ кг}$

6. Порчае кашед, ки дарозиаш 8 см бошад. Порчаи дигаре кашед, ки дарозиаш 2 см зиёдтар бошад.

1. Вазни тарбуз 6 кг аст. Каду 2 кг сабуктар аст. Вазни каду чанд килограмм аст?

2. $13 - 6$ $8 + 6$ $4 + 8$ $8 + 9$ $7 + 0$
 $8 + 8$ $15 - 6$ $12 - 4$ $17 - 8$ $8 - 0$
 $12 - 6$ $15 - 8$ $12 - 8$ $17 - 9$ $8 - 6$

3. Порчай дарозиаш 8 см кашед. Порчай дигаре кашед, ки 3 см дарозтар бошад.

4.

Чамъшаванда	6		5		8	6
Чамъшаванда		9		3		
Сумма	13	16	14	12	11	12

5. Бозии «Зудтар ва беҳато ҳал намо».

$8 + 2$ $7 - 2$ $2 + 2$ $10 - 3$
 $9 - 2$ $10 - 2$ $9 - 3$ $6 - 2$
 $3 - 1$ $2 - 1$ $1 + 0$ $2 + 0$
 $5 - 3$ $6 + 3$ $10 - 4$ $4 + 5$

6. $13 - 3 + 7$ $5 + 4 - 2$ $17 - 10 + 3$
 $10 + 6 - 1$ $12 - 10 + 7$ $10 + 4 - 0$
 $5 + 3 - 6$ $10 + 5 - 1$ $8 + 2 - 3$

7. Дар сатил 10 л шир ва дар хурма 6 л камтар шир ҳаст. Дар хурма чанд литр шир ҳаст?

8. Дар сатил 10 л ва дар хурма 4 л шир ҳаст. Дар хурма ва сатил якҷоя чанд литр шир ҳаст?

$$\begin{array}{lll} 9. & 11 = 5 + \square & 16 = \square + 8 & 13 = \square + 6 \\ & 12 = \square + 4 & 11 = 8 + \square & 10 = 3 + \square \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 10. & 7+8 & 12-6 & 6+8 & 13-1-2 \\ & 6+5 & 17-7 & 8+4 & 8+4-2 \\ & 12-8 & 8+3 & 16-6 & 13-6-7 \end{array}$$

11. Дар баки мошин 16 л бензин буд. То ба манзил расидан 7 л бензин сарф шуд. Дар баки мошин чанд литр бензин монд?

12. Аз рӯи расм масъала тартиб диҳед ва онро ҳал кунед.

6 сомонӣ

?-8 сомонӣ
қимматтар

13. Матни масъаларо пурра кунед.

Дар як хайма 6 хонанда буд.	Дар хаймаи дуюм 5 хонанда буд.	
--------------------------------	--------------------------------------	--

1. Бачаҳо ба муносибати рӯзи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар як албом 17-то ва дар албоми дуюм 7-то камтар расм часпонданд. Бачаҳо дар албоми дуюм чанд расм часпонданд?

6-ноябр - рӯзи
Конститутсияи
Ҷумҳурии Тоҷикистон

2. Ададҳои аз 1 то 20-ро бо тартиб нависед. Баъд ададҳои чуфтро дар як қатор ва ададҳои тоқро дар қатори дигар нависед.

3. Барои боғчаи бачаҳо 7 кг нок ва 5 кг зиёдтар себ оварданд. Барои боғчаи бачаҳо чанд килограмм себ оварданд?

4. $4 + 7$ $12 - 5$ $13 - 9$ $8 + 1 - 2$
           $7 + 6$ $17 - 8$ $15 - 6$ $10 - 1 + 2$
           $5 + 8$ $11 - 3$ $12 - 4$ $12 + 3 - 4$

5.

6. Масъала тартиб диҳед.

7 л	?	11 л
-----	---	------

7. Дар ду сатил 16 л шир ҳаст. Дар сатили якум 10 л шир буд. Дар сатили дуум чанд литр шир ҳаст?

8. То 12 пурра кунед:

9	
---	--

4	
---	--

6	
---	--

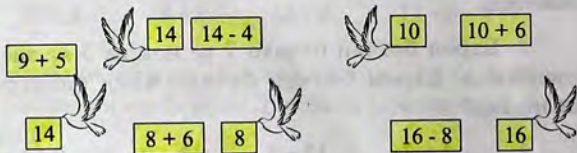
10	
----	--

9.

$15 - 6$	$18 - 8$	$13 - 9$	$6 + 4 + 6$
$12 - 6$	$16 - 8$	$19 - 9$	$8 - 3 + 2$

10. Фарқи ададҳои 15 ва 9-ро ёбед. Тарҳшаванда, тарҳкунанда ва фарқро номбар кунед.

11.

12. Оид ба амали тарҳ чор мисоле тартиб диҳед, ки ҷавобашон 6 бошад ва чор мисоли дигар тартиб диҳед, ки ҷавобашон 8 бошад.

13. Расмҳоро дида бароед:

1) Вазни карам 8 кг ва вазни анорҳо 3 кг камтар аст. Вазни анорҳо чанд килограмм аст?

2) Вазни халтаи орд 4 кг мебошад. Вазни кулчаҳои кандиро ёбед.

САДӢ
Ададҳо аз 1 то 100

1.

1 даҳӣ=10 воҳид

2 даҳӣ=20 воҳид

3 даҳӣ=30 воҳид

4 даҳӣ=40 воҳид

5 даҳӣ=50 воҳид

6 даҳӣ=60 воҳид

7 даҳӣ=70 воҳид

8 даҳӣ=80 воҳид

9 даҳӣ=90 воҳид

10 даҳӣ=100 воҳид

10 даҳӣ=1 садӣ

2.

100 кг ба 1 сентнер баробар аст.

3. Дар осиеб 16 халта гандумро орд карданд. Боз орд кардани 4 халта гандум монд. ... чандто ...? Саволи масъаларо пурра кунед ва онро ҳал намоед.

4.	$10 + 3$	$8 + 10$	$3 + 5 - 4$	$13 - 6 + 7$
	$13 - 3$	$18 - 10$	$8 + 5 - 3$	$16 - 6 + 4$
	$13 - 10$	$18 - 8$	$8 + 4 - 2$	$14 - 8 + 6$

5.	$2 \text{ д} + 5 \text{ д}$	$9 \text{ д} - 6 \text{ д}$	$4 \text{ д} + 5 \text{ д}$
	$7 \text{ д} - 3 \text{ д}$	$8 \text{ д} + 1 \text{ д}$	$6 \text{ д} - 4 \text{ д}$

6. Дар дастархон 7-то нон буд. Баъди хӯроки пешин дар дастархон 3-то нон монд. Чанд нонро хӯрданд?

7. Дар табакча 9 дона афлесун буд. 5-то афлесунро хӯрданд ва боз 3-то афлесун ба табакча гузошанд. Дар табакча чандто афлесун шуд?

8.	$100 - 70$	$50 + 40 + 6$	$100 - (40 + 10)$
	$100 - 90$	$90 - 40 - 20$	$(100 - 60) + 30$
	$100 - 80$	$60 + 30 + 6$	$100 - (60 - 30)$

ЛИТР

1.

1 литр

1 литр

1 литр

2. Дар сатил 7 л об ҳаст. Ғунҷоиши сатил 12 л мебошад. Ба сатил боз чанд литр об рехтан мумкин аст?

3. Дар зарфи шишагини яклитра чанд стакан об ҳаст? Онро чен кунед.

4.	$5 + 9$	$9 + 6$	$4 + 7$	$12 + 0$
	$9 + 5$	$6 + 9$	$7 + 4$	$0 + 18$
	$14 - 9$	$15 - 6$	$11 - 7$	$18 - 0$

5. Модарам барои намакӣ кардан помидор хариданд. Баъди 9 кг помидорро намакӣ кардан боз 6 кг боқӣ монд. Модарам чанд килограмм помидор харидаанд?

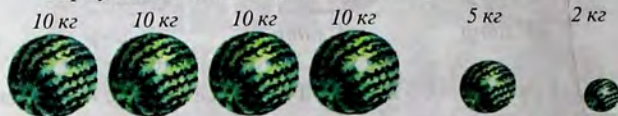
6. Бозии «Хомӯшона».

1. Дар расм чандто чӯбча хаст?

Тарбузҳо чанд килограмм вазн доранд?

2. Чӯбчаҳо чандто мешаванд?

Ҳамагӣ чанд килограмм мешавад?

3. Дар сатил 10 л об ҳаст. Дар кӯза 2 л камтар об ҳаст.
Дар кӯза чанд литр об ҳаст?

4.

$$1 \text{ дм } 3 \text{ см} * 13 \text{ см}$$

$$5 \text{ дм } 2 \text{ см} * 25 \text{ см}$$

$$10 \text{ л} * 8 \text{ л}$$

$$4 \text{ л} * 4 \text{ л}$$

5. Масъалае тартиб диҳед, ки барои ҳал кардани он аз адади 15 адади 6-ро тарҳ кардан лозим бошад.

6. $17-1$ $16-6-1$ $11-7$ $14-6+3$

$13-1$ $15+1-7$ $11-8$ $14-7+4$

1.

Сето дахтогй тўб сй тўб мешавад. Сй тўб ва шаш тўб сиву шаш тўб мешавад. Се дахй ва шаш вохид сивушашро ташкил медиҳад.

2. Ададе, ки аз 1 дахию 7 вохид иборат аст, чй тавр хонда мешавад? Ададе, ки аз 7 дахию 7 вохид иборат аст, чй тавр хонда мешавад?

3. Дарозии порчаи додашударо муайян кунед.

4. Адади 18 аз адади 10 чанд вохид зиёд аст? Адади 10 аз адади 18 чанд вохид кам аст?

5. Дар як ҳафта 4 рӯзи корй, 2 рӯзи истироҳат ва 1 рӯзи ид буд. Ҳафта аз чанд рӯз иборат аст?

6. $20 + 6$ $25 - 5$ $10 + 8$ $13 - 8$
 $36 - 6$ $30 + 9$ $17 - 7$ $9 + 7$

7. Матни масъаларо пурра кунед.

Дар майдони обчакорй 28 чўяк пиёз буд.		Чанд чўяк пиёз хишова нокарда монд?
--	--	-------------------------------------

ДЕТСИМЕТР

1.

1) Порчаро чен кунед.

2) Порчаи ҳамин хел дарозӣ доштаро созед.

2. Порчаи дарозиаш 1 дм 6 см аз чанд сантиметр иборат аст? 3 дм чанд сантиметр мешавад?

3.

1 дм * 1 см

2 дм * 20 см

11 см * 1 дм

2 дм * 2 см

12 см * 2 дм

2 дм * 15 см

4. Нархи китоб 2 сомонӣ мебошад. Маҳмуд ба касса 10 сомонӣ дод. Маҳмуд бояд чанд сомонӣ бақия гирад?

5.

$$12 = 6 + \square$$

$$20 - \square = 10$$

$$16 - 7 + 2$$

$$12 - \square = 6$$

$$18 - \square = 9$$

$$14 - 9 + 5$$

$$14 = 7 + \square$$

$$16 - \square = 6$$

$$15 - 9 + 6$$

$$14 - \square = 7$$

$$10 - \square = 5$$

$$17 - 8 + 7$$

6. Устои оҳангар барои бригадаи хошоктайёркунӣ дос тайёр кард. Вақте ки ӯ ба бригада 12 досро фиристод дар устохона боз 8 дос боқӣ монд. Усто ҳамагӣ чанд дос тайёр кардааст?

7. Падарам аз бозор 10 кг бихӣ оварданд. Модарам барои пухтани мураббо 7 кг бихиро сарф карданд. Чанд килограмм бихӣ боқӣ монд?

1.	Дахиho	Вохидхо	Дахиho	Вохидхо
				
	2	4	3	0

2. Ададхоеро нависед, ки аз 2 дахи ва 4 вохид; 3 дахи ва 0 вохид; 3 дахи ва 7 вохид иборат бошанд.

3. $5 \text{ dm } 1 \text{ cm} = \square \text{ cm};$ $4 \text{ dm } 5 \text{ cm} = \square \text{ cm};$
 $12 \text{ cm} = \square \text{ dm } \square \text{ cm}$

4. Бунафша 4-то калами сиёҳ ва Адолат 5-то калами сиёҳ дорад. Бунафша ва Адолат якчоя чандто калами сиёҳ доранд?

5. $8 + 6 + 4$ $11 - 6 + 10$ $10 - 2 - 2$
 $9 + 7 + 1$ $10 - 8 + 10$ $3 + 3 + 3 + 3$
 $9 + 9 + 1$ $11 - 9 + 10$ $12 - 3 - 3 - 3$

6.   33   35   37   39

1. Адади 53 чандто даҳӣ дорад? Чандто воҳид дорад? Адади 66 чандто даҳӣ ва чандто воҳид дорад?

2. Ададҳои зеринро хонед. Ҳар як рақам дар навишти онҳо чӣ маъно дорад: 72, 27, 20, 70?

3. Кадом ададҳо партофта шудаанд:

40, 41, , 43, , , 46, , , 49, 50.

4. $15 \text{ см} * 5 \text{ дм}$ $18 * 28$ $38 * 58$
 $50 \text{ см} * 5 \text{ дм}$ $19 * 20$ $49 * 42$

5. Порчае кашед, ки дарозиаш ба 8 см баробар бошад.

6. $23 + \square = 24$ $\square + 1 = 68$ $\square + 1 = 30$
 $15 - \square = 14$ $\square + 1 = 76$ $\square - 1 = 90$

7. 1) Дилором 14-то дафтар дорад. Шодӣ 4-то камтар дафтар дорад. Шодӣ чандто дафтар дорад?

2) Дилором 14-то дафтар дорад. Шодӣ 10-то дафтар дорад. Дилором ва Шодӣ чандто дафтар доранд?

8. $12 - 8 - 3$ $3 + 9 - 8$ $2 - 2$ $9 + 7 - 16$
 $14 - 5 - 6$ $6 + 9 - 7$ $23 - 23$ $8 + 5 - 13$

9. Дар суратгирхона 8 нафар писарон ва 4 нафар зиёдтар духтарон расм гирифтанд. Ҳамагӣ чанд нафар бачаҳо расм гирифтанд?

10. Адади 25 аз адади 24 чанд воҳид калонтар аст? Адади 11 аз адади 18 чанд воҳид хурдтар аст? Фарқи ададҳои 90 ва 30-ро ёбед.

1. Ададҳои 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9—ададҳои **якрақам**а мебошанд. Ададҳои 10, 11, 12, 18, 19, 20, 32—ададҳои **дурақам**а мебошанд.

2. Дар як сатр ададҳои якрақам ва дар сатри дигар ададҳои дурақамаро нависед: 3, 10, 11, 34, 99, 7, 78, 18, 8, 0, 25, 46, 80.

3. Дар катори ададҳои зерин кадом адад партофта шу-
дааст: 90, 80, 70, 60, 40, 30, 20, 10?

4. Аз байни ададҳои 17, 6, 21, 1, 78, 4, 25 ададҳои якрақам ва дурақамаро чудо кунед ва ба дафтаратон нависед.

5. 6—то адади якрақам нависед. 4—то адади дурақам нависед.

6. Дар ошхонаи мактаб 12 нафар муаллимон ва 2 нафар камтар коркунони хочагӣ хӯроки нисфирӯзӣ хӯрданд. Чанд нафар коркунони хочагӣ хӯроки нисфирӯзӣ хӯрданд?

7. Аз рӯи расм масъала тартиб диҳед ва онро ҳал кунед.

1. Маърифат аз қоғаз 17-то байрақча бурид. Баъд аз он ки $\bar{y}$ якчанд байрақчаро ранг кард, боз ранг кардани 10 байрақча монд. Маърифат чанд байрақчаро ранг кард?

2. Порчае кашед, ки дарозиаш ба 10 см баробар бошад. Порчаи дигаре кашед, ки 6 см кӯтоҳтар бошад.

3. Дар дӯкон 15 наъли асп буд. Вақте ки якчанд наъли аспро ба заводи асппарварӣ фиристоданд, дар дӯкон 5 наъли асп монд. Ба заводи асппарварӣ чанд наъл фиристоданд?

4. Шифохӣ.

1) Суммаи ададҳои 5 ва 2-ро ёбед. Натиҷаи ҳосилшударо ба адади 10 чамъ кунед.

2) Фарқи ададҳои 5 ва 2-ро ёбед. Аз адади 10 натиҷаи ҳосилшударо тарҳ кунед.

5. $22 + \square = 23$ $\square + 1 = 46$ $\square + 1 = 30$

$45 - \square = 44$ $\square - 1 = 56$ $\square - 1 = 80$

6. $12 - 7 - 4$ $2 + 9 - 1$ $3 - 3 + 1$ $3 + 8 - 1$

$13 - 8 - 1$ $4 + 8 - 6$ $23 - 22 + 2$ $4 + 9 - 3$

7.

$8 \text{ дм} * 28 \text{ см}$

$16 \text{ см} * 2 \text{ дм}$

$29 * 29 - 1$

$4 \text{ дм} 6 \text{ см} * 6 \text{ дм}$

$8 \text{ дм} 8 \text{ см} * 8 \text{ дм}$

$36 - 6 * 30$

1. Чӯти синфиро истифода бурда, мисолҳои зеринро ҳал кунед:

$20 + 2 = 22$

$5 + 20 = 25$

$50 + 3 = \square$

$22 - 2 = \square$

$25 - \square = \square$

$\square - \square = \square$

$22 - 20 = \square$

$25 - \square = \square$

$\square - \square = \square$

2. Ададҳои зеринро 1 воҳиди кам кунед:

40, 60, 70, 80, 90.

3. Дар бом 5 мусича буд. Баъд аз он ки ба назди онҳо боз якчанд гунчишк парида омад, паррандаҳо 11-то шуданд. Чанд гунчишк парида омад?

4. Се ададери чамъ кунед, ки ҷавобаш 16 бошад. Ададери фикр кунед, ки аз адади 18 ду воҳид камтар бошад.

5. Дар як сутунча сумма ва дар сутунчаи дигар фарқро нависед ва ҳисоб кунед:

$30 + 9$

$85 - 5$

$42 - 2$

$9 + 9$

$57 - 7$

$40 + 6$

$42 - 40$

$90 + 9$

$39 - 30$

$46 - 6$

$20 + 4$

$12 - 2$

6. Дар мағоза 10 кутти ҷой буд. Вакте ки якчанд кутти ҷойро фурӯхтанд, дар мағоза 3 кутти ҷой монд. Мағоза чанд кутти ҷойро фурӯхт?

$7. 15 = 10 + 5$

$37 = 30 + \square$

$56 = \square + \square$

$28 = 20 + 8$

$84 = \square + 4$

$65 = \square + \square$

$43 = \square + \square$

$18 = \square + \square$

$92 = \square + \square$

8. $32 = 30 + 2$ $63 = 60 + \square$ $28 = \square + \square$
 $19 = 10 + 9$ $42 = \square + 2$ $74 = \square + \square$

9. Баъд аз он ки аз як раф 10 китобро гирифтанд, дар раф 6 китоб боқӣ монд. Дар раф чанд китоб буд?

10. Аквариуми синфамон якчанд моҳича дошт. Баъд аз он ки Фарҳод боз 3 моҳича овард, дар аквариум 10 моҳича шуд. Аввал дар аквариум чанд моҳича буд?

11. $6 + 9$ $11 - 8$ $67 - 7$ $59 - 9 + 8$
 $9 + 6$ $9 + 10$ $76 - 70$ $93 - 3 + 9$
 $15 - 9$ $37 - 30$ $40 + 8$ $58 - 50 + 3$

12.

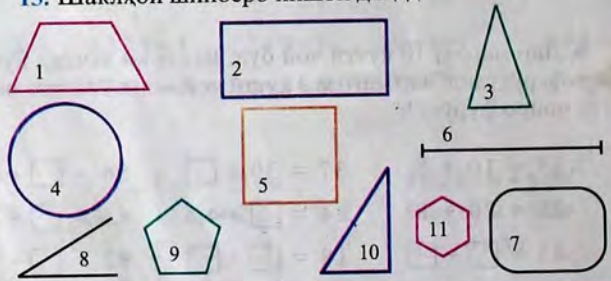
3 дм * 30 см

2 дм 3 см * 3 дм

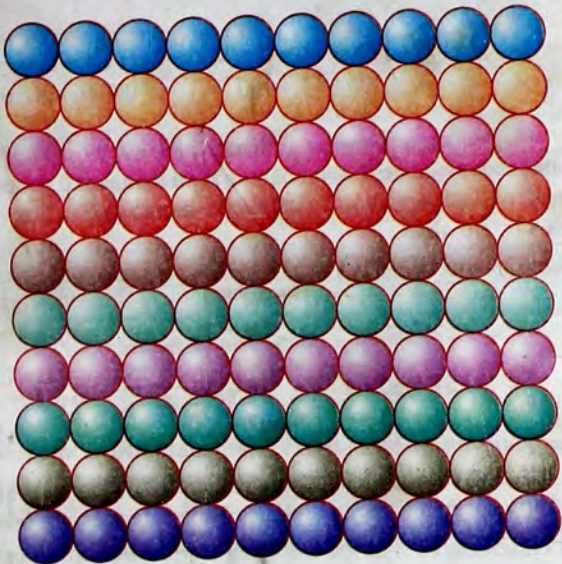
18 см * 1 дм 7 см

27 см * 2 дм 7 см

13. Шаклҳои шиносро нишон диҳед.

1.

2.

3. Дар навишти ададҳои 1, 10 ва 100 рақами 1 чиро ифода мекунад? Адади 100 аз чанд даҳӣ ва чанд воҳид иборат аст?

4.

$$100 * 99 + 1$$

$$100 - 1 * 100$$

$$1 \text{ см} * 1 \text{ дм}$$

$$80 \text{ см} * 8 \text{ дм}$$

5. Ададҳои зеринро хонед: 87, 88, 89, 99, 100. Чанд адад навишта шудааст? Барои навиштани ин ададҳо кадом рақамҳо истифода шудаанд? Ададҳоро нависед: 2 д 8 в; 5 д 5 в; 6 д 4 в; 10 даҳӣ.

6.	$20 + 4$	$60 + 9$	$40 + 8 - 40$
	$24 - 4$	$69 - 9$	$50 + 3 - 50$

7.	$54 = 50 + \square$	$68 - 8$	$6 + 5 - 4$
	$72 = 70 + \square$	$67 - 60$	$14 - 4 + 6$

8. Дар сексияи «Варзиши сабук» 18 нафар духтарон ва 6 нафар камтар писарон машқ мекунанд. Дар сексияи «Варзиши сабук» чанд нафар писарон машқ мекунанд?

9. Ба расм нигоҳ карда масъала тартиб диҳед ва онро ҳал кунед.

1. Ба фарқи ададҳои 10 ва 5 адади 4-ро чамъ кунед:

$$(10-5) + 4 = 9$$

(	1	0	-	5	)	+	4	=	9						

2. Аз адади 10 суммаи ададҳои 5 ва 3-ро тарҳ кунед:

$$10 - (5+3) = 2$$

1	0	-	(	5	+	3	)	=	2						

Амали ба дохили қавс гирифташуда, аввал иҷро карда мешавад.

3. Мисолҳоро хонед ва амалҳоро иҷро кунед:

$6 + (3 + 1)$

$8 - (2 + 3)$

$(4 + 6) - 3$

$(6 + 3) + 1$

$(8 - 2) + 3$

$4 + (6 - 3)$

4. Қавсҳои партофташударо тавре гузоред, ки ҷавобҳои мисолҳо дуруст шаванд:

$4 - 1 + 2 = 1$

$6 + 3 - 2 = 7$

$8 - 5 + 1 = 2$

5. Гулрӯ барои иҷрои вазифаи хонагӣ аз математика 10 дақиқа вақт сарф кард. Хоҳари ӯ 2 дақиқа зиёдтар вақт сарф кард. Хоҳари Гулрӯ барои иҷрои вазифаи хонагӣ аз математика чанд дақиқа вақт сарф кард?

6. $32 = 30 + \square$ $78 - 70$ $90 + 3$ $7 + 4 - 6$
 $67 = 60 + \square$ $75 - 5$ $93 - 3$ $12 - 6 + 4$

7. Матни масъаларо пурра кунед.

	Дар зарфи дуюм 5 моҳича ҳаст.	Дар зарфи дуюм чандто камтар моҳича ҳаст?
--	-------------------------------	---

1. Мисолхоро хонед ва амалхоро ичро намоед:

$$17 - (7 + 3) \quad 12 - (5 + 2) \quad 6 - 3 + 8$$

$$17 - 7 - 3 \quad 12 - 5 - 2 \quad 5 + 6 - 7$$

2. $84 * 86$ $69 * 72$ $86 * 80$
 $59 * 62$ $40 * 49$ $33 * 35$

3. 1) Зафар 3 кг ва хоҳараш Зайнаб 2 кг зелол чиданд. Онҳо чанд килограмм зелол чиданд?

2) Зафару Зайнаб кг зелол чиданд. Онҳо 4 кг зелолро ба дорухона супориданд. Чанд килограмм зелол боқӣ монд?

4. $4 + 6$ $11 - 4$ $7 + 4$ $13 - (2 + 3)$
 $8 + 5$ $12 - 3$ $9 + 7$ $7 + (5 - 2)$
 $7 + 9$ $17 - 8$ $15 - 7$ $15 - (5 + 9)$
 $9 + 8$ $8 + 7$ $5 + 6$ $8 + (8 + 2)$

5. Аз рӯи расмҳо масъалаҳое тартиб диҳед, ки ин тавр ҳал карда шаванд:

$4 + 5$

$6 - 4$

$9 + 1$

6. Порчай якум назар ба порчай дуум 2 см дарозтар аст. Дарозии порчай дуум 4 см аст. Ин порчаҳоро созад.

$$1. \quad \begin{array}{lll} 19 - (9 + 3) & 16 - (6 + 4) & 8 + 2 + 7 \\ 19 - 9 - 3 & 16 - 6 - 4 & 9 + 1 - 4 \end{array}$$

2. Хонандагон аввал 5 кг ва баъд 8 кг алафҳои дорувор чамъ карданд. Онҳо 3 кг алафҳои доруворро ба дорухона супориданд. Чанд килограмм алафҳои дорувор боқӣ монд?

$$3. \quad \begin{array}{lll} \text{⚡} & 92 * 90 & 66 * 80 + 8 & 30 * 30 + 9 \\ & 82 * 79 & 58 * 55 + 5 & 57 + 3 * 59 \end{array}$$

4. Адади 86 чанд дахӣ ва чанд воҳид дорад? Адади 64-чӣ? Ададҳои 98, 46 ва 74-чӣ? Адади 100-чӣ?

5. Аз рӯи расмҳо масъалаҳое тартиб диҳед, ки ин тавр ҳал карда шаванд:

$$\begin{array}{lll} 3 + 3 & 4 - 3 & 6 - 3 \\ 3 + 4 & 6 + 4 & 3 - 3 \end{array}$$

$$6. \quad \begin{array}{lll} 58 = 50 + 8 & 97 = \square + \square & 49 = 40 + \square \\ 84 = \square + 4 & 36 = \square + 6 & 65 = \square + 5 \end{array}$$

7. Чамъшавандаи якум 38 ва чамъшавандаи дуюм 7 мебошад. Суммаро ёбед. Чамъшавандаи дуюм аз якум чанд воҳид кам аст?

8. Воҳид барои ҳосил кардани адади 84 ба адади 78 кадом ададро бояд чамъ кунад?

$$1. \quad 75 = \square + \square$$

$$86 = \square + \square$$

$$94 = \square + \square$$

$$88 = \square + \square$$

$$64 = \square + \square$$

$$93 = \square + \square$$

$$2. \quad 80 - \square = 79$$

$$8 + \square = 78$$

$$\square + 1 = 90$$

$$\square - 1 = 89$$

$$100 = \square + 1$$

$$99 = \square - 1$$

3. Дар анбори хоҷагӣ 52 халта зағир буд. Аввал 16 халта ва баъд 24 халта зағирро барои тайёр кардани равған ба ҷувоз фиристоданд. Дар анбор чанд халта зағир боқӣ монд?

4. Дар истгоҳ 12 мусофир буд. Аз троллейбус 6 мусофир фаромад ва 8 мусофир ба троллейбус савор шуд. Дар истгоҳ чанд мусофир монд?

5. $100 - 1 * 100$
 $60 * 60 + 3$

$70 - 1 * 72$
 $99 * 100 - 1$

6. $28 - (8 + 2)$ $17 - 7 + 3$ $6 - 4 + 9$
 $28 - 8 - 2$ $17 - (7 + 3)$ $8 + 2 - 5$

7. Қавсҳои партофташударо тавре гузоред, ки ҷавоби мисолҳо дуруст шаванд.

$5 - 1 + 3 = 7$ $5 - 1 + 3 = 1$ $8 + 3 - 2 = 9$

8. Ададхоро хонед: 55, 66, 56, 65. Чанд адад навишта шудааст? Барои навиштани ин ададҳо кадом рақамҳо истифода шудаанд?

9. Аз рақамҳои 3, 2 ва 4 истифода бурда, ҳамаи ададҳои имконпазири дурақамаро нависед.

10.	$78 - 8$	$54 - 50 + 7$	$26 - (4 + 2)$
	$43 - 40$	$38 - 8 + 9$	$(32 - 30) + 9$
	$80 + 7$	$93 - 90 - 3$	$18 - (12 - 2)$

11. Дар як иморат 20 хона ва дар иморати дигар 4 хона зиёд ҳаст. Иморати дуҷум чанд хона дорад?

12. Дар гаражи хоҷагӣ 26 трактор буд. Пагоҳӣ 9 трактор ба кор рафт ва бегоҳӣ 4 трактор омад. Акнун дар гараж чанд трактор ҳаст?

13. Кадом ададҳо партофта шудаанд.

86, 87, , 89, , , 92, , 94.

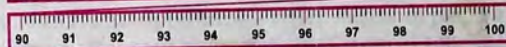
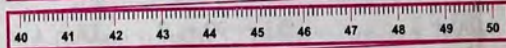
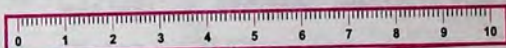
14.	$2 \text{ дм } 2 \text{ см} = \square \text{ см}$	$5 \text{ дм } 6 \text{ см} = \square \text{ см}$
	$3 \text{ дм } 8 \text{ см} = \square \text{ см}$	$6 \text{ дм } 5 \text{ см} = \square \text{ см}$

15.	$14 = 10 + \square$	$16 - \square = 7$	$12 - \square = 3$
	$14 - \square = 10$	$16 - \square = 10$	$12 - \square = 9$
	$14 = 9 + \square$	$16 - \square = 6$	$12 - \square = 2$
	$14 - \square = 9$	$16 - \square = 9$	$12 - \square = 10$

16. Сахарӣ дар фурудгоҳ 18 самолёт буд. То нисфирӯзӣ 8 самолёт парвоз карда рафт ва боз 10 самолёт омад. Акнун дар фурудгоҳ чанд самолёт ҳаст?

МЕТР

1.

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм}$$

$$1 \text{ м} = 100 \text{ см}$$

2. Бо метр дарозӣ ва бари синфатонро чен кунед.

3.

$$1 \text{ м} * 89 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} * 8 \text{ дм}$$

$$89 * 90 + 1$$

$$100 * 80 + 8$$

4. Дар як синф 10-то талабаи аълохон ва дар синфи дуум 5-то зиёдтар талабаи аълохон ҳаст. Дар синфи дуум чандто талабаи аълохон даст? Дар ду синф чандто талабаи аълохон ҳаст?

$$5. \quad 59 + \square = 60$$

$$100 - \square = 99$$

$$40 + \square = 47$$

$$8 + \square = 58$$

$$\square + 1 = 100$$

$$\square - 1 = 99$$

6. Дар 1 м чанд десиметр ҳаст? Дар 1 м чанд сантиметр ҳаст?

$$7. \quad 7 + (6 - 5)$$

$$(8 + 9) - 6$$

$$10 + (3 + 6)$$

$$(3 + 6) + 9$$

$$(10 - 4) + 7$$

$$(12 - 2) - 9$$

$$20 - 6 + 20$$

$$60 + 3 - 60$$

$$70 + 8 - 70$$

1.

30

+ 20

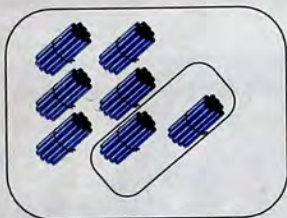
2 даҳӣ

3 даҳӣ

 $3 \text{ даҳӣ} + 2 \text{ даҳӣ} = 5 \text{ даҳӣ}$

3	0	+	2	0	=	5	0		

2.

 $70 - 20$ $7 \text{ даҳӣ} - 2 \text{ даҳӣ} = 5 \text{ даҳӣ}$

7	0	-	2	0	=	5	0		

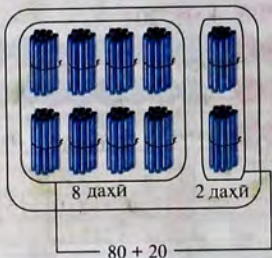
3. Ба дасти рост 3-то 10 сомонӣ ва ба дасти чап 5-то 10 сомонӣ гиред. Чандто 10 сомонӣ шуд? Ҳамагӣ чанд сомонӣ мешавад?

4. Аз 8 даҳӣ 3 даҳиро гирем чанд ҳосил мешавад? Аз 7 даҳӣ 2 даҳиро гирем чанд ҳосил мешавад? Ба 6 даҳӣ 4 даҳиро илова кунем чанд даҳӣ ҳосил мешавад?

5. $60 + 10$ $80 - 20$ $40 - 10 + 60$ $13 - 6 + 7$
 $50 + 30$ $60 - 10$ $60 - 20 + 50$ $11 + 7 - 9$

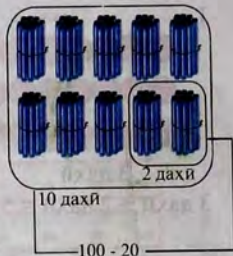
6. Аз ададҳои 10, 20 ва 50 истифода бурда, ададҳои 60, 70 ва 80-ро чӣ тавр ҳосил намудан мумкин аст?

1.

$$8 \text{ д} + 2 \text{ д} = 10 \text{ д}$$

8	0	+	2	0	=	1	0	0
---	---	---	---	---	---	---	---	---

$$10 \text{ д} - 2 \text{ д} = 8 \text{ д}$$

1	0	0	-	2	0	=	8	0
---	---	---	---	---	---	---	---	---

2.

$$\begin{array}{lll}
 100 - 80 & 40 + 40 + 6 & 100 - (30 + 10) \\
 100 - 60 & 90 - 60 - 10 & (100 - 30) + 10 \\
 10 + 90 & 60 + 10 + 8 & 100 - (50 + 40)
 \end{array}$$

3. Човид 40 кг ва Рустам 20 кг зиёдтар оҳанпора чамъ кард. Рустам чанд килограмм оҳанпора чамъ кард? Човид ва Рустам якҷоя чанд килограмм оҳанпора чамъ карданд?

4. Ададҳои 58, 63 ва 70 чанд даҳӣ ва чанд воҳид доранд?

5.

$$\begin{array}{lll}
 7 + (10 - 2) & 25 - (8 + 2) & 14 - 7 - 3 \\
 14 + (6 - 2) & 30 + (7 + 3) & 3 - 3 + 8
 \end{array}$$

6.

64 64 64

СОАТ. ДАҚИҚА

1. 1)

Ҳар як соат кадом вақтро нишон медиҳад?

2) Баъди гузаштани як соат ақрабақҳо чӣ тавр ҷойгир мешаванд?

Ақрабаки хурди соат ақрабаки соатгард мебошад. Ин ақрабақ аз як ҳатчаи калони сиёҳ то дигараш дар 1 соат ҳаракат мекунад.

Ақрабаки калон ақрабаки дақиқагард мебошад. Ин ақрабақ аз як ҳатчаи хурди сиёҳ то дигараш дар 1 дақиқа ҳаракат мекунад.

1 соат аз 60 дақиқа иборат аст.

2. Шумо дар як дақиқа то чанд ҳисоб карда метавонед?
Бо ёрии соат санҷед.

3. $40 + 7$	$73 - 70$	$77 - 7$	$8 - 8$
$58 - 8$	$63 - 3$	$90 + 9$	$8 + 0$
$16 - 6$	$19 - 9$	$14 - 9$	$9 - 0$

4. Аз рӯи расм масъалаҳое тартиб диҳед, ки ин тавр ҳал карда шаванд: $4 + 5$, $6 - 4$, $9 + 1$

1.

$23 + 5$

$5 + 23$

20 кг

3 кг

3 кг

20 кг

$20 + (3 + 5)$

$20 + 8 = 28$

$20 + (3 + 5)$

$20 + 8 = 28$

Воҳидҳоро бо воҳидҳо ҳам мекунад.

2. Бачаҳо 25 дақиқа ба бозии футбол ва 3 дақиқа зиёдтар ба бозии волейбол машғул буданд. Бачаҳо чанд дақиқа ба бозии волейбол машғул буданд?

3.	$36 + 2$	$26 + 3$	$14 + 5$	$43 + 5$
	$2 + 36$	$3 + 26$	$5 + 14$	$5 + 43$

4. Доир ба ҳам кардани ду адад чорто мисол тартиб диҳед, ки ҷавобаш 15 бошад. Доир ба тарҳ кардани адади 8 ҳам чорто мисол тартиб диҳед. Онҳоро ҳал кунед.

5.

$78 * 87$

$76 * 60$

$2 \text{ д } 3 \text{ в } * 2 \text{ д } 5 \text{ в}$

$3 \text{ д } 0 \text{ в } * 2 \text{ д } 8 \text{ в}$

6. Қавсҳоро тавре гузоред, ки ҷавоби мисолҳо дуруст шаванд:

$9 - 4 + 1 = 4;$

$5 - 2 + 1 = 2;$

$8 + 1 - 3 = 6$

1.

$50 + 23$

50 кг 20 кг

$23 + 50$

20 кг 50 кг

$$(50 + 20) + 3$$
$$70 + 3 = 73$$

$$(20 + 50) + 3$$
$$70 + 3 = 73$$

Даҳихоро бо даҳихо чамъ мекунанд.

2.

$30 + 27$

$10 + 52$

$50 + 48$

$70 + 16$

$27 + 30$

$52 + 10$

$48 + 50$

$16 + 70$

3. Доир ба чамъ кардани ду адад чорто мисол тартиб диҳед, ки ҷавобаш 14 бошад. Доир ба тарҳ кардани адади 9 ҳам чорто мисол тартиб диҳед. Онҳоро хал кунед.

4. 1) Дар ҳавлии мактаб 5 писар ва 4 духтар ҷаҳ-ҷаҳак бозӣ мекарданд. ... ҳамагӣ чанд нафар ...?
2) Дар ҳавлии мактаб талаба ҷаҳ-ҷаҳак бозӣ мекарданд. 5 нафари онҳо писарон буданд. ... чанд нафар ...?

5.

$10 \text{ см} * 2 \text{ дм}$

$3 \text{ дм} * 34 \text{ см}$

$6 \text{ дм} 2 \text{ см} * 5 \text{ дм} 6 \text{ см}$

$8 \text{ дм} * 7 \text{ дм} 9 \text{ см}$

1. $26 + 3$	$47 - 7$	$20 + 40 + 7$	$7 + 3 + 8$
$50 + 13$	$30 - 7$	$6 + 80 + 10$	$3 + 8 + 2$
$34 + 30$	$43 + 7$	$30 + 5 + 20$	$6 + 9 + 11$
$20 - 6$	$49 + 1$	$36 + 10 + 3$	$8 + 4 - 2$

2. Дар давоми 5 дақиқа чандто мисолро ҳал карда метавонед? Санчида бинед.

$3 + 7$	$17 - 8$	$6 + 5$	$7 + 5$	$11 - 4$
$7 + 9$	$15 - 6$	$15 - 7$	$12 - 4$	$3 + 9$
$8 + 6$	$13 - 9$	$8 + 7$	$17 - 9$	$18 - 9$
$9 + 4$	$14 - 4$	$12 - 3$	$5 + 8$	$8 + 8$

3. Баҳодур 20 м роҳравро аз барф тоза кард. Комрон 5 м зиёдтар роҳравро аз барф тоза кард. Комрон чанд метр роҳравро аз барф тоза кард? Онҳо ҳамагӣ чанд метр роҳравро аз барф тоза карданд?

4. Дарозии порчаи сурх аз дарозии порчаи кабуд чанд сантиметр зиёд аст?

Дарозии порчаи кабуд аз дарозии порчаи сурх чанд сантиметр кам аст?

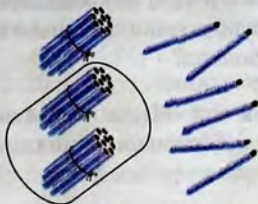

5. Масъалае тартиб диҳед, ки барои ҳал кардани он аз адади 10 адади 4-ро тарҳ кардан лозим бошад.

6. $5 \text{ дм } 4 \text{ см} * 3 \text{ дм } 5 \text{ см}$ $18 \text{ см} * 1 \text{ дм } 8 \text{ см}$
 $1 \text{ дм} * 20 \text{ см}$ $1 \text{ дм } 9 \text{ см} * 9 \text{ дм}$
 $12 \text{ см} * 1 \text{ дм } 2 \text{ см}$ $1 \text{ дм } 7 \text{ см} * 16 \text{ см}$

1. $36 - 20$

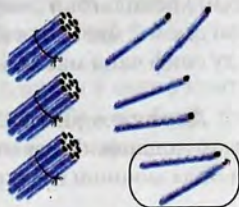

$$(30 - 20) + 6$$

$$10 + 6 = 16$$

3	6	-	2	0	=	1	6

$36 - 2$

$$30 + (6 - 2)$$

$$30 + 4 = 34$$

$$36 - 2 = 34$$

Даҳихоро аз даҳихо тарҳ мекунанд.

Воҳидхоро аз воҳидҳо тарҳ мекунанд.

2. $56 - 4$ $68 - 6$ $96 - 3$
 $56 - 40$ $68 - 60$ $96 - 30$

3. Дар як хоҷагӣ 10 трактор ва дар хоҷагӣ дигар 2-то зиёдтар трактор ҳаст. Дар ҳар ду хоҷагӣ ҳамагӣ чанд трактор ҳаст?

4. Дар кӯдакистон 10-то лӯхтак ва 3-то камтар мошинча ҳаст. Дар кӯдакистон ҳамагӣ чанд лӯхтаку мошинча ҳаст?

5.

1 соат * 60 дақиқа
 12 дақиқа * 8 дақиқа

1 даҳӣ * 3 даҳӣ
 2 д 4 в * 24 в

1. Баъди ба осорхонаи кишваршиносӣ ба тамошо рафта омадан хонандагони синфи дуюм 4 масъала ва хонандагони синфи сеюм 2 масъала зиёдтар тартиб доданд. Хонандагони ҳар ду синф чанд масъала тартиб доданд?

2. Дар кишлоки мо 12 оила мошини «Жигули» ва 4 оила зиёдтар мошини «Москвич» доранд. Дар кишлоки мо ҳамагӣ чанд оила мошини сабукрав доранд?

3.	$30 + (40 - 20)$	$76 - 6 - 30$	$(20 + 34) - 4$
	$90 - (60 + 10)$	$64 - 60 + 6$	$50 + (36 - 6)$
	$67 - 20 - 7$	$82 - 2 - 70$	$100 - 70 + 9$

4. Дарозӣ ва бари росткунчаро чен кунед. Натичаро дар дафтаратон нависед. Дарозии росткунча аз бараш чанд сантиметр зиёдтар аст? Бари росткунча аз дарозиаш чанд сантиметр камтар аст?

5. Фарқи ададҳои 12 ва 4; 50 ва 50; 48 ва 30-ро ёбед.

6. Масъала тартиб диҳед.

7.	$30 + 60$	$80 + 6 - 40$	$7 + 3 + 4$
	$60 - 30$	$50 + 50 - 70$	$4 + 4 + 6$

1. Таъмиргарон 10 мошини пахтачинӣ ва 6-то зиёдтар мошини алафдаравиро аз таъмир бароварданд. Таъмиргарон ҳамагӣ чанд мошинро аз таъмир бароварданд?

2. 20 нафар хонандагони синфи сеюм ва 8 нафар камтар хонандагони синфи дуюм хавлии мактабро аз барф тоза мекарданд. Чанд нафар хонандагони синфи дуюм дар барфтозакуни иштирок карданд?

3. Мисолҳои ҳар як сутунчаро муқоиса кунед. Онҳо чӣ монандӣ ва чӣ фарқият доранд?

$37 + 2$	$18 + 3$	$75 + 10$	$40 + 16$
$37 + 20$	$18 + 30$	$75 + 1$	$4 + 16$

4. $1 \text{ м} * 80 \text{ см}$ $4 \text{ см} * 4 \text{ дм}$
 $80 \text{ сомонӣ} * 60 \text{ сомонӣ}$ $2 \text{ дм} * 30 \text{ см}$

5. Дарозӣ ва бари мизи хатнависи хонаатонро чен кунед. Дарозӣ ва бари мизи хатнависӣ чанд сантиметрӣ аст, нависед.

6. Ҳозир соат 8-у 45 дақиқа аст. Дарс соати 8 сар шуда буд. Давомнокии дарс чанд дақиқа аст?

7. Матни масъаларо пурра кунед.

		Дар синфи дуюм чанд нафар зиёдтар аълоҷӣ ҳаст?
--	--	--

1.

$26 + 4$

$30 - 4$

$$20 + (6 + 4)$$

$$20 + 10 = 30$$

$$20 + (10 - 4)$$

$$20 + 6 = 26$$

2.

$$\begin{array}{c} 70 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 60 \quad 10 \\ 70 - 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 30 \\ \swarrow \quad \searrow \\ \quad 10 \\ 30 - 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 90 \\ \swarrow \quad \searrow \\ \quad 10 \\ 90 - 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 40 \\ \swarrow \quad \searrow \\ \quad 10 \\ 40 - 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 60 \\ \swarrow \quad \searrow \\ \quad 10 \\ 60 - 7 \end{array}$$

$$3. \quad \begin{array}{cc} 36 + 4 & 39 + 1 \\ 28 + 2 & 67 + 3 \end{array} \quad \begin{array}{cc} 87 + 3 & 60 - 4 \\ 76 + 4 & 100 - 4 \end{array} \quad \begin{array}{cc} 40 - 5 & \\ 100 - 5 & \end{array}$$

4. Ба тамошои осорхонаи Саидалӣ Вализода рӯзи якум 20 нафар ва рӯзи дуюм 5 нафар зиёдтар одамон омаданд. Дар ду рӯз ба тамошои осорхонаи Саидалӣ Вализода чанд нафар одамон омаданд?

5. Аз кӯхи Хоҷа Муъмин то нисфирӯзӣ 10 мошин ва бегоҳӣ 4 мошин камтар намак фиристоданд. Аз кӯхи Хоҷа Муъмин дар як рӯз чанд мошин намак фиристода шуд?

6. Доир ба чамъ 4 мисол тартиб диҳед, ки ҷавобаш 60 бошад.

1. $47 - 2$ $54 - 3$ $86 + 10$ $69 - 30$
 $47 + 20$ $54 + 30$ $86 - 3$ $86 - 4$
 $47 - 20$ $54 - 30$ $86 + 3$ $84 - 40$

2. $2 \text{ дм} * 18 \text{ см}$ $1 \text{ сомонӣ} * 100 \text{ дирам}$
 $6 \text{ см} * 1 \text{ дм}$ $70 \text{ дирам} * 60 \text{ дирам}$

3. 1) Суммаи ададҳои 4 ва 8; 8 ва 9; 20 ва 20—ро ёбед.
 2) Чамъшавандаи якум 16, чамъшавандаи дуюм 14 аст.
 Суммаро ёбед.

4. Дар боғи ҳайвонот 12—то хирс ва 10—то камтар фил хаст. Дар боғи ҳайвонот чанд фил хаст?

5. Аз рӯи ифодаҳои зерин масъала тартиб диҳед:
 $7 - 4$ $6 - 3$ $8 - (2 + 4)$

6. Кӣ зудтар меёбад?

7. Дар гараж 50 мошини боркаш ва 10—то камтар автобус буд. Дар гараж чандто автобус буд?

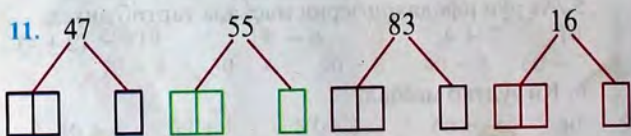
Ададҳои 24, 76, 80, 66, 90, 73 ҷинд даҳӣ ва чанд воҳид доранд?

$$8. \quad \begin{array}{lll} (38 - 20) + 50 & 30 - (35 - 5) & 88 - 50 + 2 \\ (75 - 5) + 2 & 78 - (4 + 6) & 82 - 80 + 8 \end{array}$$

9. Дар як зарф 50 л ва дар зарфи дигар 48 л об ҳаст. Барои об додани гулҳо 80 л обро сарф карданд. Чанд литр об боқӣ монд?

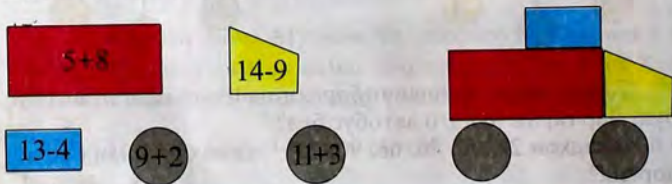
10. Шумо дар 5 дақиқа чанд мисолро ҳал карда метавонед (фақат ҷавоби мисолҳоро нависед):

$$\begin{array}{ccccc} 4 + 6 & 14 - 6 & 4 + 7 & 6 + 5 & 11 - 6 \\ 7 + 5 & 15 - 7 & 16 - 9 & 16 - 8 & 5 + 8 \\ 9 + 6 & 12 - 7 & 8 + 3 & 13 - 6 & 18 - 9 \\ 8 + 9 & 18 - 8 & 12 - 5 & 9 + 7 & 5 + 6 \end{array}$$

12. $50 + 40$ $90 - 60 + 8$ $50 - 9 - 1$
 $80 - 60$ $30 + 30 + 9$ $65 + 1 - 60$

13. Дар қисмҳои автомобил «Мисолҳои даврӣ» навишта шудаанд. Автомобилро созед.

14. Баъди он ки аз ғалтак 14 м ресмонро буриданд, дар ғалтак 6 м ресмон боқӣ монд. Дар ғалтак чанд метр ресмон буд?

15. $11 - 5$ $13 - 7$ $5 + 9 - 4$ $16 + 2 - 9$
           $13 - 6$ $14 - 5$ $9 + 9 - 8$ $12 - 2 - 6$

16. Дарозии порчаҳоро муқоиса кунед.

17. Аз рӯи навишти мухтасар масъала тартиб диҳед.

Буд – 10 кг

Буд – 10 кг

Сарф қарданд – 4 кг

Сарф қарданд – 2 кг ва 3 кг

Монд – ?

Монд – ?

18. Кадом бача
 чӣ хел тӯхфаро
 соҳиб мешавад?

1. $23 + 5$	$7 + 53$	$36 - 10$	$20 + 17$
$22 + 7$	$46 + 4$	$48 - 20$	$30 + 8$

2. 1) Дар сексияи шохмотбозӣ 18 нафар ва дар сексияи теннисбозӣ 2 нафар зиёдтар хонандагон иштирок мекунад. Дар сексияи теннисбозӣ чанд нафар хонандагон иштирок мекунад?

2) Дар махфили расмкашӣ 16 хонанда ва дар махфили математика 4 нафар зиёд хонандагон иштирок мекарданд. Дар махфили расмкашӣ ва математика ҳамагӣ чанд нафар хонандагон иштирок менамуданд?

3. Ададхоро ба намуди суммаи дақиқои яклухт ва воҳидҳо нависед. Намуна: $46 = 40 + 6$

$38 =$	$52 =$	$98 =$	$33 =$
$74 =$	$18 =$	$65 =$	$55 =$
$47 =$	$84 =$	$11 =$	$77 =$

4. $87 * 78$ $23 + 7 * 34$ $18 + 2 * 18 - 8$
 $91 * 100$ $54 - 4 * 50$ $23 + 5 * 12 + 8$

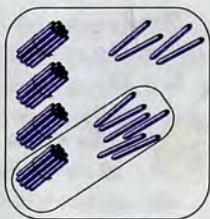
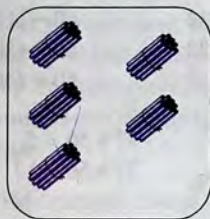
5. Дарс 45 дақиқа давом мекунад. То танаффус 5 дақиқа вақт монд. Чанд дақиқаи дарс гузашт?

6. Порчаи дарозиаш 1 дм 4 см кашед. Порчаи дигаре кашед, ки дарозиаш аз порчаи додашуда 5 см кӯтоҳтар бошад.

7. $(28 + 8) - 16$	$20 + (20 - 10)$	$90 - 60 + 5$
$(10 + 17) - 7$	$50 - (40 + 5)$	$34 - (10 + 4)$

1.

50 – ин 5 – то дахй

$$50 - 16$$

16 – ин 1 – то дахй ва 6 вохид

$$50 - 10 - 6 = 34$$

5	0	-	1	6	=	3	4

2. Тарзи халро
фахмонед.

$$60 - 27$$

$$40 - 13$$

$$90 - 35$$

3. Диловар 30 дирам дошт. Ү ба 10 дирам дафтар ва ба 10 дирам қалам харид. Чанд дирами Диловар монд?

$$4. \quad 49 + 1$$

$$60 - 1$$

$$60 - 30$$

$$90 - 80$$

$$60 + 40 - 30$$

$$70 + 30 - 50$$

5. Бачаҳо дар боғи мактаб 20 дарахти нок ва 6-то камтар дарахти олуру яхоб монданд. Бачаҳо хамагй ба чанд дарахт яхоб монданд?

$$6. \quad 29 + 1 * 36 + 4$$

$$12 + 8 * 20 - 4$$

$$56 - 6 * 78 - 8$$

$$68 + 2 * 74 - 4$$

7. Росткунча, квадрат
ва секунҷаро ёбед:

1.	$28 + 31$	$40 - 33$	$60 - (15 + 42)$
	$37 + 22$	$30 - 22$	$60 - (30 + 23)$
	$42 + 18$	$40 - 37$	$60 - (40 + 14)$

2. $2 \text{ дм} * 2 \text{ дм} 1 \text{ см}$ $37 * 50 - 5$
 $20 \text{ см} * 2 \text{ дм}$ $37 * 50 - 13$

3. Адади 60 аз адади 25 чанд вохид зиёдтар аст? Адади 25 аз адади 60 чанд вохид камтар аст?

4. Қобил мебоист 20 м чӯй канад. Ҷ то нисфирӯзи 6 м ва баъди нисфирӯзи 5 м чӯйро канд. Чанд метр чӯй ноканда монд?

5. Дуто хамин хел секунҷа бурида, аз онҳо квадрат созед.

6. Суммаи ададҳои 13 ва 7-ро нависед. Қимати онро ҳисоб кунед. Фарқи ададҳои 17 ва 5-ро нависед. Қимати онро ҳисоб кунед.

7. Поезди боркаш 30 вагон дорад. Дар истгоҳ 12 вагонро ҷудо карданд. Акнун поезд чанд вагон дорад?

8. $35 + 2 =$ $5 + 35 =$ $27 + 16 =$ $53 + 42 =$
 $35 + 20 =$ $50 + 35 =$ $7 + 6 =$ $50 + 40 =$

1. Аз китобхонаи мактаб то нисфирӯзӣ 8 нафар духгарон ва 12 нафар писарон китоб гирифтанд. То бегоҳӣ боз 18 нафар хонандагони дигар барои китобгирӣ омаданд. Аз китобхонаи мактаб дар як рӯз чанд нафар хонандагон китоб гирифтанд?

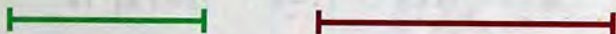
2. Ифодаҳоро хонед ва қимати онҳоро ёбед.

$$22 + 17 \quad 68 - 26 \quad 44 + 42 \quad 59 - 34$$

3.

$7 + 18$	$30 - (5 + 5)$	$63 + 20 - 3$
$5 + 27$	$40 - (6 + 6)$	$20 + 65 - 5$
$3 + 29$	$70 - (3 + 6)$	$81 - 50 + 9$
$6 + 28$	$100 - (8 + 8)$	$57 - 30 + 3$

4. Дарозии порчаҳоро муқоиса кунед.

5. Санавбар барои дарси таълими меҳнат 4 варақ қоғази ранга ва Нигина 6 варақ зиёдтар қоғази ранга овард. Нигина барои дарси таълими меҳнат чанд қоғази ранга овард?

6. $40 + 18 * 40 + 34 \quad 70 - 28 * 70 - 63$

7. Аз рӯи ифодаҳои додашуда масъала тартиб диҳед:

$$12 + 8 \quad 12 + (12 + 8)$$

8. Фаҳмонед, ки қатори ададҳо чӣ тавр тартиб дода шудаанд ва навиштро ба охир расонед:

4, 8, 12, ..., 36.

Худатон 2-то ҳамин хел мисол тартиб диҳед.

1. Дарозии майдончаи варзишии мактаб 100 м аст. Ду хонанда аз охири майдон ба пешвои якдигар давиданд. Яке аз онҳо то вохурӣ 36 м масофаро тай кард. Писарбачаи дигар то вохурӣ чанд метр масофаро тай кард?

2. Ба ҷои ситорачаҳо амалҳоеро гузored, ки ҷавоби мисолҳо дуруст шаванд.

$$8 * 3 * 4 = 7$$

$$14 * 12 * 6 = 8$$

$$16 * 4 * 8 = 4$$

$$6 * 4 * 5 = 5$$

3. Баъди он, ки деҳқонон 40 м ҷўйро тоза карданд, боз тоза кардани 26 м ҷўй боқӣ монд. Дарозии ҷўйро ёбед?

4. $32 - 6$

$38 + 9$

$15 - 8$

$14 = 1 \text{ д } \square \text{ в}$

$83 - 8$

$26 + 4$

$14 - 7$

$16 = 1 \text{ д } \square \text{ в}$

$58 - 9$

$39 + 8$

$13 - 9$

$12 = 1 \text{ д } \square \text{ в}$

5. Баландӣ ва бари дари синфатонро чен кунед. Баландии дари синф аз бараш чӣ қадар зиёдтар аст? Бари дари синф аз баландии он чӣ қадар камтар аст?

$$\begin{array}{r} 6. \quad 35 \\ + \quad 46 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 54 \\ - \quad 43 \\ \hline \end{array}$$

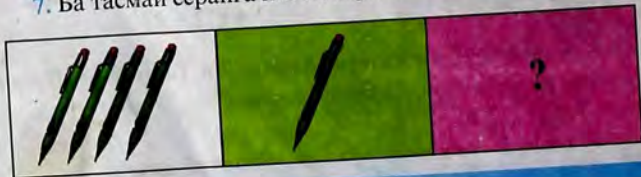
$$\begin{array}{r} - 74 \\ - \quad 26 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 78 \\ - \quad 28 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 45 \\ - \quad 24 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 39 \\ - \quad 17 \\ \hline \end{array}$$

7. Ба тасмаи серанга нигоҳ карда, масъала тартиб диҳед.

$$1. \quad 8 + \square = 10 \quad 18 + \square = 20 \quad 57 + 3 \quad 57 + \square = 60$$

$$3 + \square = 10 \quad 23 + \square = 30 \quad 71 + 9 \quad 71 + \square = 80$$

$$2. \quad 27 + 8$$

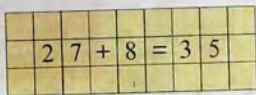
$$27 = 20 + 7$$

$$\begin{array}{c} 8 \\ \wedge \\ 3 \quad 5 \end{array}$$

$$27 + 8 = (27 + 3) + 5 = 35$$

$$\begin{array}{c} 8 \\ \wedge \\ 3 \quad 5 \end{array}$$

$$3. \quad 39 + 5 \quad 46 + 9 \quad 53 + 8$$

$$\begin{array}{c} 5 \\ \wedge \\ 1 \quad 4 \end{array} \quad \begin{array}{c} 9 \\ \wedge \\ 4 \quad 5 \end{array} \quad \begin{array}{c} 8 \\ \wedge \\ 7 \quad 1 \end{array}$$

$$4. \quad 15 + 8 \quad 36 + 7 \quad 22 + 9 \quad 16 + 9$$

$$23 - 3 \quad 43 - 3 \quad 37 - 4 \quad 25 - 5$$

5. Дар маъракаи баррагирӣ ба ёрии чӯпонҳо 28 нафар ҷавонон ва 12 нафар калонсолон омаданд. Барои ёрӣ ҳамагӣ чанд нафар омаданд?

6. Дар як туп 22 м матоъ ва дар тупи дигар 5 м зиёдтар матоъ ҳаст. Дар тупи дуҷум чанд метр матоъ ҳаст?

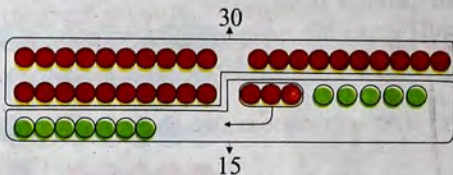
7. Хоҷагӣ барои кишту кори баҳорӣ 12 трактор ва 3-то камтар тухмипошакро ба кор омода кард. Хоҷагӣ ҳамагӣ чанд трактор ва тухмипошакро ба кор омода кард?

1.

$$27 + 18$$

$$27 = 20 + 7$$

$$18 = 10 + 8$$

$$27 + 18 = (20 + 10) + (7 + 8) = 30 + 15 = 45$$

2.

$$36 + 16 = (20 + \dots) + (6 + \dots) =$$

$$\begin{array}{c} \wedge \quad \wedge \\ 30 \ 6 \ 10 \ 6 \end{array}$$

3.

$$25 + 48 = (\dots + \dots) + (\dots + \dots)$$

4.

$$45 + 12$$

$$19 + 23$$

$$29 + 12$$

$$37 + 8$$

$$28 + 7$$

$$39 - 8$$

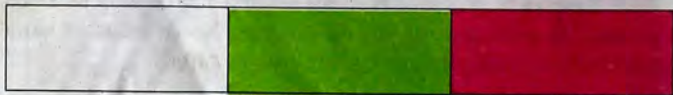
$$49 - 7$$

$$31 - 10$$

$$40 - 13$$

5. Дилором якчанд китоб дошт. Баъд аз он ки $\bar{y}$ 2 китобро тўхфа кард, дар дасташ 4 китоб монд. Дилором чандто китоб дошт?

6. Масъала тартиб диҳед.

1. Сохтмончиён имсол дар соҳили рости дарёи Сир 10-то хонаи баландошёна ва дар соҳили чапи он 2-то камтар хонаҳои баландошёна сохтанд. Сохтмончиён дар як сол чанд хонаи баландошёна сохтанд?

2.

$95 - 30$	$46 - 2$	$15 + 20$	$25 + 42$
$20 + 10$	$17 + 8$	$18 - 17$	$3 + 29$
$19 - 8$	$14 + 13$	$17 + 6$	$6 + 47$
$1 + 50$	$89 - 85$	$36 + 4$	$0 + 15$

3.

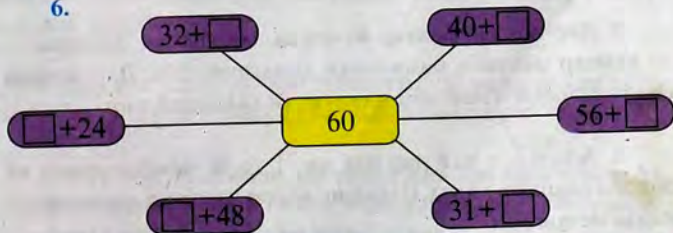
$17 = \square$ д $\square$ в	$23 = \square$ д $\square$ в
$45 = \square$ д $\square$ в	$2 = \square$ в

4. Махфили «Дӯстдорони математика» 25 нафар аъзо дорад. Дар машгулияти имрӯза 19 нафари онҳо иштирок доштанд. Чанд нафар аъзоёни махфил дар машгулият иштирок накарданд?

5.

$95 - 91$	$12 - 7$	$43 + 53$	$28 - 16$
$17 + 9$	$77 - 62$	$89 - 55$	$90 - 53$
$35 - 30$	$34 + 25$	$80 - 80$	$60 - 37$

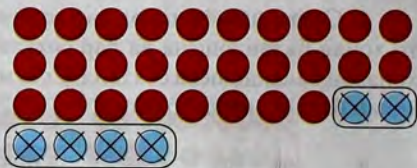
6.

1.

$$34 - 6$$

$$\begin{array}{r} - 6 \\ \swarrow \searrow \\ 4 \quad 2 \end{array}$$

$$34 - 6 = (34 - 4) - 2 = 30 - 2 = 28$$

3	4	-	6	=	2	8			

2.

$$25 - 7 = (25 - 5) - \dots =$$

$$\begin{array}{r} - 7 \\ \swarrow \searrow \\ 5 \quad 2 \end{array}$$

$$16 - 9 = (16 - 6) - \dots =$$

3.

$24 - 5$

$17 + 14$

$20 - (5 + 4)$

$32 - 7$

$26 + 15$

$18 - (8 - 2)$

$15 - 6$

$34 - 12$

$30 - (4 + 9)$

$36 - 9$

$13 + 8$

$40 - (7 + 5)$

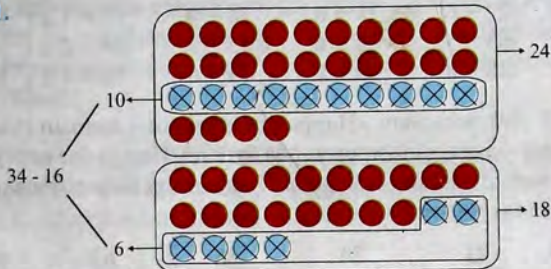
4. Дар мамнӯъгоҳи Ромит 38 охубарра буд. Дар давоми сол шумораи онҳо 7-то зиёд шуд. Акнун дар мамнӯъгоҳ чанд охубарра ҳаст?

5. Дар ноҳияи Бохтар 40-то ва дар ноҳияи Данғара 5-то камтар мактаби маълумоти ҳамагонӣ ҳаст. Дар ноҳияи Данғара чандто мактаби маълумоти ҳамагонӣ ҳаст?

6. Ададхоро пай дар пай аз 71 то 80 номбар кунед ва онҳоро навишта гиред. Шумо ин корро дар чанд дақиқа иҷро карда метавонед?

1.

$$34 - 16 = (34 - 10) - 6 = 24 - 6 = 18$$

	3	4	-	1	6	=	1	8			

2. $44 - 27 = (44 - 20) - 7 =$

3. $26 - 18$ $16 - 9$ $70 + (6 + 5)$
 $32 - 15$ $18 + 0$ $80 - (13 + 7)$
 $46 - 17$ $39 - 1$ $22 + (10 + 8)$

4. Хочагӣ 14 бошишгоҳи саҳроӣ дорад. 8-тои онро ба мавсими тобистона тайёр намуданд, Чанд бошишгоҳ тайёр нокарда монд?

5. Дар гулдон 8-то гули садбарги сурх ва 6-то кам гули садбарги зард буд. Дар гулдон ҳамагӣ чандто гул буд?

6. Аз адади 28 суммаи ададҳои 5 ва 3-ро тарҳ кунед. Аз суммаи ададҳои 12 ва 6 адади 9-ро тарҳ кунед. Ба суммаи ададҳои 16 ва 14 адади 8-ро илова кунед.

1.	$22 - 6$	$18 + 6$	$14 - 9$	$13 = 1 \text{ д } \square \text{ в}$
	$63 - 5$	$16 + 6$	$15 - 7$	$24 = 2 \text{ д } \square \text{ в}$
	$46 - 8$	$29 + 7$	$13 - 6$	$16 = 1 \text{ д } \square \text{ в}$

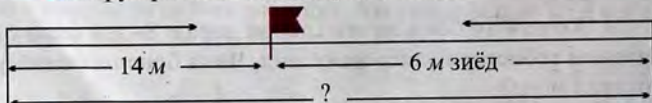
2. Дар маҳфили «Паррандапарварон» дафъаи гузашта 32 нафар бачаҳо иштирок карда буданд. Имрӯз ба машғулият боз 4 нафар зиёдтар омаданд. Имрӯз чанд нафар бачаҳо дар машғулият иштирок карданд?

3.	$\begin{array}{r} 73 \\ - 52 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 34 \\ + 35 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 86 \\ - 43 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 63 \\ + 24 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 99 \\ - 86 \\ \hline \end{array}$
----	---	---	---	---	---

4.	$16 = \square \text{ д } \square \text{ в}$	$24 = \square \text{ д } \square \text{ в}$
	$18 = \square \text{ д } \square \text{ в}$	$2 \text{ д } = \square \text{ д } \square \text{ в}$
	$2 \text{ д } 8 \text{ в } = \square$	$5 \text{ д } 9 \text{ в } = \square$

5.	$20 + (18 - 6)$	$25 - 4 + 9$	$90 - 90$
	$30 - (30 - 4)$	$5 + 35 - 8$	$90 - 53$
	$40 + (32 - 8)$	$4 + 83 - 7$	$60 - 47$

6. Аз рӯи расм масъала тартиб диҳед.

7.		$40 * 36$	$38 * 46$	$10 * 16$
		$18 * 12$	$32 * 39$	$21 * 17$

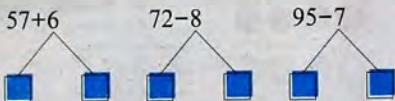
8. Ифодаҳоеро навишта гиред, ки қимати онҳо ба 6 баробар бошад:

$12 - 6$	$20 - 10 - 4$	$12 - (16 - 10)$
$26 - 20$	$50 - 46 + 2$	$25 - 15 - 6$

1. Дар фермаи ширию молӣ 6 нафар духтарон ва 8 нафар писарон ба говдӯшхо ёрӣ мерасонанд. Боз 4 нафар бачаҳо ба ёрии онҳо омаданд. Чанд нафар бачаҳо ба говдӯшхо ёрӣ мерасонанд?

2. Дар хавлии мактаб 3 нафар писарон ва 7 нафар духтарон бозӣ мекарданд. 6 нафар бачаҳо ба хонаҳояшон рафтанд. Дар хавлии мактаб чанд нафар бачаҳо монданд?

3.

4. Секунҷаҳои шавқовар.

5. $70 + 4 = 74$

$70 - 4 = \square$

$80 + 5 = 85$

$85 - 5 = \square$

$60 + 6 = 66$

$66 - 6 = \square$

6. Ададҳои 15, 16, 17, 18, 19-ро то 20 пурра кунед.

7. Ифода кунед:

$5 \text{ дм} = \square \text{ см}$

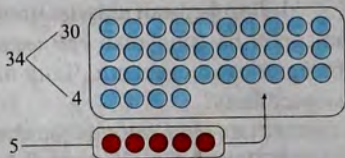
$63 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$5 \text{ дм } 5 \text{ см} = \square \text{ см}$

$44 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

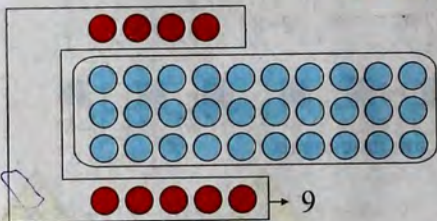
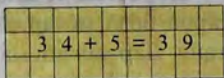
8. Чуқурии чоҳи об 7 м аст. Дарозии банди сатил 8 м мебошад. Оё аз чоҳ об гирифта мешавад?

1. $34 + 5$

$$34 + 5 = 30 + (4 + 5) = 39$$

$$4 \neq 35$$

$$4 + 35 = 39$$

2. $24 + 5$
 $5 + 44$

$32 + 6$
 $29 - 5$

$20 + (35 + 4)$
 $(34 + 5) - 30$

3.

$15 + 1 * 15 - 1$
 $35 + 4 * 35 - 4$

$10 + 0 * 18 - 0$
 $15 + 4 * 16 + 4$

4. Оё камшаванда ва камкунанда баробар шуда метавонанд? Мисол нависед.

5. Дар китобхонаи мактаб 21 китоби «Тоҷикон» буд. Боз 7 китоби дигар оварданд. Дар китобхонаи мактаб чанд китоби «Тоҷикон» шуд?

САНЧИДАНИ ЧАМЪ

1. $3 + 4 = 7$ $5 + 6 = 11$
 $7 - 3 = 4$ $11 - 5 = 6$
 $7 - 4 = 3$ $11 - 6 = 5$

Агар аз сумма яке аз чамъшавандахоро тарх кунем чамъшавандаи дигар ҳосил мешавад. Дурустии ичрои амали чамъ бо ёрии амали тарх санчида мешавад:

$$56 + 7 = 63. \quad \text{Санчиш: } 63 - 7 = 56$$

Аз сумма як чамъшавандаро тарх карда, чамъшавандаи дигарро ҳосил кардем. Амали чамъ дуруст ичро карда шудааст.

2. Мисолхоро ҳал карда, дурустии онхоро санҷед:

$$56 + 8 = 64 \quad 35 + 7 \quad 28 + 5 \quad 49 + 4$$

$$64 - 8 = 56 \quad \dots\dots\dots \quad \dots\dots\dots \quad \dots\dots\dots$$

3. Дар синф 25 нафар хонандагон меҳонанд. 13 нафари онҳо писаронанд. Духтарон чанд нафар мебошанд?

4.

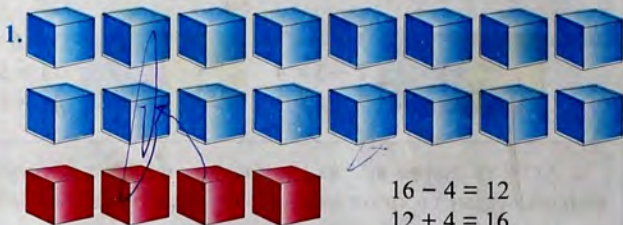
Чамъшаванда	17	20	34	6	4	8	36	42	34
Чамъшаванда	3	12	5	59	18	24	5	8	9
Сумма									

5. Ифодахоро нависед ва кимати онхоро ёбед:

Фарқи ададҳои 46 ва 4; 67 ва 50.

Суммаи ададҳои 32 ва 5; 25 ва 30.

САНЦИДАНИ ТАРҲ

Агар ба фарқ тарҳкунандаро чамъ кунем тарҳшаванда ҳосил мешавад.

Дурустии иҷрои амали тарҳ бо ёрии амали чамъ санчида мешавад:

$$43 - 9 = 34.$$

$$\text{Санчиш: } 34 + 9 = 43$$

Ба фарқ тарҳкунандаро чамъ карда тарҳшавандаро ҳосил кардем. Амали тарҳ дуруст иҷро карда шудааст.

2. Мисолҳоро ҳал карда, дурустии онҳоро санҷед:

$$83 - 6 = 77 \quad 54 - 7 \quad 62 - 8 \quad 100 - 24$$

$$77 + 6 = 83 \quad \dots\dots \quad \dots\dots \quad \dots\dots$$

$$\dots\dots \quad \dots\dots \quad \dots\dots \quad \dots\dots$$

3. Дар бом 20 қабӯтар буд. Аввал 6-то ва баъдтар боз 3 қабӯтар парида рафт. Дар бом чанд қабӯтар монд?

4. Аз рӯи мисоли $13 - 3$ доир ба амали тарҳ масъала тартиб диҳед.

5. $16 + 1 * 16 - 1$

Кадомаш калон аст? Кадомаш хурд аст?

1. 24 бачаҳо машғули дарахтшинонӣ буданд. Ба назди онҳо боз 6 бачаи дигар омаду 11 бача рафт. Акнун чанд бача дарахт мешиноманд?

2.	$12 + 7$	$15 + 3$	$14 + 4$	$16 + 1$
	$7 + 12$	$3 + 15$	$4 + 14$	$1 + 16$
	$19 - 7$	$18 - 3$	$18 - 4$	$17 - 1$

3. Суммаро ёбед. Ҷуфти мисолҳоеро навишта гиред, ки чамъшавандаҳошон якхела бошанд. Фахмонед, ки чаро сумма дар ҳар як ҷуфти мисолҳо баробаранд.

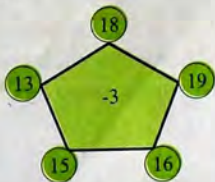
$17 + 3$	$18 + 2$	$6 + 14$	$14 + 6$
$9 + 11$	$7 + 13$	$12 + 8$	$1 + 19$
$16 + 4$	$11 + 9$	$2 + 18$	$4 + 16$

4. Мисолҳоро ҳал карда, дурустии онҳоро санҷед:

$13 + 7$	$27 + 7$	$32 + 9$
----------	----------	----------

5. Зиёд кунед: 18-ро ба 1 воҳид; 15-ро 4 воҳид; 32-ро 8 воҳид.

6. Мисолҳо тартиб дода ҳал кунед.

7. Ҳар кадоми ададҳои 27, 23, 29, 25, 24-ро то 30 пурра кунед.

Ҳар кадоми ададҳои 40, 37, 51, 49, 56-ро 1 воҳиди кам кунед.

8. Дарозии ресмон 15 м аст. Нодир 6 м ресмонро бурида гирифт. Ресмони бокимонда чӣ қадар дарозӣ дорад?

9.	$10 + 9 - 10$	$30 - 20 - 1$	$19 - 9 + 3$
	$5 + 5 - 1$	$20 - 2 - 10$	$16 - 6 + 6$
	$8 + 2 - 10$	$10 - 4 - 1$	$14 - 4 + 9$

10. Ададҳои 23, 15 ва 18-ро чӣ тавр ба намуди суммаи дақиқ ва воҳидҳо навиштан мумкин аст?

11.	$30 - 14$	$50 - 12$	$40 - 17$
			

12. Адади 7-ро 12 воҳид зиёд кунед. Адади 30-ро 13 воҳид кам кунед.

13.	$19 - 13$	$20 + 19$	$32 - 12 - 3$
	$28 + 9$	$39 - 27$	$29 + 1 - 12$
	$36 + 23$	$43 + 24$	$50 - 49 + 19$

14. Аз рӯи расм масъала тартиб дода, онро ҳал кунед.

15. Мисолҳоро ҳал карда, дурустии онҳоро санҷед.

$38 + 5$	$42 - 5$	$100 - 25$	$56 + 7$
----------	----------	------------	----------

16. Аз ададҳои зерин истифода бурда, оид ба чамъ ва тарх дутоғӣ мисол тартиб диҳед:

27, 6, 20

9, 8, 13

7, 16, 5

17.

$$40 - 12 * 40 - 13$$

$$15 + 7 * 15 + 6$$

$$99 * 99 - 9$$

$$80 - 1 * 79$$

18. Чамъшавандаи якум 12, чамъшавандаи дуум 73 аст. Сумма ба чанд баробар мешавад?

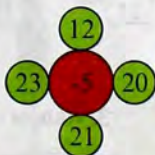
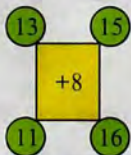
Ададҳои 53 ва 17-ро чамъ кунед. Кадом адад ҳосил шуд?

Ба адади 25 адади 7-ро илова кунед. Чанд ҳосил шуд? Суммаи ададҳои 34 ва 9-ро ёбед. Суммаи ададҳои 42 ва 18 чанд мешавад?

19.

Тархшаванда	30	67	53	21	13	72	41	87
Тархкунанда	13	8	50	5	9	0	5	7
Фарқ								

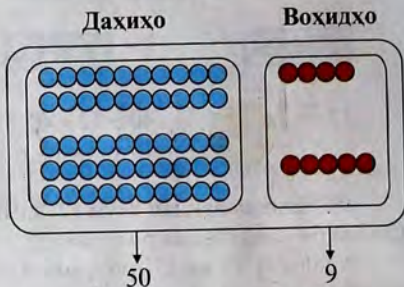
20. Бозии «Хомӯшона».

ҲИСОББАРОРИИ ХАТӢ

1. $24 + 35$

$$\begin{array}{r} 24 \\ \swarrow \downarrow \\ 20 \ 4 \end{array} + \begin{array}{r} 35 \\ \swarrow \downarrow \\ 30 \ 5 \end{array}$$

$$24 + 35 = (20 + 30) + (4 + 5) = 50 + 9 = 59$$

Ададхоро зери якдигар (дар як сутунча) навишта чамъ кардан осонтар аст. Дар ин маврид воҳидхоро дар зери воҳидҳо, дахихоро дар зери дахихо менависанд ва дар тарафи чап дар байн аломати чамъ мегузоранд. Аввал ба воҳидҳо воҳидхоро чамъ мекунанд: $4 + 5 = 9$. Дар зери воҳидҳо 9 менависанд. Дахихоро ба дахихо чамъ мекунанд: $2 + 3 = 5$ (дахӣ). Дар зери дахихо 5 менависанд. Ҳосили чамъ ба 59 баробар будааст.

2. Мисолхоро фаҳмонида хал кунед:

$$\begin{array}{r} 45 \\ + 23 \\ \hline \end{array}$$

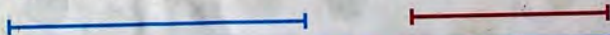
$$\begin{array}{r} 51 \\ + 37 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 26 \\ + 72 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 38 \\ + 50 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 32 \\ + 16 \\ \hline \end{array}$$

3. Кадом порча дарозтар аст? Чӣ қадар?

1. $23 + 46$

Дахиҳо	Воҳидҳо
	
	

$$\begin{array}{r} 23 \\ + 46 \\ \hline \end{array}$$

2. Мисолҳоро фаҳмонида ҳал кунед:

$$\begin{array}{r} 18 \\ + 23 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 32 \\ + 26 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 53 \\ + 25 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 84 \\ + 13 \\ \hline \end{array}$$

3. Бачаҳо аз кӯҳ 8 даста гули лола ва 4 даста гули сиёҳгӯш оварданд. Онҳо 6 даста гулро ба модар ва гулҳои боқимондaro ба муаллимаҳо тӯхфа карданд. Бачаҳо ба муаллимаҳо чанд даста гул тӯхфа карданд?

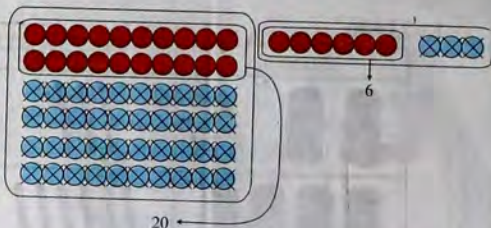
4. 24 нафар хонандагон замини ҳавлии назди мактабро нарма карданд. 6 писар ва 4 духтар ба шинондани дарахтон шурӯъ карданд. Акнун чанд нафар хонандагон замин нарма мекунанд?

5. Масъала тартиб диҳед:

$$1. \begin{array}{r} 69 \\ \wedge \\ 60 \ 9 \end{array} - \begin{array}{r} 43 \\ \wedge \\ 40 \ 3 \end{array}$$

$$\begin{aligned} 69 - 43 &= \\ &= (60 - 40) + \\ &+ (9 - 3) = \\ &= 20 + 6 = 26 \end{aligned}$$

Ададхоро зери якдигар (дар як сутунча) навишта тарҳ кардан осонтар аст. Дар ин маврид воҳидхоро дар зери воҳидҳо, даҳихоро дар зери даҳиҳо менависанд ва дар тарафи чап дар байн аломати тарҳ мегузоранд. Аввал аз воҳидҳо воҳидхоро тарҳ мекунанд: $9 - 3 = 6$.

Дар зери воҳидҳо 6 менависанд. Аз даҳиҳо даҳихоро тарҳ карда дар зери даҳиҳо менависанд: $6 - 4 = 2$. Ҳосили тарҳ ба 26 баробар аст.

$$2. \begin{array}{r} \underline{49} \\ \underline{37} \end{array} \quad \begin{array}{r} \underline{53} \\ \underline{21} \end{array} \quad \begin{array}{r} \underline{76} \\ \underline{54} \end{array} \quad \begin{array}{r} \underline{85} \\ \underline{72} \end{array} \quad \begin{array}{r} \underline{29} \\ \underline{17} \end{array}$$

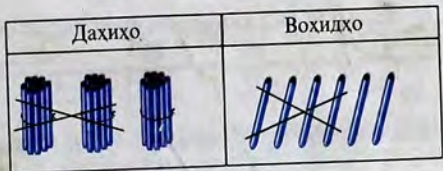
3. Ададхоро зери якдигар навишта ҳисоб кунед.

$$54 - 17 \quad 39 - 18 \quad 83 - 21 \quad 77 - 55$$

4. Мактаббачаҳо қарор доданд, ки дар назди мактаб 50 бех ниҳол шинонанд. Баъди шинондани якчанд бех ниҳол боз шинондани 14 бех ниҳол боқӣ монд. Мактаббачаҳо чанд бех ниҳол шинонданд?

1. $36 - 24$

$$\begin{array}{r} 36 \\ - 24 \\ \hline \end{array}$$

2.
$$\begin{array}{r} 27 \\ - 15 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 84 \\ - 42 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 98 \\ - 77 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 25 \\ - 63 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 49 \\ - 27 \\ \hline \end{array}$$

3. Мисолҳоро ҳал кунед ва дурустии онҳоро санҷед:

$$\begin{array}{l} 25 - 7 = \quad 18 + 6 \quad 12 - 5 \quad 39 - 17 \\ 18 + 7 = \quad \dots\dots \quad \dots\dots \quad \dots\dots \\ \dots\dots \quad \dots\dots \quad \dots\dots \quad \dots\dots \end{array}$$

4. Ба кӯдакистон 30 л шир оварданд. То нисфирӯзӣ 12 л ва баъди нисфирӯзӣ 8 л ширро сарф карданд. Чанд литр шир боқӣ монд?

5. Ададҳои $10, 14, 8, 6$ ва 12 -ро ба суммаи чамъшавандаҳои якхела иваз намоед.

Намуна: $10 = 5 + 5, 10 = 2 + 2 + 2 + 2 + 2$

6. Кадоме аз квадратҳо шавқовар мебошад?

9	10	5
4	8	12
11	6	7

3	8	7
10	6	2
5	4	9

6	4	4
5	7	9
10	3	8

7. Комбинати қолинбофии Қайроққум дар се навбат 95 қолин бофт. Дар навбати якум 35 ва дар навбати дуум 30 қолин бофт. Комбинат дар навбати сеюм чанд қолин бофт?

1. Мисолҳоро ҳал кунед ва тарзи ҳалро фаҳмонед:

$$\begin{array}{r} 16 \\ + 72 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 69 \\ - 35 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 43 \\ - 32 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 56 \\ - 42 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 87 \\ - 25 \\ \hline \end{array}$$

2. Ададҳои 30, 70, 50, 40 ва 80-ро то 100 пурра кунед.

3. $54 - 8$ $38 - 8 + 12$ $40 - (20 + 4)$
 $36 + 9$ $12 + 18 - 9$ $60 - (23 - 3)$
 $84 - 30$ $26 - 16 + 12$ $20 - (7 + 12)$

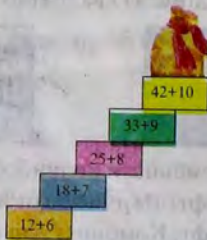
4. Зӯҳро 6 чилди болишт ва Нодира 3-то зиёдтар чилди болишт дӯхт. Савол гузошта масъаларо ҳал кунед.

5. Нуктаҳоро дар дафтаратон қайд кунед. Онҳоро бо порчаҳо тавре пайваست кунед, ки секунҷа ҳосил шавад. Худатон боз як нуктаро қайд кунед ва секунҷаи нав созед.

6. $24 - 4 * 18$ $8 \text{ дм } 3 \text{ см} * 80 \text{ см}$
 $45 + 8 * 45 - 8$ $20 \text{ см} * 1 \text{ дм } 2 \text{ см}$

7.

48 м

52 м

1. Ду писарбача рӯ ба рӯи якдигар давиданд. Писарбачаи якум то вохӯрӣ 48 м ва писарбачаи дуюм 52 м роҳро тай намуд. Онҳо чанд метр роҳро тай намуданд?

2. Дарахти сафедор 20 м ва дарахти чинор 16 м баландӣ дорад. Сафедор аз чинор чанд метр баландтар аст? Чинор аз сафедор чанд метр пастртар аст?

3. Ададҳоро зерин якдигар навишта мисолҳоро ҳал кунед:
 Дурустии ҳалро санҷед.

$$73 - 52$$

$$34 + 35$$

$$48 - 26$$

$$63 + 24$$

4.

$$99 - 29$$

$$75 + 15 - 10$$

$$100 - (54 + 16)$$

$$29 + 31$$

$$87 - 40 + 3$$

$$63 - (3 + 20)$$

$$31 + 0$$

$$68 - 30 - 3$$

$$24 + (22 + 8)$$

5. Масъала тартиб диҳед.

1.

23
феврал

Якчанд нафар хизматчиёни харбӣ дар мухофизати сарҳади ҷумҳури буданд. Баъд аз он ки 25 нафарашон ба тантанаи рӯзи Артиши Миллӣ омаданд, дар сарҳад 45 нафар хизматчиён монданд. Дар мухофизати сарҳад чанд нафар хизматчиён буданд?

2. $57 + 9$ $50 - 22$ $48 - 23$ $18 + 12$
           $46 - 8$ $70 - 37$ $34 + 13$ $30 - 12$
           $34 - 6$ $80 - 68$ $29 - 12$ $30 - 18$

3. Адади 27 (21, 33, 39) – ро то ҳосилшавии адади 9, 6 – тоғӣ кам кунед.

4. Рӯзи Артиши Миллӣ 12 самолёт ва 9 вертолёт дар парвоз буданд. Самолётҳо аз вертолётҳо чандто зиёд буданд? Вертолётҳо аз самолётҳо чандто кам буданд?

5. Аз суммаи ададҳои 9 ва 26 адади 5 – ро тарх кунед. Ба адади 12 фарқи ададҳои 12 ва 3 – ро ҷамъ кунед.

6. Кадом рақамҳо партофта шудаанд:

$$\begin{array}{r} + 4 \square \\ 13 \\ \hline 55 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - \square 9 \\ 25 \\ \hline 54 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 5 \square \\ \square 8 \\ \hline 89 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - \square \square \\ 54 \\ \hline 22 \end{array}$$

7. Аз ададҳои 9, 7 ва 16 истифода бурда, оид ба ҷамъ ва тарҳ 3-тоғӣ мисол тартиб диҳед.

8. Мисолҳоеро нависед, ки ҷавобашон 23 бошанд.

$$\begin{array}{cccc} 40 - 17 & 39 - 17 & 18 + 52 & 19 + 6 \\ 53 - 32 & 12 + 11 & 70 - 18 & 29 - 20 \\ 15 + 8 & 44 - 23 & 18 + 5 & 53 - 30 \end{array}$$

9. Ду бригадаи роҳсозон ба пешвози якдигар кор карда, бояд 90 м роҳро мумфарш мекарданд. Бригадаи якум то воҳӯрӣ 38 м роҳро мумфарш кард. Бригадаи дуҷум чанд метр роҳро мумфарш кард?

10.

Ҷамъшаванда	28	13		86		18	17
Ҷамъшаванда	6		26	13	65		0
Сумма		34	47		99	5	

11. $48 - 3$ $80 - 47$ $7 + 18$ $4 + (30 - 24)$
 $48 - 30$ $80 - 7$ $6 + 29$ $7 + (90 - 85)$

12. Дар халта 50 кг орд буд. Аз 5 кг орд самбӯса ва аз 7 кг орд кулча пухтанд. Чанд килограмм орд боқӣ монд?

13. $36 + 7$ $24 - 9$ $65 + 8$ $87 - 8$

$$2. \quad \begin{array}{r} 36 \\ + 18 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 44 \\ + 27 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 29 \\ + 62 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 54 \\ + 38 \\ \hline \end{array}$$

3. Мисолхоро ҳал кунед ва дурустии онҳоро санчед:

$85 - 18$

$64 - 29$

$18 + 29$

4. Дар ду банка 13 кг асал ҳаст. Дар банкаи якум 7 кг асал ҳаст. Дар банкаи дуюм чанд килограмм асал ҳаст?

$18 + 12 - 8$

$87 - 7 + 3$

$98 - 8 + 2$

$24 - 4 + 6$

$64 + 6 - 8$

$40 - 10 + 16$

$36 + 4 - 9$

$59 - 9 + 18$

$63 + 7 - 8$

1. Мисолхоро фаҳмонида ҳал кунед:

$$\begin{array}{r} 18 \\ + 45 \\ \hline \end{array}$$

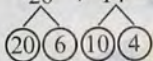
$$\begin{array}{r} 32 \\ + 19 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 36 \\ + 17 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 47 \\ + 14 \\ \hline \end{array}$$

2. Тарзи ҳалли ин мисолро фаҳмонед:

$$26 + 14 = (20 + 10) + (6 + 4) = 30 + 10 = 40$$

Даҳиҳо	Воҳидҳо

Ҳосили чамъ ба 40 баробар будааст.

3. Боғбон рӯзи якум 15-то дарахти себ ва рӯзи дуюм 4 бех камтар дарахти себ шинонд. Боғбон дар ду рӯз чанд дарахти себ шинонд?

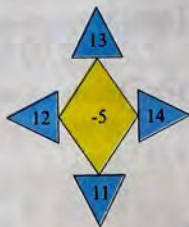
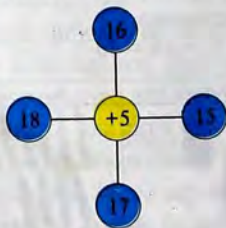
4.	$29 + 17$	$25 + 37$	$86 - 6 + 12$
	$56 + 32$	$48 - 9$	$14 - 8 + 7$
	$39 + 15$	$29 + 6$	$15 + 9 - 14$

5. Ду порча кашед, ки дарозии порчаи якум 7 см ва дарозии порчаи дуюм 4 см зиёдтар бошад.

6. Адади 8 аз адади 16 (20, 32, 26, 12) чанд воҳид камтар аст?

7. Дар боғи мактаб 26 дарахти хурмо ва 16 дарахти челон ҳаст. Дарахтони хурмо назар ба дарахтони челон чандто зиёд мебошанд? Дарахтони челон назар ба дарахтони хурмо чандто камтар мебошанд?

8. Мисолҳо тартиб дода ҳал кунед.

9.	$17 + 19 = 36$	$16 + 18 = 34$	$56 + 14 = 70$
	$36 - 17 =$	$34 - 16 =$	$70 - 14 =$
	$36 - 19 =$	$34 - 18 =$	$70 - 56 =$

1. Мисолхоро фахмонида ҳал кунед:

$$\begin{array}{r} + 33 \\ \hline 49 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 59 \\ \hline 24 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 63 \\ \hline 17 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 78 \\ \hline 13 \end{array}$$

2. Қавсхоро тавре барқарор кунед, ки ҷавоби мисолҳо дуруст шаванд:

$$30 - 7 - 3 = 20$$

$$7 - 11 - 5 = 1$$

$$40 - 5 + 2 = 37$$

$$4 + 9 - 2 = 11$$

$$9 + 14 - 6 = 17$$

$$42 - 12 + 4 = 34$$

3. $27 + 5 * 25 + 7$ $2 \text{ дм } 5 \text{ см} * 5 \text{ дм } 2 \text{ см}$
 $32 - 5 * 32 - 3$ $4 \text{ дм } 3 \text{ см} * 43 \text{ см}$

4. 1 дм аз 1 м чанд сантиметр камтар аст?
 1 м аз 1 дм чанд сантиметр зиёдтар аст?

5. Моҳи март 31 рӯз дорад. Дар он 12 рӯзи офтобӣ буд. Дар моҳи март чанд рӯзи абрнок буд?

6. Ададхоро зери якдигар навишта мисолхоро ҳал кунед:

$$39 + 26$$

$$54 - 17$$

$$83 - 25$$

$$70 - 38$$

7. Квадратҳои шавқовар.

6	16	14
20	12	4
10	8	18

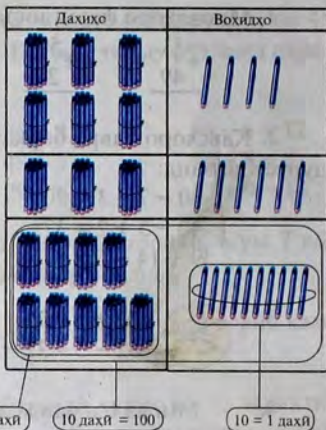
12	23	8
10	14	18
20	6	16

8. Тарҳшаванда 60, тарҳкунанда 13. Фарқро ёбед.

$$\begin{array}{r} 1. \quad 64 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 60 \quad 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 36 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 30 \quad 6 \end{array}$$

$$64 + 36 = (60 + 30) + (4 + 6) = 90 + 10 = 100$$

Ин ададҳоро зери якдигар (дар як сунча) навишта чамъ мекунем. Воҳидҳоро чамъ мекунем: $4+6=10$. Ин як дахиҳо ташкил медиҳад. Дар зери воҳидҳо 0 менависем. Дахиҳоро чамъ мекунем: $1+6+3=10$ (даҳӣ). 10 даҳӣ 1 садиро ташкил медиҳад. Бинобар ин дар зери дахиҳо 0 навишта, аз он пеш 1 менависем. Ҳосили чамъ ба 100 баробар будааст.

	6	4	
+	3	6	
	1	0	0

2. Мисолҳоро фаҳмонида ҳал кунед.

$$\begin{array}{r} 53 \\ + 47 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 43 \\ + 37 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 77 \\ + 23 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 87 \\ + 13 \\ \hline \end{array}$$

3.

$$76 * 76 + 0$$

$$87 * 87 + 3$$

$$8 + 12 * 21$$

$$12 - 3 * 16$$

4. Бригадаи обчакорӣ мебоист дар 100 чӯяк карам кӯчат мекард. Бригада рӯзи якум дар 37 чӯяк ва рӯзи дуюм дар 43 чӯяк карам кӯчат кард. Чанд чӯяк карам кӯчат накарда монд?

5. $16 + 74$ $24 - 8 + 2$ $80 - (24 + 16)$
 $49 + 51$ $89 + 1 - 10$ $22 + (18 - 9)$
 $76 - 26$ $96 - 46 + 12$ $(15 + 8) + 7$

6. Аз рӯи расмҳо масъала тартиб диҳед.

24 дирам   8 дирам
 Хамагӣ-?

24 дирам   ?
 Хамагӣ-32 дирам

?   8 дирам
 Хамагӣ-32 дирам

1. $47 + 53 = 100$ $64 + 36$ $25 + 75$ $82 + 18$
 $100 - 47 = 53$ $100 - 36$ $100 - \square$ $\square - \square$
 $100 - 53 = 47$ $100 - 64$ $100 - \square$ $\square - \square$

2. Ададхоро зери якдигар навишта мисолхоро ҳал кунед:
 $46 + 24$ $28 - 15$ $72 - 27$ $80 - 64$

3. Шахноза 12 самбӯса ва Дилноза 2-то зиёдтар самбӯса пушт. Дилноза чандто самбӯса пушт?

4. Мисолхоро ҳал кунед ва дурустии ҳалро санҷед:
 $29 + 9$ $49 + 8$ $46 + 7$ $32 - 9$

5.

$$19 + 1 * 20$$

$$24 + 6 * 24 - 6$$

$$40 + 2 * 40 + 20$$

$$20 - 8 * 20 - 18$$

6. Ба саёҳат 35 нафар мардҳо, 8 нафар камтар занҳо ва 12 нафар бачаҳо рафтанд. Ҳамагӣ чанд нафар ба саёҳат рафтанд?

7. Пагоҳӣ дар мағозаи китобфурӯшӣ 40 китоби бадеӣ буд. Дар охири рӯз 16 китоб монд. Дар як рӯз чанд китоби бадеӣ фурӯхтанд?

8.	$78 - 18$	$52 - 12$	$100 - 18$	$50 - 24$
	$92 + 8$	$77 + 23$	$100 - 82$	$50 - 26$
	$14 + 26$	$85 - 25$	$82 + 18$	$26 + 24$

9. Қадом рақамҳо партофта шудаанд:

$$\begin{array}{r} \square 4 \\ + 13 \\ \hline 57 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9\square \\ - 25 \\ \hline 74 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} -5\square \\ - \square 8 \\ \hline 21 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square\square \\ + 54 \\ \hline 77 \end{array}$$

10. Ададхоро зери якдигар навишта ҳисоб кунед:

$34 + 7$	$29 + 6$	$63 + 18$	$90 - 36$
$28 + 45$	$36 + 21$	$7 + 58$	$60 - 4$

1. Мисолхоро фахмонида ҳал кунед.

$$\begin{array}{r} +23 \\ \underline{7} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} +46 \\ \underline{4} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} +87 \\ \underline{3} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} +45 \\ \underline{8} \end{array}$$

2. Тарзи ҳалли ин мисолро фахмонед: $30 - 7$

Дахиҳо	Воҳидҳо

$$\begin{array}{r} 30 \\ -7 \\ \hline 23 \end{array}$$

$$30 - 7 = 20 + (10 - 7) = 20 + 3 = 23$$

Ин ададхоро зери якдигар навишта тарҳ кардан осонтар аст. Аз 30 як дахиҳо мегирем, ки ин аз 10 воҳид иборат аст. Аз 10 воҳид 7 воҳидро тарҳ мекунем: $10 - 7 = 3$. Дар зери воҳидҳо 3 менависем. Ду даҳӣ монда буд. 2-ро дар зери дахиҳо менависем. Фарқ ба 23 баробар будааст.

3. Мисолхоро ҳал кунед ва тарзи ҳалро фахмонед.

$60 - 8$

$40 - 6$

$36 + 4$

$50 - 7$

4. Бачаҳо барои иди 1 – Май аз қоғазҳои ранга кабӯтар ва байрақча буриданд. Кабӯтарҳо 40 дона ва байрақчаҳо 8-то камтар буданд. Бачаҳо чанд дона байрақча буриданд?

5. $\square + \square = 14$

$\square - \square = 8$

$\square + \square = \square$

$14 - \square = 9$

$8 - \square = 4$

$12 + \square = 20$

$$1. \quad \begin{array}{r} -90 \\ -4 \end{array} \quad \begin{array}{r} -80 \\ -7 \end{array} \quad \begin{array}{r} -50 \\ -8 \end{array} \quad \begin{array}{r} +63 \\ +7 \end{array}$$

2. Аз рақамҳои 3 ва 5 ду адади дурақама тартиб додан мумкин аст: 35 ва 53.

Аз рақамҳои 2, 4 ва 7 истифода бурда, ададҳои дурақама тартиб диҳед. Чандто адад тартиб додед?

3. Парвиз ба албом 18 марка ва Мунира 6-то зиёдтар марка часпонд. Онҳо ҳамагӣ ба албом чанд марка часпонданд?

$$4. \quad \begin{array}{cccc} 43 + 7 & 67 + 9 & 50 - 6 & 5 - 5 \\ 60 - 5 & 29 + 8 & 52 - 6 & 0 + 13 \\ 66 + 4 & 93 - 7 & 52 + 6 & 8 - 0 \end{array}$$

5. Мисолҳо тартиб дода онҳоро ҳал кунед:

1	2	3
8	30-	4
7	6	5

8	1	2
7	50-	3
6	5	4

8	1	2
7	20+	3
6	5	4

6. Ададҳоро бо тартиби камшавиашон нависед:
23, 9, 49, 2, 18, 99, 70, 64, 58, 30, 21.

7.

8. Махбуба 12 дона гул дорад. Онхоро ба 2 гулдон чандтоғй гузоштан мумкин аст? Чавобро дар чадвал чой кунед.

Гулдони 1	7		4		3	6
Гулдони 2	5	2		1		

9.

$89 - 7$	$52 + 19$	$60 + (20 - 4)$
$80 - 7$	$47 + 13$	$70 - (23 + 8)$
$82 - 7$	$37 + 15$	$60 - (70 - 20)$

10. Барои кӯдакистон 20-то лӯхтак ва 8-то камтар албоми расмдор хариданд. Барои кӯдакистон чандто албоми расмдор хариданд?

11.

$\square - 20 = 38$	$37 - \square = 7$	$\square + 24 = 60$
$\square - 43 = 20$	$63 - \square = 50$	$48 + \square = 50$

12.

$\begin{array}{r} +37 \\ +16 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -30 \\ -3 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} +66 \\ +17 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -80 \\ -4 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} +43 \\ +48 \\ \hline \end{array}$
---	--	---	--	---

13.

Дарозии порчаҳоро чен кунед. Дарозии порчаи якум чанд сантиметр ва дарозии порчаи дуум чанд сантиметр аст? Кадоме аз онҳо дарозтар аст ва чанд сантиметр? Кадоме аз онҳо кӯтоҳтар аст ва чанд сантиметр?

14. Бачаҳо 20 чӯяки пиёз ва 7-то камтар чӯяки сабзиро хишова карданд. Бачаҳо ҳамагӣ чанд чӯяки пиёзу сабзиро хишова карданд?

15.

$$18 - 11 + 7$$

$$14 - 10 + 6$$

$$13 - 12 + 9$$

$$16 - 14 + 8$$

$$20 - 13 + 3$$

$$30 - 8 + 1$$

$$20 - 11 + 2$$

$$17 - 11 + 12$$

$$20 - 17 + 3$$

16. Аз кадом шаклҳо сохта шудаанд:

17.

$$23 + 7$$

$$50 - 9$$

$$13 + 47$$

$$43 - 18$$

$$42 + 8$$

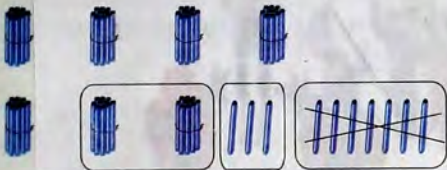
$$50 - 7$$

1.

			4	0
			2	7
			<hr/>	
			1	3

Аз 10 воҳид 7 воҳидро тарҳ мекунем: $10 - 7 = 3$. 3 воҳидро дар зери воҳидҳо менависем. 3 даҳӣ монда буд. Аз он 2 даҳиро тарҳ мекунем: $3 - 2 = 1$ (даҳӣ). Як даҳиро дар зери даҳиҳо менависем. Фарқи ададҳои 40 ва 27 ба 13 баробар будааст.

2.

	60
-	28
<hr/>	
	32

	50
-	23
<hr/>	
	27

	70
-	16
<hr/>	
	54

	90
-	56
<hr/>	
	34

	53
+	18
<hr/>	
	71

3. Дар як маҳалла 20 хона ва дар маҳаллаи дигар 2 хона камтар аст. Дар ду маҳалла чанд хона ҳаст?

4. 5 адади якрақама ва 5 адади дурақамаро номбар кунед ва дар дафтаратон нависед. Адади якрақамаи калонтарин ва адади дурақамаи хурдтаринро номбар кунед.

5.

	$45 - 5 * 45 + 5$	$28 + 6 * 6 + 28$
	$60 - 4 * 60 - 6$	$64 - 4 * 64 - 40$

6. Фарқи ададҳои 80 ва 39 ба чанд баробар аст?

1.

Аз рӯи расм масъала тартиб диҳед ва онро ҳал кунед.

2. Ададхоро зери якдигар навишта мисолхоро ҳал кунед:

$$60 - 12 \quad 50 - 29 \quad 40 - 16 \quad 90 - 23$$

3. ✓ $14 + (51 - 20)$ $79 + 1 - 8$ $45 + 15 - 6$
 $51 - (9 + 42)$ $56 - 40 + 0$ $96 - 90 + 0$

4. Қавсхоро тавре гузored, ки баробариҳо дуруст шаванд:

$$25 - 5 + 3 = 23$$

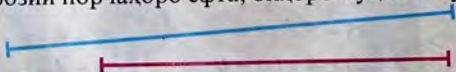
$$20 - 7 + 3 = 10$$

$$40 - 7 + 5 = 38$$

$$16 - 6 + 4 = 6$$

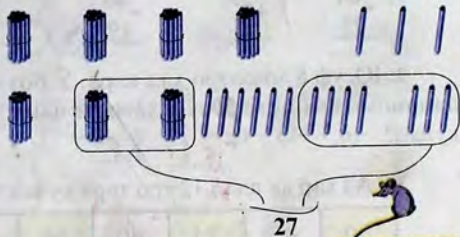
5. Дар ҳалта 60 кг нахӯд буд. Вақте ки як қисми нахӯдро сарф карданд, дар ҳалта 28 кг нахӯд монд. Чанд килограмм нахӯдро сарф карданд?

6. Дарозии порчахоро ёфта, онхоро муқоиса кунед.

7. Зинапоя аз 15 поймонак иборат аст. Барои дар мобайни зинапоя шудан, мо бояд дар болои кадом поймонак истем?

1. $43 - 27$

Як дахию 3 вохид 13 мешавад. Аз 13 вохид 7 вохидро тарх мекунем: $13 - 7 = 6$.
 6-ро дар зери вохидҳо менависем. Аз 3 дахии боқимонда ...
 Худатон давом диҳед.

	4	3	
	2	7	
		□	6

2. Мисолхоро фаҳмонида ҳал кунед:

$$\begin{array}{r} 63 \\ -28 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 43 \\ -18 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 56 \\ -37 \\ \hline \end{array}$$

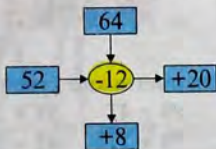
$$\begin{array}{r} 31 \\ -24 \\ \hline \end{array}$$

3. Дар чарогоҳ 40 гӯсфанд ва 32 баррача мечарид. Гӯсфандҳо аз баррачаҳо чандто зиёданд? Баррачаҳо аз гӯсфандон чандто каманд?

4. Ададҳои 9, 12 ва 15-ро ба намуни суммаи ҷамъшавандаҳои якхела нависед.

5. Масъалае тартиб диҳед, ки ин тавр ҳал карда шавад:
 $12 + (12 + 8)$.

6.

$$\begin{array}{r} 64 \\ -25 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 23 \\ +15 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 40 \\ -19 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 54 \\ +35 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 44 \\ -22 \\ \hline \end{array}$$

2. Юсуф 8 мисолро ҳал кард. Ҷ боз 4 мисолро ҳал кардана ш лозим аст. Юсуф ҳамагӣ чанд мисолро бояд ҳал кунад?

3. Аз ҳар як адад 12-ро тарҳ кунед.

50	45	71	40	56	83	42	30
----	----	----	----	----	----	----	----

$$30 - \square = 18$$

$$\square - 27 = 3$$

$$40 - \square = 16$$

$$53 - \square = 20$$

$$\square - 18 = 70$$

$$59 - \square = 40$$

5. Курта 13 сомони арзиш дорад, курткаи назар ба курта 7 сомони қимматтар аст. Куртка чанд сомони арзиш дорад?

13 сомони

7 сомони қимматтар

6. Ар-арачинор чанд метр баландтар аст? Маҷнунбед аз ар-ар чанд метр пастр аст? Чинор аз маҷнунбед чанд метр баландтар аст?

15 м

9 м

7 м

$$36 \rightarrow -18 \rightarrow +6$$

$$50 \rightarrow -16 \rightarrow +10$$

8. Мисолхоро дар сутунча навишта ҳал кунед:

$$86 + 13$$

$$9 + 55$$

$$88 - 47$$

$$54 + 27$$

$$96 - 50$$

$$94 - 64$$

$$29 + 71$$

$$43 - 19$$

9.

$$35 + 3$$

$$84 - 30$$

$$98 - 6$$

10.

$$47 - 8$$

$$72 - 6$$

$$22 + 4 + 4$$

$$27 - 9 - 9$$

$$100 - (20 + 30)$$

$$90 - (24 + 6)$$

11.

Дар ҳар расм сегоғи секунҷаро ёбед.

12. Дар боғи «Табиатшиносони ҷавон» 50 дарахти бодом ҳаст. 36 дарахт аллақай гул кардааст. Чанд дарахти бодом гул накарда мондааст?

13. Аз рӯи расм масъала тартиб диҳед.

?

25 дирам

24 дирам

99 дирам

14.

30 кг

12 кг камтар

Гӯсола ва буз якҷоя чанд килограмм вазн доранд?

15. $70 - 68$
 $23 + 30$

$48 + 9$
 $52 - 8$

$40 + 27 - 6$
 $20 + 54 + 6$

16. $\square + \square = 12$
 $\square + \square = 16$

$\square - \square = 8$
 $\square - \square = 5$

17. Амалҳои ҷамъ, тарҳ ва қавсхоро тавре гузоред, ки баробариро дуруст шаванд.

$54 * 4 * 10 = 68$

$90 * 2 * 8 = 100$

$72 * 2 * 50 = 20$

$55 * 5 * 8 = 58$

18.

32 дирам

25 дирам

27 дирам

Дафтар, қалам ва хатпоққунак чанд дирамӣ арзиш доранд?

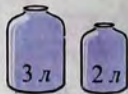
19. $62 - 24$
 $24 - 18$

$81 - 34$
 $36 + 27$

$38 - 26$
 $40 - 26$

$43 + 26$
 $32 - 13$

20. Бо ёрии зарфи шишагини 2 литр ва 3 литр ба сатил 5 литр об резед. Бо ёрии ҳамин хел ду зарфи шишагини 4 литр обро ба сатил резед.

21. $64 - 30 - 7$
 $78 - 50 + 3$

$45 - (8 + 9)$
 $77 - (67 + 3)$

$24 - (4 + 16)$
 $39 - 20 - 4$

1.

Дар ҳар як шох чандтоғӣ гули анор ҳаст? Дар ҳамаи шохҳо чандто гули анор ҳаст?

$$2 + 2 + 2 + 2 = 8$$

2. То ҳосил шудани адади 12 дутоғӣ ҳисоб кунед.

3. Адади 6-ро ба намуди суммаи чамъшавандаҳои якхела нависед.

$$6 = 2 + 2 + \dots$$

$$6 = \dots + \dots$$

4. Адади 10-ро ба намуди суммаи чамъшавандаҳои якхела нависед.

$$10 = \dots + \dots + \dots + \dots + \dots$$

$$10 = \dots + \dots$$

5. Аз як модагов 10 л шир ва аз модагови дигар 2 л камтар шир дӯшиданд. Аз ду модагов чанд литр шир дӯшиданд?

6. $47 - 8$ $22 + 4 + 4$ $100 - (20 + 30)$

$72 - 6$ $27 - 9 - 9$ $90 - (24 + 6)$

$64 + 4$ $92 - 9 + 8$ $70 - (45 - 5)$

7. Бо сантиметр ифода кунед: 2 дм 7 см; 5 дм 5 см.

8. Ифодаҳоеро хонед, ки қиматашон ба 8 баробар бошад:

$36 - 24$

$40 - 32$

$15 - 8$

$6 + 2$

1. Ададҳои 9, 15 ва 21-ро ба суммаи чамъшавандаҳои якхела иваз кунед.

Намуна: $18 = 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$

$18 = 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$

$18 = 6 + 6 + 6$ $18 = 9 + 9$

2. Чанд маротиба 3-тоғи гелос ҳаст?

3. Саодат

дорад. Саодат

ҳамағи чанд гул дорад?

Раъно

дорад.

Гулҳои Раъно чандто мешаванд?

4. Суммаи якчанд чамъшавандаи якхеларо ёбед.

$4 + 4 + 4 + 4 + 4$

$3 + 3 + 3 + 3 + 3$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$

$5 + 5 + 5 + 5$

$5 + 5 + 5$

$6 + 6$

5.

$$\begin{array}{r} 54 \\ + 36 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 69 \\ - 28 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 44 \\ - 23 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 40 \\ - 9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 40 \\ - 29 \\ \hline \end{array}$$

6. Бачаҳо барои хӯроки паррандаҳо 46 кг гандум ва 14 кг арзан захира карданд. Онҳо зимистон ба паррандаҳо 26 кг донро доданд. Чанд килограмм дон монд?

1.

Дар дасти бачаҳо чандто гули лола ҳаст?

$$5 + 5 + 5$$

2. Чанд маротиба 2-тоғи кубча ҳаст?

3. Дар мохи апрел 19 рӯзи абрнок ва 11 рӯзи офтобӣ ҳаст. Мохи апрел аз чанд рӯз иборат аст?

4. Ададҳои 6, 8 ва 12-ро ба суммаи чамъшавандаҳои якхела иваз намоед.

5. Суммаро ёбед:

$$6 + 6 + 6 + 6$$

$$4 + 4 + 4$$

6. Манучеҳр ба 20 дирам нон ва ба 50 дирам шир харид. Вай ба касса 100 дирам дод. Ҷ бояд чанд дирам бақия гирад?

7. Ададҳоро зери якдигар навишта мисолҳоро ҳал кунед:

$$60 - 18$$

$$73 - 45$$

$$29 + 16$$

$$54 - 37$$

8. Дарозии ғӯлачӯб 8 м мебошад. Барои ғӯлачӯбро ба қисмҳои 2 метрӣ тақсим кардан онро чанд маротиба арра кардан лозим аст?

1. Чанд маротиба 3-тоғӣ кабк ҳаст?

2. Ададҳои 4, 14 ва 16-ро ба суммаи ҷамъшавандаҳои якхела иваз кунед.

3. Сарвиноз 4-то курта ва 3-то зиёдтар камзӯли лӯхтакашро шуст. Сарвиноз ҳамагӣ чандто либосро шуст? Саволро тавре дигар кунед, ки масъала бо як амал ҳал карда шавад.

4.	$54 + 37$	$3 + 56$	$100 - (8 + 2)$	$8 + 8 + 8$
	$83 - 76$	$8 + 42$	$100 - (16 + 4)$	$9 + 9 + 9$
	$92 - 54$	$6 + 94$	$100 - (3 + 27)$	$6 + 6 + 6$

5. Қавсҳоро тавре барқарор кунед, ки мисолҳо дуруст шаванд:

$$30 - 5 + 2 = 27$$

$$6 + 7 - 4 = 9$$

$$8 + 30 - 6 = 32$$

$$20 - 8 + 8 = 4$$

6. Дар истгоҳи автобус 9 одам буд. Ба назди онҳо боз 5 кас омаду 4 нафарашон ба автобус савор шуданд. Дар истгоҳ чанд одам монд?

7. Чанд маротиба 2-тоғӣ сабзӣ ҳаст?

ЗАРБ

1. Дар гармхона 4 қатор дутоғӣ дарахти лиму ҳаст.

Дар боғ ҳамагӣ чанд дарахти лиму ҳаст?

$$2 + 2 + 2 + 2 = 8$$

$$2 \cdot 4 = 8$$

Ҷавоб: 8 дарахти лиму.

Агар 4 маротиба 2-тоғӣ гирем, 8 ҳосил мешавад ё агар 2-ро ба 4 зарб кунем, 8 ҳосил мешавад.

2.

$$3 + 3 + 3 + 3 = 12 \quad \text{ё} \quad 3 \cdot 4 = 12$$

3. Акбарҷон дар 3 чӯяк 6-тоғӣ ниҳоли помидор кӯчат кард. Акбарҷон ҳамагӣ чанд ниҳоли помидор кӯчат кард?

$$4. \quad \begin{array}{llll} 8 + 8 - 7 & 65 - 30 & 34 - 30 & 16 - 16 \\ 17 + 13 - 6 & 38 + 20 & 19 - 13 & 12 - 0 \end{array}$$

1.

$$5 + 5 + 5 + 5 = \square$$

$$5 \cdot 4 = \square$$

$$4 + 4 + 4 = \square$$

$$4 \cdot 3 = \square$$

2. Чамъро ба зарб иваз карда, ҳисоб кунед:

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \square$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = \square$$

$$\bullet \cdot \blacktriangle = \square$$

$$\bullet \cdot \blacktriangle = \square$$

$$8 + 8 + 8 = \square$$

$$7 + 7 + 7 + 7 = \square$$

$$\bullet \cdot \blacktriangle = \square$$

$$\bullet \cdot \blacktriangle = \square$$

3. Гулноза дар як рӯз 20 чӯяки сабзӣ ва рӯзи дигар 2-то зиёдтар чӯяки сабзиро хишова кард. Гулноза дар ду рӯз чанд чӯяки сабзиро хишова кард?

4.	$80 - 24$	$32 + 0$	$35 - (16 + 14)$	$8 + 8$
	$57 + 26$	$0 + 0$	$49 - (17 + 3)$	$8 + 9$
	$63 + 15$	$0 - 0$	$25 + (12 - 7)$	$9 + 9$

5.

$$37 + 8 * 44$$

$$2 \text{ дм } 2 \text{ см} * 22 \text{ см}$$

$$83 + 6 * 89$$

$$57 \text{ см} * 5 \text{ дм } 4 \text{ см}$$

6. Аз рӯи ифодаҳои зерин масъала тартиб диҳед:

$$12 - (5 + 3)$$

$$(18 + 12) - 8$$

7. Сумма ва фарқи ададҳои 42 ва 8-ро ҳисоб кунед. Адади 42 аз 8 чандто зиёд аст? Адади 8 аз 42 чандто кам аст?

1. Зумрад китобхоро ба 3 раф гузошт. Дар ҳар раф 5-тоғӣ китоб буд. Зумрад чанд китобро ба рафҳо гузошт?

2. Зарбро ба чамъ иваз намоед ва ҳисоб кунед.

$$3 \cdot 4 \quad 2 \cdot 7 \quad 1 \cdot 3 \quad 4 \cdot 4$$

$$3. \quad \begin{array}{llll} 76 - 29 & 35 - (17 + 8) & (67 + 15) - 23 \\ 82 - 56 & 29 + (29 - 19) & 93 - (13 + 5) \\ 39 + 39 & (64 + 27) - 34 & 82 - (16 + 42) \end{array}$$

4. Моҳира барои дӯхтани як чилди болишт 6 дақиқа вақт сарф кард. Ў барои дӯхтани ду чилди болишт чанд дақиқа вақт сарф мекунад?

5. Агар имконпазир бошад чамъро ба зарб иваз намоед ва натиҷахоро ҳисоб кунед:

$$\begin{array}{lll} 3 + 3 + 3 + 3 & 6 + 6 + 5 + 6 & 4 + 5 + 2 \\ 12 + 12 & 1 + 1 + 1 + 1 & 0 + 0 + 0 \\ 10 + 10 + 10 & 16 + 16 & 9 + 9 \end{array}$$

6. Дар ҳар як хаймаи осоишгоҳ 4 хонандаро ҷойгир карданд. Дар 5 хайма чанд хонандаро ҷойгир кардан мумкин аст?

7. Як метр матоъ 4 сомонӣ мебошад. 2 метр матоъ чанд сомонӣ мебошад? 5 метр матоъ-чӣ?

1. Дар мисоли оид ба зарб ҳар як адад ном дорад. Масалан, зарбкунанда, зарбшаванда, ҳосили зарб.

$$\begin{array}{c} 3 \quad \cdot \quad 6 \\ \hline \end{array} = 18$$

ҳосили зарб

Худи навишти $3 \cdot 6$ -ро ҳам ҳосили зарб меноманд.

2. Зарбшавандаҳоро номбар кунед ва ҳосили зарбро ҳисоб кунед.

$8 \cdot 2$

$3 \cdot 4$

$1 \cdot 3$

$6 \cdot 6$

$10 \cdot 2$

$7 \cdot 3$

$7 \cdot 4$

$8 \cdot 3$

$2 \cdot 6$

$6 \cdot 3$

3.

20 дирам

20 дирам

20 дирам

20 дирам

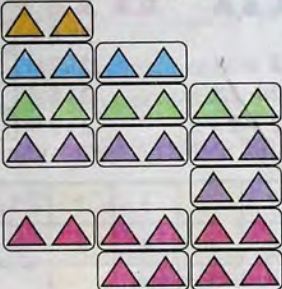
Нархи як дафтар 20 дирам мебошад. Барои харидани 4 дафтар чанд дирам сарф мешавад?

4. 12 апрели соли 2001 40-солагии рӯзи ба кайҳон парвоз кардани аввалин кайҳоннавард Ю.А. Гагаринро чашн гирифтанд.

Ю.А. Гагарин соати 9-у 7 дақиқа ба кайҳон парвоз намуда, соати 10-у 55 дақиқа ба замин баргашт. Бо ёрии модели соат муайян кунед, вай чанд соату чанд дақиқа дар кайҳон буд.

ЗАРБИ АДАДИ 2

1.

2

$2 + 2$ $2 \cdot 2 = \square$

$2 + 2 + 2$ $2 \cdot 3 = \square$

$2 + 2 + 2 + 2$ $2 \cdot 4 = \square$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2$ $2 \cdot 5 = \square$

2. $2 \cdot 2 + 2$ $2 \cdot 3 + 2$ $2 \cdot 4 + 2$ $2 \cdot 5 - 2$

3. Дар зали варзиш 12 нафар хонандагони синфи дуҷум, 18 нафар хонандагони синфи сеюм ва 14 нафар хонандагони синфи чорум бозӣ мекарданд. Дар зали варзиш ҳамагӣ чанд нафар хонандагон бозӣ мекарданд?

4. Барои дӯхтани як курта 2 м матоъ сарф мешавад. Барои дӯхтани 4 курта чанд метр матоъ сарф мешавад?

Барои дӯхтани як курта 2 м матоъ сарф мешавад.	4 курта дӯхтанд.	Чанд метр матоъ сарф шуд?
--	------------------	---------------------------

5. $3 + 47$ $86 - 15$ $60 - (12 + 28)$ $2 \cdot 3 + 10$
 $55 - 6$ $72 + 19$ $(94 - 14) + 20$ $2 \cdot 4 - 5$
 $14 + 7$ $61 - 12$ $42 + (18 - 10)$ $2 \cdot 5 + 3$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$$

$$2 \cdot 6 = \square$$

$$2 \cdot 7 = \square$$

$$2 \cdot 8 = \square$$

$$2 \cdot 9 = \square$$

2.

Зарбшаванда	2	2	3	2	5	3
Зарбшаванда	4	6	4	8	2	2
Ҳосили зарб						

3. Ададхоро ба намуди суммаи чамъшавандаҳои якхела нависед.

$$12 = \square + \square$$

$$18 = \square + \square$$

$$12 = \square + \square + \square$$

$$18 = \square + \square + \square$$

$$12 = \square + \square + \square + \square$$

$$18 = \square + \square + \square + \square + \square + \square$$

4. Амалхоро иҷро кунед:

$$4 + 4 = 8$$

$$3 + 3 =$$

$$7 + 7 =$$

$$5 + 5 + 5 =$$

$$4 \cdot 2 = 8$$

$$3 \cdot 2 =$$

$$7 \cdot 2 =$$

$$5 \cdot 3 =$$

5. Ҳосили зарбро ба намуди сумма нависед ва ҳосили чамъро ёбед.

$$6 \cdot 3$$

$$8 \cdot 4$$

$$12 \cdot 5$$

$$20 \cdot 3$$

6. Дар як куттӣ 6 кг конфет ҳаст. Дар 4-то хамин хел куттӣ чанд килограмм конфет ҳаст?

7. $46 - 17$

$6 \cdot 2 - 2$

$50 - (18 + 22)$

$5 \cdot 3 - 12$

$52 - 8$

$2 \cdot 2 + 6$

$(44 - 24) + 16$

$2 \cdot 7 + 16$

$2 \cdot 4 = 8$

$2 \cdot 7 = 14$

$2 \cdot 3 = 6$

$2 \cdot 4 + 5 = \square$

$2 \cdot 7 + 6 = \square$

$2 \cdot 3 - 6 = \square$

2. Наргис барои ҳал кардани як мисол 2 дақиқа сарф кард.
 Ҷ 3 мисолро дар чанд дақиқа ҳал мекунад?

3. Ҳосили зарби ададҳои зеринро нависед ва ҳисоб кунед:

2 ва 6;   2 ва 8;   2 ва 5;   3 ва 2

4. Саволи масъаларо гӯед ва онро ҳал кунед.

Нархи як дафтар 2 дирам мебошад.	9 дафтар хариданд.	?
----------------------------------	--------------------	---

5. Самолёти Як-40 аз Кулоб то Душанбе 20 дақиқа ва аз Душанбе то Хучанд 25 дақиқа зиёдтар парвоз кард. Самолёти Як-40 аз Кулоб то Хучанд чанд дақиқа парвоз мекунад?

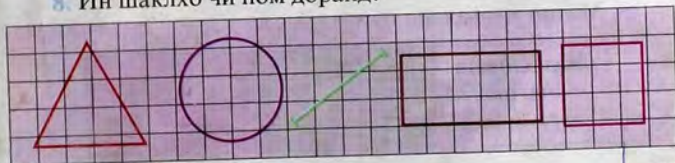
6.

Зарбшаванда	2	3	4	5	3	7	2	2
Зарбшаванда	6	6	2	3	5	2	2	8
Ҳосили зарб								

7.

$43 + 7 - 12$	$2 \cdot 3 + 15$	$37 + 18$	$94 - 17$
$32 - 12 + 9$	$26 - 2 \cdot 8$	$63 - 29$	$84 + 16$

8. Ин шаклҳо чӣ ном доранд?

ЗАРБИ АДАДИ 3

1.

▲▲▲	3	
▲▲▲ ▲▲▲	$3 + 3$	$3 \cdot 2 = \square$
▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲	$3 + 3 + 3$	$3 \cdot 3 = \square$
▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲	$3 + 3 + 3 + 3$	$3 \cdot 4 = \square$
▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲	$3 + 3 + 3 + 3 + 3$	$3 \cdot 5 = \square$
▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲	$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$	$3 \cdot 6 = \square$
▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲	$3 + 3 + 3 + 3 + 3 +$ $+ 3 + 3$	$3 \cdot 7 = \square$
▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲	$3 + 3 + 3 + 3 + 3 +$ $+ 3 + 3 + 3$	$3 \cdot 8 = \square$
▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲ ▲▲▲	$3 + 3 + 3 + 3 + 3 +$ $+ 3 + 3 + 3 + 3$	$3 \cdot 9 = \square$

2. $3 \cdot 2 + 3$ $3 \cdot 4 + 3$ $3 \cdot 7 - 3$ $3 \cdot 9 + 3$

3. Дар дарси варзиш 15 нафар хонандагон 3 нафарӣ саф кашиданд. Ҷамағӣ чанд қатор ҳосил шуд?

4. $3 \cdot 7$ $60 - (13 + 47)$ $80 - 18$ $9 + 8$
 $2 \cdot 9$ $20 + (25 - 12)$ $80 - 79$ $7 + 8$

5. Матни масъаларо пурра кунед.

Велосипеди бачагона 3 чарх дорад.		
---	--	--

1. Дар пояи хайкали Исмоили Сомонӣ аз як мактаб 26, аз мактаби дигар 24 ва мактаби сеюм назар ба мактабҳои якуму дуюм 20 нафар камтар хонандагон гулдаста гузоштанд. Чанд нафар хонандагони мактаби сеюм дар пояи хайкали Исмоили Сомонӣ гулдаста гузоштанд?

2. $2 \cdot 7 - 4$ $2 \cdot 4 + 5$ $3 \cdot 9 - 3$ $3 \cdot 3 + 3$

3. Самолёти "Як-40" дар ҳар як қатор 3 ҷои нишаст дорад. Мусофирон дар 9 қатор ҷойгир шуданд. Дар самолёт чанд нафар мусофир буд?

4. $42 \text{ дақиқа} * 1 \text{ соат}$ $2 \text{ дм } 8 \text{ см} * 8 \text{ дм } 2 \text{ см}$
 $1 \text{ соату } 2 \text{ дақиқа} * 80 \text{ дақиқа}$ $12 \text{ см} * 1 \text{ дм } 2 \text{ см}$

5. $85 - 46$ $28 + 28$ $60 - (83 - 80)$ $28 + 9$
 $37 + 18$ $35 + 35$ $41 + (68 - 60)$ $30 + 39$

6. Дар халта 45 кг лубиё буд. Рӯзи якум 7 кг ва рӯзи дуюм 8 кг лубиёро сарф карданд. Чанд килограмм лубиё боқӣ монд?

7. Соат чанд аст?

Чӣ қадар вақт гузаштааст?

ҶОЙИВАЗКУНИИ ЗАРБШАВАНДАҶО

1.

$$3 \cdot 4 = 12$$

$$4 \cdot 3 = 12$$

$$2 \cdot 5 = 10$$

$$5 \cdot 2 = 10$$

Агар ҷои зарбшавандаҳоро иваз кунем, ҳосили зарб тағйир намеёбад.

2.

$3 \cdot 5 = 15$	$6 \cdot 5 = 30$	$2 \cdot 7 = 14$	$4 \cdot 8 = 32$
$5 \cdot 3 = \square$	$5 \cdot 6 = \square$	$7 \cdot 2 = \square$	$8 \cdot 4 = \square$

3. Коркунони хоҷагии ҷангали Даштиҷум рӯзи якум 15 кг ва рӯзи дуюм 6 кг зиёдтар зира чиданд. Онҳо дар ду рӯз чанд килограмм зира чиданд?

4.

$100 - 9$	$58 + 9 - 7$	$35 + 15 - 0$	$26 + 26$
$99 + 1$	$34 - 5 + 1$	$60 - 8 + 0$	$12 - 12$

5. Дурустии баробарихоро санҷед.

$65 - 17 = 48$	$47 + 18 = 56$	$1 \cdot 4 = 4$
$83 - 19 = 54$	$29 + 37 = 36$	$0 \cdot 7 = 0$

6. Талаба аз хонашон то мағоза 15 дақиқа ва аз мағоза то мактаб боз 8 дақиқа роҳ рафт. Талаба аз хонашон то мактаб чанд дақиқа роҳ рафт?

1. а) Нархи як килограмм лиму 2 сомонӣ мебошад. Амакам 3 кг лиму хариданд. Амакам ба чанд сомонӣ лиму хариданд?

б) Нархи як килограмм сабзӣ 8 дирам мебошад. Тагоям 2 кг сабзӣ хариданд. Тагоям ба чанд дирам сабзӣ хариданд?

2. Ҳосили чамъи ададҳои сутунҷаи якумро ҳисоб кунед.

8
5
9

Ҳосили чамъи ададҳои сутунҷаи дуюмро ҳисоб кунед.

28
35
19

Ҳосили чамъи ададҳои сутунҷаи дуюмро чӣ тавр зудтар ёфтан мумкин аст?

3. Суммаро ба намуди ҳосили зарб нависед ва ҳисоб кунед.

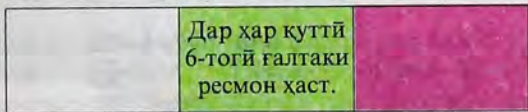
$$7 + 7 + 7 + 7$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4$$

4. Матни масъаларо пурра кунед.

5. Намоишгоҳи Комёбихои Ҳочагии Халқи Ҷумҳуриро дар як рӯз 24 нафар колхозчиён, 32 нафар соҳтмончиён ва 38 нафар мактаббачагон тамошо карданд. Намоишгоҳро дар як рӯз чанд нафар одамон тамошо карданд?

$$3 \cdot 4 \neq 3 \cdot 5$$

$$2 \cdot 8 \neq 8 \cdot 2$$

$$3 \cdot 9 \neq 9 \cdot 3$$

$$4 \cdot 5 \neq 5 \cdot 5$$

$$7 \cdot 3 \neq 3 \cdot 8$$

$$8 \cdot 3 \neq 3 \cdot 8$$

1. Назира, Музаффар ва Сайёра 5-тоғи мактуби табриқӣ навиштанд. Онҳо якҷоя ба чанд кас мактуби табриқӣ навиштанд?

2. Ҳосили зарбро бо ду усул ба намуди ҳосили ҷамъ нависед:

$3 \cdot 7$

$5 \cdot 4$

$2 \cdot 6$

$8 \cdot 3$

3. Аз ададҳои 2, 7 ва 5 истифода бурда, се мисол доир ба зарб нависед. Онҳоро ҳисоб кунед.

$28 \text{ см} = 2 \text{ дм } \square \text{ см}$

$65 \text{ см} = \square \text{ дм } 5 \text{ см}$

$7 \text{ дм } 7 \text{ см} = \square \text{ см}$

$56 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

5. Фурӯшанда 18 м шоҳӣ, 29 м ҷит ва ҳамон қадаре, ки шоҳӣ ва ҷит фурӯхтааст, суф фурӯхт. Фурӯшанда чанд метр суф фурӯхт?

$46 + 15 \quad 55 - 18 \quad 53 - 27 \quad 31 + 46$

$32 - 18 \quad 29 + 13 \quad 47 + 15 \quad 29 + 11$

$2 \cdot 3 = 6 \quad 2 \cdot 5 = 10 \quad 7 \cdot 3 = 21 \quad 8 \cdot 2 = 16$

$2 \cdot 4 = \square \quad 2 \cdot 6 = \square \quad 7 \cdot 4 = \square \quad 8 \cdot 3 = \square$

8.

ЗАРБИ АДАД БА 2

1. Чадвали зарби адади 2-ро тартиб диҳед, навишта гиред ва дар хотир нигоҳ доред.

$2 \cdot 2 = 4$

$2 \cdot 3 = 6$

$2 \cdot 4 = 8$

$2 \cdot 5 = 10$

$2 \cdot 6 = 12$

$2 \cdot 7 = 14$

$2 \cdot 8 = 16$

$2 \cdot 9 = 18$

$3 \cdot 2 = 6$

$4 \cdot 2 = 8$

$5 \cdot 2 = 10$

$6 \cdot 2 = 12$

$7 \cdot 2 = 14$

$8 \cdot 2 = 16$

$9 \cdot 2 = 18$

2. а) Комил 3 кг бодиринг чинд. Бародараш 2 кг зиёдтар бодиринг чинд. Бародари Комил чанд килограмм бодиринг чинд?

б) Комил 3 кг бодиринг чинд. Бародараш 5 кг бодиринг чинд. Модари онҳо бошад, чӣ қадаре ки Комилу бародараш чинда бошанд, ҳамон қадар бодиринг чинд. Онҳо ҳамагӣ чанд килограмм бодиринг чинданд?

3.	$27 + 73$	$50 + 9 + 11$	$(36 + 14) - 20$	$8 + 0$
	$100 - 73$	$48 - 5 - 20$	$40 - (18 - 8)$	$8 - 0$
	$100 - 27$	$52 - 12 + 7$	$(73 - 13) + 19$	$8 \cdot 0$

4. Порчай якум назар ба порчай дуум 3 см кӯтоҳтар аст. Дарозии порчай дуум 7 см аст. Ин порчаҳоро созад.

1. Дар ноҳияи мо 8-то кӯдакистон амал мекард. Имсол бошад 11-то кӯдакистон амал мекунад. Шумораи кӯдакистон чандто зиёд шуд?

2. $63 - 34$ $19 + 38$ $56 - 18$ $26 + 53$

3. Ҳафт нафар талабаҳои синфамон гулдаста оварданд. Ҳар як даста 5-тоғи гули садбарг дошт. Талабаҳо ҳамагӣ чандто гули садбарг оварданд?

4. 1) Адади 16-ро 19 воҳид зиёд кунед. Чамъро чӣ тавр иҷро кардед?

2) Суммаи ададҳои 28 ва 14-ро ёбед.

3) Чамъшавандаи якум 22 ва чамъшавандаи дуюм 39 аст. Сумма ба чанд баробар аст?

4) Адади 42 аз 26 чанд воҳид зиёдтар аст?

5) Камшаванда ба 43 ва камкунанда ба 8 баробар аст. Фарқ ба чанд баробар аст?

5. Дурустии баробариҳои зеринро санҷед.

$$2+2+2=3+3$$

$$7+7+7+7=4+4+4+4+4+4+4$$

$$4+4+4+4+4=5+5+5+5+5$$

$$6+6+6=3+3+3+3+3+3$$

ЗАРБИ АДАД БА 3

1. Чадвали зарби адади 3-ро тартиб диҳед, навишта гиред ва дар хотир нигоҳ доред.

$$3 \cdot 3 = 9$$

$$3 \cdot 4 = 12$$

$$4 \cdot 3 = \boxed{12}$$

$$3 \cdot 5 = 15$$

$$5 \cdot 3 = \boxed{15}$$

$$3 \cdot 6 = 18$$

$$6 \cdot 3 = \boxed{18}$$

$$3 \cdot 7 = 21$$

$$7 \cdot 3 = \boxed{21}$$

$$3 \cdot 8 = 24$$

$$8 \cdot 3 = \boxed{24}$$

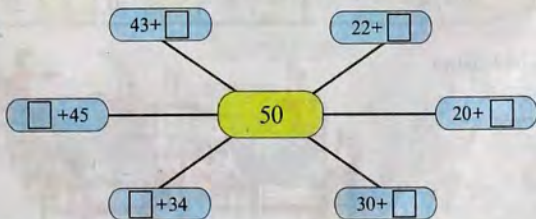
$$3 \cdot 9 = 27$$

$$9 \cdot 3 = \boxed{27}$$

2. Панҷ нафар аъзоёни маҳфили «Табиатшиносони чавон» барои паррандаҳо 3-тоғӣ донхӯрак сохтанд. Онҳо ҳамагӣ чанд донхӯрак сохтанд?

$3. \quad 29 - (27 - 8)$	$77 - 8$	$3 \cdot 7$	$4 \cdot 3$
$40 + (7 + 7)$	$46 - 9$	$5 \cdot 3$	$6 \cdot 2$
$70 - (20 - 6)$	$54 - 7$	$2 \cdot 9$	$8 \cdot 3$

4. Бобои Мирзораҳматулло рӯзи якум 17-то ва рӯзи дуюм 5-то зиёдтар ниҳоли тутро пайванд кард. Бобо дар ду рӯз чанд ниҳоли тутро пайванд карданд?

$$1. \quad \begin{array}{llll} 6 \cdot 3 & 14 + 14 - 8 & (99 - 9) + 10 & 5 \cdot 2 \\ 7 \cdot 2 & 7 + 7 - 4 & 83 - (20 - 7) & 3 \cdot 3 \end{array}$$

2. а) Дар як табакча 3-то анор ҳаст. Дар 3-то ҳамин хел табакча чандто анор ҳаст?

б) Дар як табакча 3-то анор ҳаст. Дар 4-то ҳамин хел табакча чандто анор ҳаст?

в) Дар як табакча 3-то анор ҳаст. Дар 5-то ҳамин хел табакча чандто анор ҳаст? Дар 6-то, 7-то ҳамин хел табакчаҳо чандто анор ҳаст?

3. а) Дар як табакча 3-то хурмо ҳаст. Дар 3-то ҳамин хел табакча чандто хурмо ҳаст?

б) Дар як табакча 4-то хурмо ҳаст. Дар 3-то ҳамин хел табакча чандто хурмо ҳаст?

в) Дар як табакча 5-то хурмо ҳаст? Дар 3-то ҳамин хел табакча чандто хурмо ҳаст?

Агар дар як табакча 6-то, 7-то хурмо бошад, дар 3-то ҳамин хел табакчаҳо чандто хурмо мешавад?

4.

Тархшаванда	17	19		49	36		50	14
Тархкунанда	8		8	19		63		
Фарқ		9	12		30	7	20	7

5. Масъала тартиб диҳед.

ТАҚСИМ

1. 8 дона кулча буд. Онҳоро ба ду табақча ба миқдори баробар гузоштан лозим аст. Аввал ба ҳар табақча яктоғӣ кулча мегузorem:

Кулчаҳои боқимондaro яктоғӣ гузоштан мегирем:

Дар ҳар як табақча чандтоғӣ кулча шуд?

Мо муайян намудем, ки адади 8 аз дуто чортоғӣ иборат аст.

Ин гуна масъалаҳоро бо амали тақсим ҳал мекунанд:

8-ро ба 2 тақсим кунем 4 ҳосил мешавад

2.

6-то расм буд.

Онҳоро ба 2 саҳифаи албом ба миқдори баробар часпонданд.

Ба ҳар саҳифа чандтоғӣ сурат часпонданд?

3. Тамошои идона дар Боғи Ғалаба аз соати 10 то соати 13 давом кард. Тамошо чанд соат давом кард?

ТАҚСИМ БА 2

1.

		$2 : 2 = 1$
		$4 : 2 = 2$
		$6 : 2 = 3$
		$8 : 2 =$
		$10 : 2 =$
		$12 : 2 =$
		$14 : 2 =$
		$16 : 2 =$
		$18 : 2 =$

2.

$18 : 3 = 6$

$18 : 6 = 3$

3.

$46 + 15$	$55 - 18$	$53 - 27$	$31 + 45$
$32 - 18$	$24 + 13$	$47 + 15$	$29 + 11$

4. 46 м рохро ду бригада аз ду тараф таъмир мекарданд. Бригадаи якум 18 м ва бригадаи дуюм 12 м рохро таъмир кард. Чанд метр рох таъмир нокарда монд?

1. Аз расм истифода бурда, мисолҳои зеринро ҳал кунед:

$18 : 2 = \square$

$16 : 2 = \square$

$12 : 2 = \square$

$18 : 9 = \square$

$16 : 8 = \square$

$12 : 6 = \square$

$18 : 3 = \square$

$16 : 4 = \square$

$12 : 3 = \square$

$14 : 2 = \square$

$6 : 2 = \square$

$14 : 7 = \square$

$6 : 3 = \square$

$10 : 2 = \square$

$8 : 2 = \square$

$10 : 5 = \square$

$8 : 4 = \square$

2. Масъалае тартиб диҳед, ки ин тавр ҳал карда шавад.

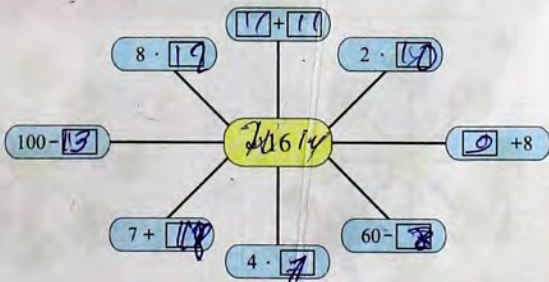
$16 : 2$

$8 \cdot 2$

3. $3 \cdot 4 - 2$ $18 : 6$ $39 - 14 + 25$ $0 + 5$
 $2 \cdot 3 + 4$ $12 : 4$ $67 + 16 - 33$ $0 \cdot 5$

4. Дар рӯзҳои таътили баҳорӣ Шарофиддин 86 саҳифа ва Фарзона 54 саҳифа китоб хонданд. Шарофиддин назар ба Фарзона чанд саҳифа зиёдтар китоб хондааст? Фарзона назар ба Шарофиддин чанд саҳифа камтар китоб хонд?

5.

1. Аз рӯи намуна мисолҳои зеринро ҳал кунед:

$$7 \cdot 2 = 14 \quad 9 \cdot 2 \quad 6 \cdot 2 \quad 5 \cdot 2$$

$$2 \cdot 7 = \square \quad 2 \cdot 9 \quad \dots \quad \dots$$

$$14 : 2 = 7 \quad 18 : 2 \quad 12 : 2 \quad \dots$$

$$14 : 7 = \square \quad 18 : 9 \quad \dots \quad \dots$$

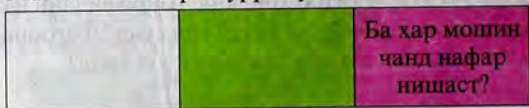
2. а) 10 кг ордро ба 5 ҳалта ба миқдори баробар андохтанд. Ба ҳар ҳалта чанд килограмми орд андохтанд?

б) 10 м лентаро 2 метри ба духтарчаҳо тақсим карданд. Чанд духтарча лента гирифт?

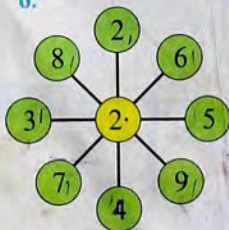
3. Ба анбор 15 мошин ҷав, 3 мошин камтар ҷавдор ва чӣ қадаре ки ҷав ва ҷавдор буд, ҳамон қадар мошин гандум оварданд. Ба анбор чанд мошин гандум оварданд?

$$4. \quad \begin{array}{cccc} 70 - 49 & 77 + 7 & 40 - 7 + 20 & 2 \cdot 6 + 2 \\ 70 - 32 & 60 - 39 & 37 + 3 - 30 & 3 \cdot 5 + 5 \\ 73 - 60 & 16 + 8 & 74 - 7 + 10 & 9 \cdot 3 + 20 \end{array}$$

5. Матни масъаларо пурра кунед.

6.

7. Ҷумлаҳои зеринро ба намуди ифода нависед:

- а) Суммаи ададҳои 12 ва 8
- б) Ҳосили зарби ададҳои 7 ва 4
- в) Ҳосили ҷамъи ададҳои 20 ва 15
- г) Фарқи ададҳои 14 ва 9

8. а) Маҳмудҷон 15 дирам дошт. $\bar{U}$ ба ҳамин пул 3-то қалам харид. Нархи якто қалам чанд дирам аст?

б) Маҳмудҷон 15 дирам дошт. $\bar{U}$ ба ҳамин пул қаламҳои 5 дирама харид. Маҳмудҷон чандто қалам харид?

9. Ҳосили зарбро ёбед.

$7 \cdot 4$ $3 \cdot 8$ $6 \cdot 5$ $2 \cdot 9$ $5 \cdot 3$

10. Аз рӯи намуна мисолҳоро ҳал кунед.

$6 \cdot 5 = 30$ $5 \cdot 7 = \square$ $8 \cdot 3 = \square$ $4 \cdot 8 = \square$
 $30 : 5 = \square$ $\dots$ $\dots$ $\dots$
 $30 : 6 = \square$ $\dots$ $\dots$ $\dots$

11. Се масъалае тартиб диҳед, ки ин тавр ҳал карда шаванд:

$6 \cdot 4$ $24 : 4$ $24 : 6$

12. Бозии «Кӣ зудтар меёбад».

The game board consists of three vertical columns of numbers. Each column is connected to a central circle containing a plus sign and a number. The first column has numbers 12, 23, 24, 38, 67 and a circle with '+8'. The second column has numbers 13, 24, 27, 28, 48 and a circle with '+7'. The third column has numbers 11, 23, 26, 29, 47 and a circle with '+9'. Below the board are illustrations of a man on a donkey, a horse, and a cow.

ТАҚСИМ БА 3

$3 : 3 = 1$

$6 : 3 = 2$

$9 : 3 = 3$

$12 : 3 =$

$15 : 3 =$

$18 : 3 =$

$21 : 3 =$

$24 : 3 =$

$27 : 3 =$

$27 : 3 = 9$

$27 : 9 = 3$

3.

$8 \cdot 3 = 24$

$24 : 8 = 3$

$24 : 3 = 8$

$5 \cdot 3 = 15$

$15 : 5 = \square$

$15 : 3 = \square$

$7 \cdot 3 = \square$

$21 : 7 = \square$

$21 : 3 = \square$

4. Гурӯҳи аскарон 3 нафарӣ саф кашида ба ҷои машқ рафтанд. Аскарон 27 нафар буданд. Аскарон дар чанд қатор саф кашиданд?

5.

$43 - 17$

$6 + 7 - 9$

$56 + 4 - 6$

$65 - 28$

$30 - 19$

$2 \cdot 6 + 8$

$40 - 28$

$3 \cdot 7 - 6$

$55 + 17$

$3 \cdot 4 - 9$

$78 - 19$

$52 - 16$

1. Ҳисоб кунед ва дар хотир нигоҳ доред:

$3 \cdot 3 = \square$

$9 : 3 = \square$

$4 \cdot 3 = \square$

$12 : 3 = \square$

$12 : 4 = \square$

$5 \cdot 3 = \square$

$15 : 3 = \square$

$15 : 5 = \square$

$6 \cdot 3 = \square$

$18 : 3 = \square$

$18 : 6 = \square$

$7 \cdot 3 = \square$

$21 : 3 = \square$

$21 : 7 = \square$

$8 \cdot 3 = \square$

$24 : 3 = \square$

$24 : 8 = \square$

$9 \cdot 3 = \square$

$27 : 3 = \square$

$27 : 9 = \square$

2. 1) Илҳом 3-то китобчаи бачагона харид ва 24 дирам дод. Як китобча чанд дирам будааст?

2) Илҳом 3-то китобчаи хар кадомаш 8 дирамӣ харид. $\bar{U}$ барои ҳамаи китобчаҳо чанд дирам дод?

3) Илҳом 24 дирам дошт. $\bar{U}$ ба ин пулҳо китобчаҳои 8 дирама харид. Илҳом чандто китобча харид?

3. $74 - 18$

$32 + 19$

$72 - (42 + 30)$

$29 + 16$

$46 - 17$

$67 + (13 - 13)$

4. Илҳом 15 дирам дошт. Ба $\bar{u}$ боз 9 дирам доданд. $\bar{U}$ ба ҳамаи пулаш каламҳои 6 дирама харид. Илҳом чандто калам харид?

5. Дарозии тарафҳои ин шаклҳоро чен кунед ва навишта гиред.

$$\begin{array}{lll}
 1. & 7 \cdot 3 = 21 & 6 \cdot 3 = \square & 9 \cdot 3 = \square \\
 & 21 : 3 = 7 & 18 : 3 = \square & \dots \\
 & 21 : 7 = 3 & 18 : 6 = \square & \dots
 \end{array}$$

2.

Бачаҳо дар осоишгоҳи тобистона истироҳат мекунанд. Дар ҳар як хайма 3 хонанда ҳаст. Дар 4 хайма чанд хонанда ҳаст? Дар 5 хайма-чӣ? Дар 6 хайма-чӣ?

3. 24 нафар хонандагон дар осоишгоҳ истироҳат мекунанд. Дар ҳар як хайма 3 нафари хонанда ҳаст. Чанд хайма лозим мешавад?

$$\begin{array}{lll}
 4. & 17 - \square = 9 & \square + 8 = 14 & 6 \cdot \square = 18 \\
 & 4 + \square = 13 & \square - 7 = 9 & \square \cdot 3 = 21
 \end{array}$$

$$\begin{array}{lll}
 5. & \begin{array}{c} \geq \\ \leq \end{array} & 6 \cdot 2 * 6 \cdot 3 & 8 \cdot 2 * 2 \cdot 8 \\
 & & 4 \cdot 3 * 4 + 4 + 4 & 5 \cdot 3 * 5 \cdot 3 - 2
 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll}
 6. & 38 + 15 & 98 - 29 & 5 \cdot \square = 15 & 12 : 2 \\
 & 64 - 49 & 78 - 58 & \square \cdot 3 = 27 & 12 : 3 \\
 & 70 - 34 & 47 + 52 & 7 \cdot \square = 21 & 12 : 4
 \end{array}$$

7. Ҳар як ададро 6 воҳидӣ зиёд кунед ва навишта гиред:
19, 57, 76, 89, 17.

Ба расм нигоҳ карда як масъала доир ба зарб ва як масъала доир ба тақсим тартиб диҳед ва онҳоро ҳал кунед.

2. $4 \cdot 7 = 28$ $8 \cdot 5 = 40$ $6 \cdot 3 = \square$
 $28 : 4 = \square$ $40 : 8 = \square$ ...

3. $65 + 8$ $7 \cdot 2 - 10$ $3 \cdot 9$ $15 : 5$
 $75 - 9$ $5 \cdot 4 + 8$ $4 \cdot 6$ $15 : 3$
 $80 - 12$ $8 \cdot 4 - 12$ $9 \cdot 2$ $27 : 3$

4. Зарф бо карами намакинаш 54 кг вазн дорад. Вазни зарф 8 кг аст. Вазни карамро ёбед.

5. Дар сатил 10 л об мегунҷад. Агар сатил 6 л об дошта бошад ба он боз чанд литр об рехтан мумкин аст? Оё боз 5 л об ба сатил рехтан мумкин аст?

6. $40 - (9 + 7)$ $58 - 9 + 6$ $4 \cdot 3 + 7$
 $18 + (13 - 7)$ $47 + 8 - 0$ $2 \cdot 7 - 14$
 $50 + (5 + 8)$ $78 - 5 - 30$ $3 \cdot 3 + 9$

Handwritten notes and scribbles at the bottom of the page, including the number 37 and a large curly brace.

ТАКРОРИ МАВЗЎЪҶОИ АСОСИИ ГУЗАШТА

- Ададҳои якрақамаро номбар кунед. Адади 0-ро пеш аз қадом адад номбар мекунад?
- То 100 даҳтоғӣ ҳисоб кунед.
- Ададҳои дурақамаро аз 20 то 30 нависед.
- Ададҳои дурақамаро нависед, ки бо рақами 3 тамом мешаванд.
- Адади 47 чанд даҳӣ ва чанд воҳид дорад? Адади 85-чӣ?
- Пеш аз адади 85 қадом адад меояд? Баъди он чӣ? Ададҳоро аз 87 то 100 нависед.
- Адади 4 дар навишти зерин чӣ маъно дорад?
4,   24,   44,   74?
$\begin{array}{r} -60 \\ \hline 47 \end{array}$	$\begin{array}{r} +26 \\ \hline 37 \end{array}$	$\begin{array}{r} -52 \\ \hline 23 \end{array}$	$\begin{array}{r} +29 \\ \hline 41 \end{array}$	$\begin{array}{r} +86 \\ \hline 14 \end{array}$
-

$27 - 7 * 27 - 8$	$15 \text{ см} * 1 \text{ дм} 4 \text{ см}$
$36 - 16 * 37 - 16$	$5 \text{ дм} 6 \text{ см} * 56 \text{ см}$
$49 - (13 + 8)$	$(83 + 17) - 52$	$69 - 0$
$28 + (17 - 9)$	$(97 - 8) + 11$	$0 + 17$
- Ду порча кашед. Дарозии порчаи якум 12 см ва дарозии порчаи дуюм 5 см кӯтоҳтар бошад.
- Аз расм истифода бурда, доир ба чамъ ва зарб мисолҳо тартиб диҳед.
а)   б)
- Дар ғаллазор 52 нафар марду зан гандум дарав мекарданд. Занҳо 37 нафар буданд. Чанд нафар мардҳо гандум дарав мекарданд?
$100 - 70$	$60 + 40$	$23 + 0$	$30 - (6 + 8)$
$100 - 30$	$80 + 20$	$23 - 0$	$40 - (8 + 7)$

15.

Чамъшаванда	14	9		18
Чамъшаванда	5		48	
Сумма	36	17	60	

Аз рӯи намуна мисолҳои бо ҳам алоқаманд тартиб диҳед:

$$\begin{array}{llll}
 14 + 5 = 19 & 9 + 8 = 17 & \dots & \dots \\
 5 + 14 = 19 & 8 + 9 = \square & \dots & \dots \\
 19 - 5 = 14 & 17 - 9 = 8 & \dots & \dots \\
 19 - 14 = 5 & 17 - 8 = \square & \dots & \dots
 \end{array}$$

16.

Тархшаванда	15	11		37
Тархкунанда	6		9	3
Фарқ		4	5	

Аз рӯи намуна мисолҳои бо ҳам алоқаманд тартиб диҳед:

$$\begin{array}{llll}
 15 - 6 = 9 & 11 - 7 = \square & \dots & \dots \\
 15 - 9 = 6 & \dots & \dots & \dots \\
 9 + 6 = 15 & \dots & \dots & \dots
 \end{array}$$

17. Ададхоро ба намуди суммаи чамъшавандаҳои якхела нависед:

$$\begin{array}{ll}
 15 = \square + \square + \square & 36 = \square + \square + \square + \square \\
 24 = \square + \square + \square & 28 = \square + \square + \square + \square
 \end{array}$$

18. Ифодахоро нависед ва қимати онхоро ёбед: Суммаи ададҳои 48 ва 3; 52 ва 8; 26 ва 9 ба чанд баробар аст? Фарқи ададҳои 36 ва 20; 60 ва 13; 22 ва 7 ба чанд баробар аст?

$$\begin{array}{llll}
 19. & 8 \cdot 4 - 30 & 8 \cdot 3 & 24 : 3 & 21 : 7 \\
 & 2 \cdot 8 - 6 & 3 \cdot 9 & 27 : 3 & 24 : 8
 \end{array}$$

20. Матни масъаларо пурра кунед.

		Писар чандсола аст?
--	--	---------------------------

21. Китоб 12 саҳифа дорад. Талаба онро дар 2 рӯз хонда тамоm кард. Талаба дар як рӯз чанд саҳифа китоб хондааст?
22. Дар як даста 13-то гули садбарги сурх ва дар дастаи дигар 4-то камтар гулҳои садбарги сафед буд. Дар дастаи дуюм чанд гул буд? Дар ду даста чанд гул буд?
23. Дар гулдаста 7-то гули садбарги сурх, 2-то зиёдтар гули зард ва чӣ қадаре ки гули сурху зард бошад, ҳамон қадар гули садбарги сафед буд. Чандто гули садбарги сафед буд?
24. Масъаларо бо расм тасвир карда ҳал намоед:
- 1) 12 дона гулро ба 3 духтарак баробар тақсим карданд. Ҳар як духтар чандто гул гирифт?
  - 2) 12 дона гулро 4-тоғӣ ба духтарон тақсим карданд. Чанд духтар гул гирифт?
25. Чуқурии чох 10 м аст. Дар дастаи сатил банди дарозиаш 8 м баста шудааст. Оё аз чох об гирифтани мумкин аст? Агар дарозии банд 9 м, 10 м, 11 м бошад-чӣ?
26. Ба тасмаи серанга нигоҳ карда, масъалаҳои гуногун тартиб диҳед.

--	--	--

МУНДАРИЧА

АДАДҲО АЗ 1 ТО 20

Чамъ ва тарх	3
Килограмм	38

САДӢ

Ададҳои аз 1 то 100	43
Литр	45
Детсиметр	48
Метр	62
Соат. Дақиқа	65
Санчидани чамъ	89
Санчидани тарх	90
Ҳисоббарории хаттӣ	94
Зарб	123
Зарби адади 2	127
Зарби адади 3	130
Ҷойивазкунии зарбшавандаҳо	132
Зарби адад ба 2	135
Зарби адад ба 3	137
Таксим	139
Таксим ба 2	140
Таксим ба 3	144
Ҷағрафи мавзӯҳои асосии гузашта	148

Атохонов Разиюлло, Изатуллоев Куган, Ҳалимов Ғоиб

МАТЕМАТИКА

Китоби дарсӣ барои синфи дуюм

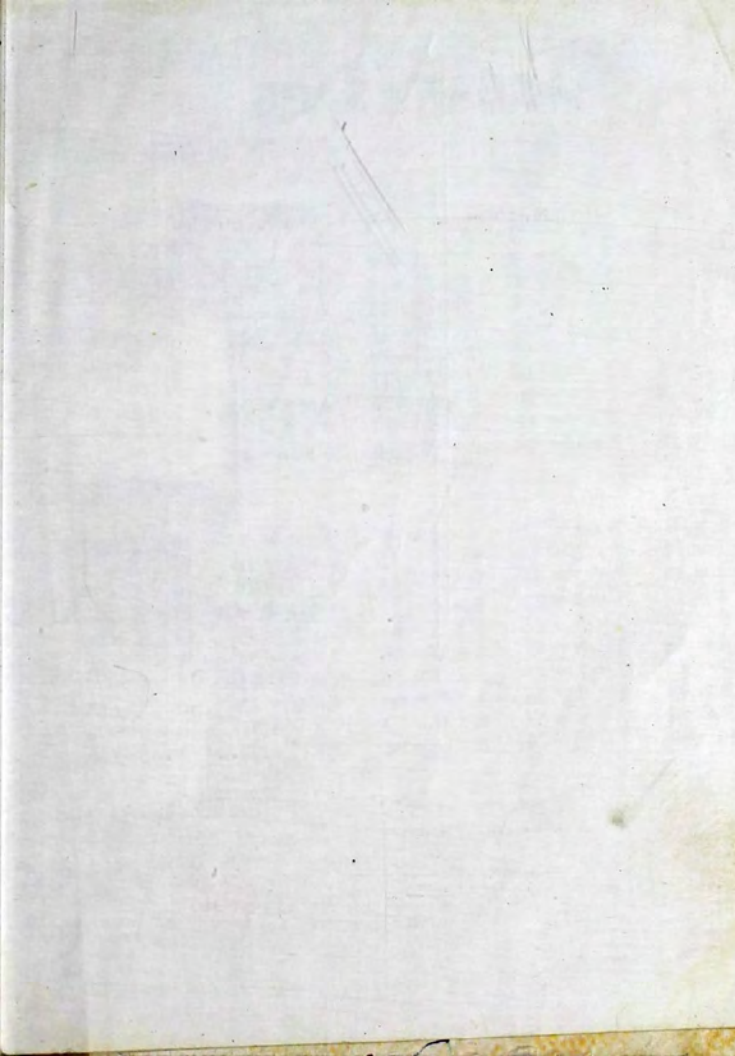
Тарроҳӣ ва сабти
компютери

Сергей Барсуков

Ба матбаа 28.11.2003 супурда шуд. Ба чопаш 14.07.2004 имзо шуд. Андозаи
70x90^{1/16}. Коғаз офсетӣ. Гарнитурани адабӣ. Ҷузъи чопии шартӣ 9,5. Адади нашр 115 000 нусха.
Супориши № 3.

Корхонаи дорони масъулияташ маҳдуди "Универсал-3".
Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кӯчаи Бохтар, 21.
Тел.: (992 372) 21-59-11, 21-52-21.

ЧММ "УНИВЕРСАЛ-3"